

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ (ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Ε-ΜΟΡΦΕΣ):

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΙ Η

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΝΙΚΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέλος 2: Κωνσταντίνος Δημόπουλος

Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέλος 3: Δέσποινα Τσακίρη

Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΟΡΙΝΘΟΣ 2020

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF EDUCATION AND SOCIAL POLICY
POSTGRADUATE STUDIES:

EDUCATIONAL PROGRAMMES AND MATERIAL: (CONVENTIONAL AND E-FORMS):
POLICY AND PRACTICES

MASTER DISSERTATION

EDUCATIONAL PROGRAMMES OF CULTURE IN THE MUSEUM AND
THEIR EXPLOITATION IN MODERN SCHOOL

CHRISTODOULOU PANAGIOTA

COMMITTEE OF EXAMINERS

Director Professor: NIKOS FOTOPOULOS

Assistant Professor of Social and Educational Policy Department.

Member 2: Konstantinos Dimopoulos

Professor in the Department of Social and Educational Policy

Member 3: Despina Tsakiris

Professor in the Department of Social and Educational Policy

CORINTH, 2020

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright©Χριστοδούλου Παναγιώτα, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή μέρους ή του συνόλου της παρούσας διατριβής. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για εκπαιδευτικό ή ερευνητικό σκοπό, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα. Η έγκριση της Μεταπτυχιακής Εργασίας από το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου δεν δηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα, ούτε να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής .

Υπεύθυνη δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στην εκπόνηση της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, είτε στη συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση.

Η συγγραφέας της εργασίας

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη

Abstract

Ευχαριστίες

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....10

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ – ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Πολιτιστικός Αποκλεισμός.....12

2.2 Τι σήματα – μηνύματα εκπέμπει ένα Μουσείο?.....14

2.3 Εκπαιδευτικά Προγράμματα.....17

2.4 Τουρισμός.....20

2.5 Ελληνικά Μουσεία και εκπαιδευτικά προγράμματα.....27

2.6 Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Προγράμματος.....29

2.7 Ψηφιακός – Πολιτισμικός Γραμματισμός31

2.8 Blended – learning _ Flipped _ learning _ E - culture.....35

2.9 Γιατί να θέλουν οι μαθητές να επισκεφθούν το Μουσείο? Μαθητικός πληθυσμός37

2.10 Προετοιμασία στην τάξη / Επίσκεψη τότε; / Πολλά Μουσεία ή πολλές φορές; / Επιστροφή στην τάξη / Προεκτάσεις.....43

2.11 Δημιουργική γραφή στο Μουσείο44

2.12 Αναλυτικό πρόγραμμα48

2.13 Εκπαιδευτικός και Μουσείο.....51

2.14 Ερμηνευτής – Μουσείο54

3. ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

3.1 Κοινές ανάγκες μέσα στο χρόνο – Μελέτη περίπτωσης το Αρχαιολογικό Μουσείο.....55

3.2 Μεθοδολογία – Ερευνητικό εργαλείο64

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

4.1 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων – Παρουσίαση ευρημάτων67

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....79

6.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....81

Βιβλιογραφία83

Παράρτημα89

Περίληψη

Σε ένα πλαίσιο αποτελεσματικών μεθόδων μάθησης, η επίσκεψη των μαθητών σε χώρους πολιτισμού όπως το Μουσείο, αποτελεί συνιστώσα βιωματικής καταγραφής, κοινωνικής μόρφωσης και κίνητρο απελευθέρωσης δυναμισμού για δημιουργία.

Τα συλλεγμένα έργα τέχνης έχουν προσδιοριστεί και ταυτοποιηθεί μέσα από έρευνες, έχουν συντηρηθεί πριν εκτεθούν στο βλέμμα του κοινού που διαθέτει την επιλογή να μετακινηθεί μέσα στο Μουσείο διεκπεραιωτικά ή να εκμεταλλευτεί παιδαγωγικά μια τέτοια επίσκεψη.

Σε μια σύγχρονη διαδικασία ψηφιακού γραμματισμού, η πολιτιστική αγωγή δύναται να εκμεταλλευτεί εργαλεία τεχνολογίας μέσω παρατήρησης, επεξεργασίας πληροφοριών και ανατροφοδότησης στη σχολική τάξη.

Ο σκοπός της έρευνας αυτής αποτελεί μια κριτική ματιά στους ενδεχόμενους τρόπους προσέγγισης μιας ενεργητικής μεθόδου μάθησης εκτός σχολικού χώρου, αλλά και αλληλένδετης με αυτόν, καθώς και καταγραφή των κοινωνικών διαθέσεων των προσώπων και των συλλογικοτήτων.

Θα χρησιμοποιηθεί ερωτηματολόγιο για τη συλλογή ευρημάτων και ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Το δείγμα θα αποτελέσουν Διευθυντές Σχολικών Μονάδων, Εκπαιδευτικοί, η Προϊσταμένη Αρχαιοτήτων Μουσείου και εργαζόμενοι μέσα σε αυτό.

Το πλαίσιο υλοποίησης προκύπτει μέσα από βιβλιογραφική ανασκόπηση, πληροφόρηση και συνεργασία με εμπλεκόμενους πολιτιστικού σχολικού χώρου.

Abstract

In a framework of effective learning methods, a pupil's visit in cultural areas like the Museum, consists a component of emotive registration, social education and motive for liber of dynamic and creation.

The collected pieces of art coordinated and identified through research, they have maintained before being exposed to the eyes of public, which has the choice to move bringing off the process in the Museum or to take advantage of such a visit for an educational use.

In a modern process of digital literacy, the cultural action could benefit technological tools through observation, analysis of findings and feedback in the classroom.

The objective of this research consists a critical appreciation to possible ways of approach of a learning action out of school, but interdependent to that the registration of social attitude of persons and collegialities as well.

In order to collect the findings, some questionnaires will be used and mi – constructed interviews.

The sample will be consisted by School Directors, teachers, the Head of Archeological Museum and employees into that.

The framework of realization derives through literature review, information and cooperation with operations concerned of cultural and school environment.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Νίκο Φωτόπουλο για την ουσιαστική γνώση και υποστήριξη που μου πρόσφερε, καθώς και για την ειλικρινή ευγένειά του. Το ευχαριστώ είναι λίγο για να εκφράσει την ευγνωμοσύνη μου στο πρόσωπό του.

Επίσης, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές μου στο τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου που παρακολούθησα, έναν προς έναν. Διότι, ο καθένας τους συνέβαλε μοναδικά και αξιόλογα στην παρούσα εξειδίκευσή μου. Την κυρία Δέσποινα Τσακίρη, τον κύριο Κωνσταντίνο Δημόπουλο, τον κύριο Γεώργιο Μπαγάκη, τον κύριο Αθανάσιο Τζιμογιάννη, τον κύριο Παναγιώτη Τσιωτάκη και τον Πρύτανη κύριο Αθανάσιο Κατσή.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους όσους πρόθυμα και απρόσκοπτα στάθηκαν αρωγοί σ' αυτή μου την προσπάθεια προσφέροντας το χρόνο, την γνώση και μοιράστηκαν μαζί μου τις προσωπικές τους απόψεις. Την έφορο Αρχαιοτήτων , τις Μουσειοπαιδαγωγούς, την υπεύθυνη Δημοτικής Βιβλιοθήκης, όλους τους εργαζόμενους στο Αρχαιολογικό μουσείο κάθε θέσης, όλους τους Διευθυντές σχολικών μονάδων και όλους τους εκπαιδευτικούς.

Και τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου, το σύζυγό μου που υπομονετικά με στήριξε και με στηρίζει σε ότι χρειάζομαι, τη μητέρα μου, που με ώθησε προς την επιστήμη και τη γνώση Δια Βίου με κάθε μέσο και απάρνηση του εαυτού της, όπως και ο πατέρας μου όσο ήταν στη ζωή, την αδελφή μου, που πιστεύει πάντα και αισιόδοξα στη γνώση και τη δύναμή μου, την άλλη αδελφή μου που χωρίς την πολύτιμη υποστήριξή της, η διατριβή μου δεν θα είχε πραγματοποιηθεί ως σήμερα.

Αφιερώνω την διατριβή μου στους δύο γιούς μου, ως παράδειγμα συστηματικής προσπάθειας προσήλωσης σε στόχους και όνειρα που μπορούν να πραγματοποιηθούν με τη μητρική μου ευχή να είναι υγιείς και χαρούμενοι σε όλη τη ζωή τους.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία με τίτλο “Εκπαιδευτικά Προγράμματα Πολιτισμού στο Μουσείο και η διασύνδεσή τους με το Σχολείο”, στοχεύει να περιγράψει δυνατότητες συνεργασίας του εκπαιδευτικού κόσμου με χώρους πολιτισμού όπως τα Μουσεία ως στρατηγική εκπαίδευσης.

Σε μεταμοντέρνες συνθήκες ταχύτατων αλλαγών, όπου η ανθρώπινη συμπεριφορά ερμηνεύεται δύσκολα και όχι μονοσήμαντα, η καταγραφή και η συστηματικοποίηση κοινωνικών στοιχείων προς ερμηνεία, φαντάζει διαρκώς αναιρούμενη από στοιχεία νέας κοινωνιολογίας.

Ωστόσο, η κοινωνική εμπειρία δύναται να δημιουργήσει θεωρίες που ανιχνεύουν συμβολισμούς σε μια προσπάθεια να αναλυθεί η κοινωνική συμπεριφορά των ατόμων και των συνόλων που εκφράζονται λεκτικά ή μη με δυσνόητους τρόπους.

Αναζητώντας πρακτικές που συνθέτουν ολοκληρωμένη πρόταση για να προσεγγίσει κανείς τον πολιτισμό μέσω του Μουσείου, (Φωτόπουλος, 2018), η επίσκεψη σε αυτό δεν θα πρέπει να αποτελεί απλά μια βόλτα, είτε πρόκειται για μαθητές, είτε για ενήλικους.

Με αρχική σημασία ως Ναός των Μουσών, το Μουσείο συμβάλλει στη μελέτη των αντικειμένων, την εκπαίδευση των μαθητών μέσω αυτής της διαδικασίας και την ψυχαγωγία τους, σύμφωνα με το ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων). Μπροστά σε ένα κόσμο μορφών, καλλιεργείται η αισθητική και η ευαισθησία των μαθητών, διαμέσου διαδραστικών προσεγγίσεων που ευνοούν την ελεύθερη έκφραση και της φαντασίας.

Τα πολιτιστικά εκθέματα δικαιώνουν την πρόοδο της ανθρώπινης ύπαρξης, συνδέοντας το παρελθόν με την πραγματικότητα. Υπάρχει διάχυτη η διατοπική και διαχρονική υλική τεκμηρίωση της δυναμικής της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Μορφωτικοί χώροι όπως τα Μουσεία, οι Πινακοθήκες και οι Πολιτιστικές Μονάδες, εξοπλίζουν τη φαρέτρα τους με εκπαιδευτικά προγράμματα ως πρακτικές εφαρμόσιμα και υλοποιήσιμα κατά περίπτωση με αποδέκτες διάφορες κοινωνικές

ομάδες με ποικίλα χαρακτηριστικά ως προς την ηλικία, τις δυνατότητες και τις ανάγκες.

Ο σχολικός θεσμός παρέχει στους μαθητές εν μέρει γνώση για τον κόσμο που τους περιβάλλει μέσω τεχνολογιών που χρησιμοποιούν όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί. Η βιωματική εκπαίδευση θα μπορούσε να συμπληρώσει ευέλικτα τη γνώση μέσω παραστάσεων, ανταλλαγής ιδεών, επαφής και αλληλεπίδρασης του παιδιού με το κοινωνικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά, σε μια διαδικασία αναζήτησης ταυτότητας.

Ως κοινωνική κατασκευή, η γνώση γίνεται αντιληπτή με διαφορετικούς τρόπους από κάθε κοινωνική τάξη και εξαρτάται από την εξουσία που αυτή ασκεί. Στην πολιτιστική αγορά εκτίθεται ότι φαίνεται αποτελεσματικό για την πολιτιστική βιομηχανία την οποία κινητοποιούν οι δυνάμεις εξουσίας και κεφαλαίου απέναντι σε ομάδες άνισες προς αυτούς κοινωνικά. Η τέχνη εκφράζει κάποια πραγματικότητα, η οποία γίνεται αισθητή είτε ως ασημαντότητα είτε τρέφει την κριτική σκέψη και τη φαντασία. Η ψυχική δύναμη των ατόμων διαφοροποιείται και εσωτερικεύει μια μυθοπλασία που συχνά δεν ταυτίζεται με την πραγματικότητα.

Οι μικροί μαθητές μεγαλώνουν σε ένα κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον με δυναμική και νοηματοδότηση μέσω μαθησιακών διαδικασιών που βιώνουν στο σχολείο και την οικογένεια. Η επαφή τους με το Μουσείο προσφέρει ένα σύγχρονο διάλογο. Αποτελεί εστία σύνθετων και συμπυκνωμένων σημάτων διαχρονικά και συγχρονικά. Μέσω πληροφοριών, δίνει μορφή στις κοινωνικές σχέσεις, στις οποίες ο μαθητής συμμετέχει, γίνεται πομπός σημάτων για την αναμόρφωση και το συντονισμό της σχέσης Σχολείου – Μουσείου και μορφωτικών χώρων ευρύτερα. Είναι σημαντικό αντιλαμβάνεται ποιος είναι, την ιστορία και τον πολιτισμό του, να αναγνωρίζει τις διαφορές και τα κοινά σημεία με άλλους λαούς, ώστε να θέτει στόχους ατομικής προόδου και συνύπαρξης.

2.ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ – ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Πολιτιστικός Αποκλεισμός

Η παγκοσμιοποίηση, επιφέροντας πολιτισμική κρίση, “απέκλεισε” τους κοινωνικά ασθενέστερους από ευκαιρίες ανάπτυξης διαπολιτισμικής ικανότητας. Ζητήματα καλλιτεχνικής αισθητικής προορίζονται για συλλογισμό και ανάλυση από μια ελίτ που διαθέτει ποιότητα ζωής γενικότερη.

Η “κυρίαρχη ιδεολογία” ,η “κουλτούρα” που αποτελούν το “πολιτισμικό κεφάλαιο” αποτελούν εννοιολογικά πλαίσια που επαναπροσδιορίζονται σήμερα. (Φωτόπουλος, 2018).

Εμφανίζονται ως πολυδιάστατα θέματα σε ζητήματα σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής, εφόσον είναι έννοιες αλληλένδετες με την Κοινωνιολογία του Πολιτισμού της οποίας η ανάλυση αποδεικνύεται πολύπλοκη. Μέσω της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ανάλογα με την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση, παρέχεται η ευκαιρία στα κράτη – μέλη της για διασφάλιση ποιότητας στην εκπαίδευση που οδηγεί σε οικονομικό – κοινωνική εξέλιξη.

Η σχολική δομή ως δημοκρατικός θεσμός και μέσω των τεχνολογιών που χρησιμοποιεί για την επίτευξη των στόχων της, παρέχει θεωρητικά πραγματική δυνατότητα σε όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως φύλου και κοινωνικής προέλευσης, να μορφωθούν με αγωγή πολίτη.

Η εκπαιδευτική πολιτική εμπεριέχει κοινωνική διάσταση, χαράσσεται με στόχο το όφελος της κοινωνίας που απαρτίζεται από πολίτες που θα έχουν αναπτύξει δεξιότητες γνωστικές, διερευνητικές και για τη ζωή. Η εκπαίδευση πρέπει να αποτελεί αντισταθμιστική πολιτική ενάντια στις ανισότητες(Φραγκουδάκη,1985),γιατί με αλλαγή συνθηκών οι κοινωνικές ανισότητες στην παιδεία μπορούν μειωθούν.

Σε όλο αυτό το μηχανισμό αλλαγών, όπου οι μαθητές δυσκολεύονται να απαρνηθούν τα ατομοκεντρικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας όπου ζουν, καθοριστικός παράγοντας είναι η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού , που μπορεί να φανεί διορατικός με το έργο του προς τις δυνάμεις ισχύος.

Στην πραγματικότητα, η εκπαίδευση γίνεται αντιληπτή σαν ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών, συχνά αντιφατικών, σε βάση τυπικής ισότητας που στηρίζονται σε δεδομένα και αποτελούν κοινωνικά στοιχεία. Ο εκδημοκρατισμός της κατευθύνεται από την εξέλιξη των κοινωνικών αξιών και την επαγγελματική αναβάθμιση των στελεχών της. Ως κατασκευασμένη δομή ολιστικού χαρακτήρα που περιλαμβάνει διαφοροποιημένες απόψεις των δρώντων της, εξαρτάται από τον ανθρώπινο παράγοντα.

Οι ευκαιρίες μάθησης παρέχονται φειδωλά σε μαθητές που δεν έχουν τον τρόπο να ανταλλάξουν τα πολιτισμικά τους στοιχεία με άλλους γιατί λείπει η προσφορά ευκαιριών και επομένως δεν μπορούν να συνδέσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με την πραγματική ζωή. Η εξουσία που ασκείται μέσα από εκπαιδευτικές στρατηγικές δεν είναι αναγνωρίσιμη ούτε κατανοητή ελλείψει ορθολογισμού της. Το κοινωνικό δίκτυο των οικογενειών τέτοιων μαθητών είναι περιορισμένο, όποτε εντάσσονται ελάχιστα ή καθόλου. Συνολικά δεν επιτυγχάνεται κοινωνική κινητικότητα. Εντούτοις, οι κοινωνικές καταβολές δεν καθορίζουν τα πάντα, γιατί ο κάθε μαθητής έχει μια μοναδική σχολική διαδρομή στο σημείο που τον συναντούμε.

2.2 Τι σήματα – μηνύματα εκπέμπει ένα Μουσείο?

Σύμφωνα με την κοινωνιολογική θεωρία, καταγράφοντας στοιχεία, ερμηνεύοντας τα και συστηματοποιώντας τα, η κοινωνική εμπειρία μετατρέπεται σε θεωρία. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικές πρακτικές, ως αντανάκλαση του πολιτισμικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, δεν πρέπει να μένουν αναλλοίωτες και φετίχ σύμφωνα με το σκεπτικισμό, αλλά πρέπει να δοθούν στο συγκεκριμένο χώρο-πλαίσιο. (Φωτόπουλος, 2018)

Κατ' επέκταση, μέσω εκπαιδευτικών πρακτικών, ο μαθητής ως μέλος της κοινότητάς του, γίνεται δέκτης μηνυμάτων. Τα μηνύματα που λαμβάνει από μορφωτικούς χώρους, τα διασύνδεει με μαθησιακές διαδικασίες που ήδη γνωρίζει από το σχολείο.

Το Μουσείο χαρακτηρίζεται από ατμόσφαιρα πλήθους μαρτυριών και αποτελεί μορφωτικό χώρο όπου επεξεργαζόμαστε αντικείμενα από την καθημερινότητα άλλης εποχής ή κοντινής με την δική μας, μέσω οπτικοακουστικών μέσων, παρατήρησης, υπολογιστών, παιχνιδιού. Εφόσον η μάθηση συνίσταται σε μια δια βίου εργασία, έχει τη δυνατότητα κάποιος να επανέλθει στο Μουσείο ξανά και ξανά. Χρησιμοποιώντας νέα μέσα πληροφόρησης, παρακολουθεί ο καθένας που ενδιαφέρεται τις επιστημονικές εξελίξεις και τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Το Μουσείο αποτελεί εστία σύνθετων και συμπυκνωμένων σημάτων διαχρονικά και συγχρονικά. Μέσω πληροφοριών, δίνει μορφή σε μια κοινωνική σχέση, στην οποία ο μαθητής συμμετέχει και δε μένει πίσω. 'Το Μουσείο, καθώς και κάθε μορφωτικός χώρος προσφέρουν αυτή τη «συγχρονικότητα» στους συνδιαλεγόμενους με αυτό'.

Ο ίδιος ο μαθητής γίνεται πομπός σημάτων για την αναμόρφωση και τον συντονισμό της σχέσης Σχολείου – Μουσείου και μορφωτικών χώρων ευρύτερα. Είναι σημαντικό να γνωρίζει ποιος είναι, την ιστορία και τον πολιτισμό του, να αναγνωρίζει τις διαφορές του με άλλους λαούς, ώστε να μπορεί να θέτει στόχους. Ένα σήμα που λαμβάνει το παιδί μπροστά από ένα έκθεμα, μπορεί να δημιουργήσει άπειρα μηνύματα.

Μέσα από δραστηριότητες στο μουσείο με χρησιμοποίηση ιστορικών ή παραστατικών συμβόλων, ως εργαλείο γνώσης, ο μαθητής ερμηνεύει την ανθρώπινη συμπεριφορά συνεκτιμώντας τις οικογενειακές του επιρροές με νέα δεδομένα που συναντά στον πολιτισμό, επεξεργάζεται τις πεποιθήσεις του σε μια ασφαλή περιήγηση διηγήσεων.

Τα παιδιά 3-6 ετών μαθαίνουν στη Γεωγραφία για άλλες χώρες και είναι επηρεασμένα από τα σχολικά βιβλία για τη χώρα τους, οπότε η ευκαιρία να τους δημιουργήσει ο εκπαιδευτικός θετικά συναισθήματα για άλλους πολιτισμούς είναι μέσω του Μουσείου. Με την κατάλληλη διεπιστημονική επικοινωνιακή ικανότητά του να προλαμβάνει διακρίσεις και στερεότυπα, οι άλλοι λαοί δε λαμβάνονται ως απειλή της εθνικής ταυτότητας. Μέσα στο Μουσείο, το παιδί δεν έρχεται σε επαφή με ανθρώπους άλλων πολιτισμών και καταγωγής στο μέλλον αλλά στο παρόν.

Οι γενιές των τελευταίων ετών αλλάζουν χαρακτηριστικά κάθε 15 πια αντί για 20 χρόνια γιατί η κοινωνία εξελίσσεται όλο και πιο γρήγορα. Οι σημερινοί νέοι, αν και δε βιώνουν εξαιρετικές οικονομικές συνθήκες, ακολουθούν πιο ανθρωποκεντρικά πρότυπα. Γνώρισαν την κρίση και εμφανίζονται ως αισιόδοξοι φιλόδοξοι υπερσυνδεδεμένοι και στο Διαδίκτυο και τα κοινωνικά μέσα, επηρεάζουν την οικογένεια είναι υπεύθυνοι και οικονόμοι.

Κάποιες φορές εμφανίζουν ατομοκεντρισμό έχοντας στόχο την επιτυχία και αν οι συνθήκες δεν τους ικανοποιούν, δημιουργούν οι ίδιοι δική τους επιχείρηση. Οι επιχειρήσεις παρακολουθούν από κοντά την ιδεολογία τους ως δείκτη πληροφόρησης για τη δημιουργία νέων προϊόντων. Η εκπαίδευση δημιουργεί τα άτομα που είναι ικανά να διαχειριστούν αυτά τα προϊόντα και τους όρους ύπαρξής τους, όπως επιτάσσει η αγορά με δεξιότητες εύκολες και επιχειρηματικό πνεύμα, παρόλο που σήμερα ο ΟΟΣΑ παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στις δυνατότητες ανάγνωσης και μαθηματικών, θετικών επιστημών και ψηφιακών δεξιοτήτων.

Μια τέτοια αναπαραγωγή ωστόσο δε μπορεί να είναι ολική. Όταν οι μαθητές συμμετέχουν σε μια δράση πολιτισμού και απαντούν αυτοεκτιμούνται. Η επαφή τους με την τέχνη υποβοηθά την ψυχική τους εκτόνωση και την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης. Ιδανικό θα ήταν να συνδυαστεί με τις θετικές επιστήμες.

Χρειάζονται υποστήριξη για κινητικότητα και καλά αποτελέσματα. Μια τέτοια ταυτότητα για τους νέους επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση να αναπτυχθεί, με δυναμική μέσω της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, με την ενισχυμένη εκμάθηση και βιωματική χρήση ξένων γλωσσών, δηλαδή πολυγλωσσία μέσα σε ποικίλο φάσμα πολιτισμών. Στο μουσείο δίνεται η ευκαιρία για εμπειρίες, ευκαιρίες και παράθυρο στον κόσμο, όταν το σχολείο δραστηριοποιείται και εξωτερικά για αποδοτικότερη μάθηση.

Οι πολυμεσικές εφαρμογές με κινούμενες μακέτες ή τρισδιάστατες απεικονίσεις, εμπλουτίζουν εργαλειακά τη μουσειακή περιήγηση. Όμως εμφανίζεται και η τάση στροφής προς τις ανθρωπιστικές σπουδές, η οποία κινητοποιεί διαδικασίες επανεξέτασης των εκδόσεων βιβλίων που αφορούν στον πολιτισμό και απευθύνονται σε ειδικούς (National Development Humanities Center), ώστε να απευθύνονται και στο ευρύ κοινό. Με αυτό τον τρόπο, το υλικό που προκύπτει από μελέτη αρχαίων δυσπρόσιτων γλωσσών θα μπορούσε να εμφανιστεί πιο κατανοητό. Τη στιγμή που το σκάμμα του αρχαιολογικού μουσείου φέρνει στο φως 24.000 ειδώλια και τα φυλάσσει σε αποθήκες, θα μπορούσαν να οργανωθούν προγράμματα για μαθητές που να αγγίζουν τα αντικείμενα, να αισθάνονται το πραγματικό βάρος των γλυπτών σε μια άνετη χρήση χρόνου. Οι αρχαιολόγοι ενδιαφέρονται να ανοίξουν τις προθήκες προς μια αποδαιμονοποίηση των εκθεμάτων που δημιουργήθηκαν από ανθρώπους και δε φθείρονται τόσο εύκολα τηρούμενων των ειδικών συνθηκών, ώστε το κοινό, ιδίως το μαθητικό, να μην απομακρύνεται από την τέχνη, αλλά να δημιουργεί συναισθήματα.

Στις αίθουσες του μουσείου της Ακρόπολης εκτίθενται προπλάσματα των μνημείων της τα οποία οι μαθητές μπορούν να επεξεργαστούν στο εργαστήριο τεχνών, για ψηφιακά ή όχι παιχνίδια χρωματισμού, να δουν τη συντήρηση των Καρυάτιδων με τεχνολογία λέιζερ ή να διαβάσουν για αυτά στο αναγνωστήριο με ταμπλέτες με επιλογή γλώσσας, παιχνίδια του κόσμου και βιβλιογραφικό υλικό, να θαυμάσουν τη μακέτα από LEGO®, μουσειοσκευές με τον εκπαιδευτικό τους, πλοήγηση στο αποθετήριο. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν πως η επίσκεψη των μαθητών στο χώρο συστηματικών ανασκαφών, η οπτική επαφή τους με το σκάμμα, τη συλλογή και την τεκμηρίωση των αντικειμένων αποτελεί ένα βίωμα που

μεγεθύνεται και πως η επαφή των παιδιών με το αντικείμενο είναι μαγική γιατί τα μουσεία μιλούν για αυτά που δεν λέγονται.

2.3 Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να δημιουργείται με ευελιξία στην ηλικία, το φύλο, τις ανάγκες, τις προηγούμενες εμπειρίες και τις κοινωνικές καταβολές, ώστε να διευκολύνεται η αντίληψη της καλλιτεχνικής αισθητικής. Το τι είναι αισθητικά πρωτοπόρο ή αυθεντικό εξαρτάται από την εκάστοτε ηθική και πολιτική δομή της κοινωνίας και των θεσμών της.

Ένα ανοικτό σύστημα εκπαίδευσης παρέχει την ευκαιρία σε όλους και διαβίου να μορφωθούν. Δεν αντικαθιστά την βασική εκπαίδευση, αλλά δρα βοηθητικά ή συγχρόνως με το παραδοσιακό εκπαιδευτικό σύστημα. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού στο Μουσείο αποτελεί μέρος εφαρμογής μιας παρέμβασης ευρύτερης εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής ως πρόγραμμα διασύνδεσης του σχολείου με χώρους, κοινωνικής μόρφωσης και πολιτισμού.

Η πληροφορία σε ένα Μουσείο μπορεί να παρέχεται στη μητρική γλώσσα ή σε ξένες για τον μικρό επισκέπτη λειτουργικές γλώσσες επικοινωνίας, που όμως τυγχάνει να διδάσκεται και στο σχολείο. Με εργαλείο την ξένη γλώσσα, ένας χώρος

πολιτισμού εμφανίζει διαπολιτισμική διάσταση, και παρόλο που μέσω των εκθεμάτων γίνονται γνωστές οι καθημερινές αξίες και κοινωνικές πεποιθήσεις ενός λαού, δεν είναι τόσο απλό να γίνουν κατανοητές.

Ωστόσο, η ποιότητα ενός οργανωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος ως επιμορφωτικού εργαλείου, προάγει την έρευνα και την καινοτομία, έννοιες χρήσιμες κοινωνικά. Η θετική αντιμετώπιση της μάθησης σε όλη τη διάρκεια της ζωής δημιουργεί νοοτροπία Δια Βίου Μάθησης για ανταπόκριση στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου. Η προώθηση της δημιουργικότητας, της συνεργασίας μέσα στην ομάδα, εφοδιάζοντας τους μαθητές με γνώσεις και δεξιότητες, οδηγούν σε κοινωνικές ικανότητες και σχετικές με την ιδιότητα του πολίτη.

Η εκπαίδευση στο σχολείο , λαμβάνει υπόψη τις ατομικές διαφορές, την ετερογένεια και την αλληλεπίδραση τους με κοινωνικούς και περιβαλλοντολογικούς παράγοντες. Κατά συνέπεια, η επαφή με χώρους πολιτισμού και κουλτούρας, ως συχνό βίωμα για το μαθητή, από μικρή κιάλας ηλικία, ενισχύει συνεχώς τις δεξιότητές του και τα εκπαιδευτικά του προσόντα. Παρακολουθώντας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα μεταμοντέρνο με χρησιμοποίησης tablets και επιλογή γλώσσας εργασίας, η διδακτική μεθοδολογία βελτιώνεται, ο μαθητής αναγνωρίζει στοιχεία διεκπεραίωσης έργου και δύναται να χρησιμοποιήσει νέα δεδομένα για επίλυση προβλημάτων κάτω από συνθήκες πλουραλισμού.

Το μαθητικό κοινό που παρακολουθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Μουσείου διαφοροποιείται ως προς την εκπαίδευση, το φύλο, την ηλικία και την πρωτύτερη εμπειρία του σε επαφή με δομές πολιτισμού. Ο σχεδιαστής ενός προγράμματος λαμβάνει υπόψη να συνδέεται η θεωρία με τη πράξη, να αξιοποιείται η εμπειρία, να υποστηρίζεται η συνεργασία, ο αλληλοσεβασμός και ο αναστοχασμός, εφόσον οι μαθητές με αυτή τους τη συμμετοχή εκτίθενται στην ολομέλεια της τάξης και αυτοκαθορίζονται.

Η αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος εκτιμάται από την εφαρμογή του , γι 'αυτό και ο σχεδιασμός του οφείλει να προέρχεται από ασφαλείς βάσεις και αυστηρή διαδικασία και εργαλεία επιστημονικών μεθόδων. Αν ένα γνωστικό αντικείμενο μπορεί να υποστηριχθεί με ερευνητική χρηματοδότηση, τότε

εξασφαλίζεται αυτομάτως και η διδακτική του πλευρά, η επιβίωσή του ουσιαστικά(Φωτόπουλος,2017).

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού αποτελεί για τη σχολική τάξη νέα εμπειρία και νέο υλικό. Μπορεί να αποτελέσει ένα σενάριο "re- schooling". Σε μια ποιοτική εκδοχή υλοποίησης του με σαφείς στόχους υπάρχει αναγνώριση των αποτελεσμάτων του, διάθεση για εργασία και καινοτομία, που όμως μπορεί να συναντήσει κρατικό περιορισμό. Η προσαρμογή των προγραμμάτων στα ενδιαφέροντα, την ηλικία , τις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών όποια στιγμή τα αναζητήσουν ακόμα και online (με μεθόδους e-learning , t- learning και e-culture).Με συνδεσιμότητα Gigabit το σχολείο αποτελεί κοινωνικοοικονομικό συνεργάτη για παραγωγή και διάχυση αποτελεσμάτων στην ευρύτερη οικονομία και κοινωνία.

Η καινοτομία θεωρείται επιτυχής , γιατί κάνει τη διαφορά, αν και η εκπαίδευση δεν έχει γίνει ακόμη βιομηχανία της γνώσης. Οι μαθητές σκέφτονται με δεδομένα, αναπτύσσοντας διερευνητική κουλτούρα (research culture).

Ως μια πιο εκλεπτυσμένη προσέγγιση της γνώσης, τέτοια προγράμματα θεωρητικά είναι δύσκολο να συστηματοποιηθούν ή να γίνουν κατανοητά και έγκειται στην ευχέρεια του εκπαιδευτικού ο βαθμός επίτευξης μαθητικής αυτονομίας, χρήση πολυμέσων και συνεργασίας. (peer to peer pedagogy)

Στην πραγματικότητα, πρέπει να αυτοσχεδιάσει χρησιμοποιώντας παραδοσιακές και υπερσύγχρονες μεθόδους, τακτική που δε μπορεί αν εφαρμοστεί χωρίς παρουσία ή ασύγχρονη συνεργασία με επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων πολεμώντας από κοινού την πολιτισμική ένδεια και κοινωνική αδιαφορία.

Η διαχείριση τέτοιων δράσεων που προωθούνται από την επίσημη εκπαίδευση αναδεικνύεται ιδιαίτερα απαιτητική, περισσότερο από την παραδοσιακή κατευθυνόμενη μάθηση. Συνδυάζουν τυπική και άτυπη μάθηση γιατί όχι μόνο είναι σχεδιασμένες , αλλά ενισχύονται από παράγοντες διασύνδεσης και υποστήριξης μεταξύ των μελών όπως η αλληλεπίδραση, η διαμοίραση ιδεών και υλικού, ο σχολιασμός και η ανατροφοδότηση, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός και η εκτίμηση της δουλειάς των άλλων. (Τσιωτάκης & Τζιμογιάννης, 2012)

Η ιδεολογία για συμπερίληψη όλων των παιδιών για συμμετοχή σε μια πολιτισμική δράση λειτουργεί με αυτενέργεια του εκπαιδευτικού που σέβεται την ετερότητα και τις αξίες των μαθητών της τάξης του. Το να βιώνουν μια νέα εμπειρία πολιτισμικής αγωγής είναι εξίσου σημαντικό με τη γνώση που λαμβάνουν μέσα στο σχολικό θεσμό.

2.4 Τουρισμός

Τα πρώτα μουσεία συστήθηκαν με αντικείμενα από πριγκιπικά θησαυροφυλάκια ή από συλλογές περιέργων έργων τέχνης, υπήρχε διαχωρισμός επισκεπτών ανάλογα με το επίπεδο καλλιέργειας. Με την ανάδειξη όμως της κοινωνικής του προσφοράς άνοιξε στο ευρύ κοινό μετά το 1970 όπου άρχισε να μπαίνει και σε οικονομικό εμπορικό προϋπολογισμό για να δικαιολογείται η ύπαρξή του.

Σε ανταγωνισμό με την καθαρή ψυχαγωγία, το βασικό έσοδο είναι η επισκεψιμότητα, που εξαρτάται από την εικόνα του. Με επιρροές του Pierre

Bourdieu, που υποστήριξε πως ο συνδυασμός μουσείου – πινακοθήκης συνδυάζει για τους ενδιαφερόμενους επισκέπτες ένδειξη πολιτισμικού και οικονομικού κεφαλαίου. Η ύπαρξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε ένα μουσείο, ως στρατηγική επικοινωνίας φαίνεται κομβικής σημασίας, αλλά προκαλεί και δυσκολίες ανταπόκρισης προς όλες τις ηλικίες ή τις ειδικές ανάγκες του κοινού. Ως ηθελημένη δραστηριότητα, η επίσκεψη σχολείου για να είναι αποδοτική, πρέπει να είναι μια εμπειρία διευρυμένης περιήγησης με χρήση παραδοσιακής έκθεσης και συμπληρωματικών μέσων.

Ο Pierre Bourdieu διατείνεται πως η αξία του έργου έρχεται τελευταία και πως πρωταρχικής σημασίας είναι η ιδεολογία της δημιουργίας που την κάνει ιερή. Οι έριδες αισθητικής σχετικά με τη νομιμοποιημένη όψη του κόσμου δημιουργούνται σχετικά με αυτό που αξίζει να παρουσιαστεί και σχετικά με το

σωστό τρόπο να παρουσιαστεί αποτελούν πολιτική διαμάχη για την επιβολή της κοινωνικής πραγματικότητας.

Η οικονομία πολιτισμικών αγαθών ενέχει συμβολισμούς μέσα από νέα και παλιά αντικείμενα, αιχμής ή κλασσικά κυρίαρχων καλλιτεχνών που έχουν ταυτότητα και είναι άχρονο, ή άλλων επαναστατών καλλιτεχνών μιας δεδομένης στιγμής. «Η μάχη που στέλνει το έργο στο παρελθόν είναι επίσης εκείνη που του εξασφαλίζει ένα είδος επιβίωσης». (Bourdieu , 1977) Το θεωρητικό πλαίσιο μιας μορφής τέχνης μπορεί να αποτελέσει πρότυπο εφαρμογής για οποιοδήποτε πολιτισμικό προϊόν. Οι πρακτικές που πραγματοποιούν τα άτομα επηρεάζονται από την κοινωνική τους ταυτότητα, αλλά μπορούν να αλλάξουν μέσω συλλογικών δράσεων.

Υπάρχουν Μουσεία στο εξωτερικό όπως το Κέντρο Φυσικής Ιστορίας του Λίβερπουλ ή το Κέντρο Αρχαιολογικών Πόρων του Γιορκ όπου ο επισκέπτης αγγίζει και κατατάσσει αρχαιολογικό υλικό, ακουμπά βότανα και τα παρακολουθεί σε βίντεο – μικροσκόπιο. Αυτό πραγματώνεται από μια διάθεση του μουσείου να προσεγγίσει και νέες κοινωνικές ομάδες, συζητώντας κάποιες φορές με τις κοινότητες για εισαγωγή στις συλλογές του κάποια εξωτερικά έργα του πρόσφατου παρελθόντος.

Κάποια μουσεία καλούν τους πολίτες να συμμετέχουν κατά κάποιο τρόπο στο σχεδιασμό τους σε μια προσπάθεια συναλλαγής. Η επικοινωνία πρέπει να είναι ευχάριστη γιατί ορίζει την εικόνα του μουσείου και τη βιωσιμότητά του στην αγορά ως μέρος διάθεσης του ελευθέρου χρόνου των επισκεπτών. Νέες ιδέες είναι το άνοιγμα αποθηκών συντήρησης για πραγμάτωση εργαστηρίων ή οργάνωσή τους σε εναλλακτικούς χώρους ή στο σχολείο. Ως βάση πληροφοριών, η διαχείριση επικοινωνίας του μουσείου ως ποιοτικός αξιακός θεσμός θα πρέπει να εδράζεται στην ιδεολογία του μουσείου. Οι υπηρεσίες οργανώνονται από το ίδιο του μουσείο ή ιδιωτικά μουσειοπαιδαγωγικά κέντρα ή από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

Το μουσείο συνδυάζεται τουριστικά με τον πολιτισμό ως προωθούμενο προϊόν καταναλωτικό που εξυπηρετεί οικονομικά συμφέροντα και διαθέτει εμπορικό σήμα. Η τουριστική βιομηχανία ενδιαφέρει ιδιαίτερα την αγορά που προωθεί το μαζικό τουρισμό σε χώρους πολιτισμού συχνά άκριτα και

διεκπεραιωτικά. Υποβιβάζει κάποιες φορές τα μνημεία πολιτισμού σε καταναλωτικό αγαθό μπροστά στον όγκο επισκεπτών, παρόλο που τα ψηφιακά μέσα παρουσίασης και προβολών θα μπορούσαν να εκτινάξουν το ενδιαφέρον της κοινωνίας. Αυτό δε συμβαίνει παρά μεμονωμένα, γιατί τα υποκείμενα αποδέχονται μια παθητική πνευματικότητα και δεν πιστεύουν στην εσωτερική δυναμική τους να αμυνθούν και να μεθοδεύσουν ένα πιο ανθρωπιστικό παρόν και μέλλον. Χάνονται στην υποταγή των δυνάμεων εξουσίας που αναπαράγουν την παγκοσμιοποιημένη φόρμα, ώστε η εκπαίδευση και η οικονομική ευχέρεια να ανήκουν στους ελάχιστους.

Τα θεάματα που προβάλλονται δεν είναι πάντα υψηλής αισθητικής, αλλά η επανάληψη τους τα μετατρέπει σε οικεία και το τουριστικό κοινό δεν είναι πάντα ποιοτικής σύνθεσης. Όπως και ο εκπαιδευτικός που συνοδεύει τους μαθητές του στο μουσείο άλλοτε είναι παιδαγωγός με ορθές επιλογές, από προσωπική αντίληψη, και άλλοτε τυπικός συντονιστής της επίσκεψης. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών από ερμηνευτές- μουσειοπαιδαγωγούς, θα επαναπροσδιόριζε τη στοχοθεσία των σχολικών επισκέψεων και την εφευρετικότητα για την κινητοποίηση των κινήτρων των μαθητών.

Η αδιαφορία των εκπαιδευτικών σίγουρα δεν επιλύει την αδιαφορία των μαθητών για τον πολιτισμό. Παίζει επίσης ρόλο του πως γίνεται η προσέγγιση και σε ποιο βαθμό της επίσημης εκπαίδευσης για τον πολιτισμό μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας, της Λογοτεχνίας, της Ποίησης και της Μουσικής.

Καλλιτέχνης - Τέχνη

Οι θεσμοί πολιτισμού στερούνται υποδομών. Δε γίνεται αντιληπτό από το μαθητή γιατί βρίσκεται στο μουσείο πέραν του πασιφανούς στόχου να γνωρίσει τα εκθέματα της προγενέστερης καθημερινότητας, νιώθει άσκοπη την παρουσία του εκεί. Γιατί τα μαθητικά φεστιβάλ θεάτρου ή μουσικής εκλείπουν ή γιατί οι καλλιτέχνες συνυπηρετούν το αξιακό σύστημα της πολιτικής και της βιομηχανικής ελίτ. Άλλοι καλλιτέχνες κλείνονται στο γυάλινο πύργο τους χωρίς να συμμετέχουν σε συστηματική αντίδραση θεωρώντας πως δε μπορούν να υπερνικήσουν την αέναη κοινωνική ανισότητα. Και άλλων η τέχνη και η αντιδραστική τους έκφραση ως υποκείμενα δεν προβάλλεται για να μην ταραξεί τη συστηματική φτωχοποίηση και την μείωση εκπαιδευτικών δεξιοτήτων των μαθητών που δε θα μπορούν να προοδεύσουν αισθητά.

Το ενδιαφέρον για την Τέχνη που προκαλείται σε ένα παιδί από τις οικογενειακές του κυρίως καταβολές, παραμένει έτσι σε μικρό ποσοστό. Η μεσαία τάξη που προσπαθεί να μιμηθεί την αριστοκρατία, καταλήγει σε άριστο εξειδικευμένο βοηθητικό προσωπικό των στελεχών.

Το καλλιτεχνικό έργο εκτίθεται επίσης για να συντηρεί τη μνήμη. Για να συνδέονται με το χρόνο οι ζωντανοί δρώντες, οι μαθητές εν προκειμένω. Αντιλαμβάνονται τι είναι αυθεντικό, ότι η αισθητική προσέγγιση ποικίλει από καλλιτέχνη σε καλλιτέχνη, υπάρχει συγχρόνως η αίσθηση του προοδευτικού.

Ωστόσο, το ίδιο το έργο δεν αντικατοπτρίζει πάντα και τη στάση ζωής του δημιουργού του. Βεβαίως αποτυπώνει το χρονικό στίγμα της κατασκευής του, το οποίο δεν θα ιδωθεί από τον επισκέπτη την ίδια στιγμή, αλλά με διαφορετική κοινωνική συγκυρία. Μια εικόνα μεταφράζεται με πολύ σημαντικό τρόπο. Ο μαθητής δύναται να εφαρμόσει «thinking out of the box», κατά την επαφή του με ένα έργο τέχνης σε μια προσπάθεια κριτικής σκέψης και κατανόησης της θέσης του καλλιτέχνη στο κοινωνικό συγκείμενο μέσα στο οποίο το δημιούργησε.

Ένα αντικείμενο τέχνης αν είναι αντικείμενο καθημερινής χρήσης ή γλυπτό τοποθετείται χρονικά. Αν είναι πίνακας ή ποίημα μπορεί να είναι άχρονο. Όλα όμως μπορούν να συνδεθούν με διαφορετικές προσεγγίσεις με την τωρινή πραγματικότητα.

Τα εκθέματα ενός μουσείου είναι μοναδικά, δεν αποτελούν αντικείμενα τυποποιημένης τέχνης και μαζικής κουλτούρας. Είναι αυτά που πρωταγωνιστούν στο μουσειακό οργανισμό, είναι ο λόγος για τον οποίο τον επισκέπτεται κάποιος. Όσον αφορά στην Τέχνη, ο καλλιτέχνης έχει γνωστοποιηθεί, μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες για τις συνθήκες δημιουργίας του έργου του. Όσον αφορά σε αρχαιολογικά ευρήματα, αν είναι ανώνυμου δημιουργού και όχι γλυπτά αναγνωρισμένου καλλιτέχνη, ταξινομούνται με βάση την εποχή, την πρωτοτυπία, τα χρώματα και τα υλικά ή το σχήμα. Η πρωτοπορία έγκειται σε μια μικρή αλλαγή κάθε φορά από το συνηθισμένο. Η θέαση διηγείται στα μάτια του επισκέπτη μια φανταστική ιστορία.

Η Ελλάδα συμμετέχει σε περίοπτη θέση στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco όπου περιλαμβάνονται στα μνημεία: Ναός του Επικούρειου Απόλλωνος στις Βάσσεις, Αρχαιολογικός χώρος Ακροπόλεως Αθηνών, Αρχαιολογικός χώρος ΔΕΛΦΩΝ, Ιερό υοθ Ασκληπιού στην Επίδαυρο, Άγιον Όρος – Άθως, Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, Μετέωρα, Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά μνημεία Θεσσαλονίκης, Αρχαιολογικός χώρος Μυστρά, Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας, Αρχαιολογικός χώρος Δήλου, Μονή Δαφνίου, Μονή Όσιου Λουκά και Νέα Μονή Χίου _ Αρχαιολογικός χώρος Ηραίου Σάμου, Αρχαιολογικός χώρος Αιγών (Βεργίνα), Ηραϊόν Σάμου, Αρχαιολογικοί χώροι Μυκηνών και Τίρυνθας, Ιστορικό κέντρο (Χώρα), Μονή Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και Σπήλαιο Αποκαλύψεως στην Πάτμο, Παλαιά Πόλη Κέρκυρας, Αρχαιολογικός χώρος των Φιλίππων. Η Unesco θεωρείται κέντρο συνάντησης πολιτισμών, προσπάθεια για τη περιφρούρηση της υλικής και άυλης παγκόσμιας κληρονομιάς, τη μείωση της παράνομης εμπορίας και διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και την ενίσχυση και διάδοση της εκπαίδευσης.

Η Unesco μεριμνά για τη συντήρηση και προβολή αυτών των μνημείων με στόχο να αναλογιστεί ο επισκέπτης την ανθρώπινη πρόοδο τέτοιας εμβέλειας.

Ενδεικτικά Ελληνικά Μουσεία και χώροι πολιτισμού:

- Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, με εντυπωσιακό στοιχείο τα έντομα
- Μουσείο Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Λαογραφικό Μουσείο Μπενάκη, εντυπωσιακές ενδυμασίες, κυρίως η νυφιάτικη της Αττικής και το γεγονός ότι υπάρχουν γυναικείες ενδυμασίες διακοσμημένες με πολύτιμα προσωπικά κοσμήματα
- Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, με προβολές προσομοίωσης, προβολή παλιών επαγγελμάτων και παλιών ελαιοτριβείων
- Μοσχάκειο Μουσείο οστράκων, με παρουσίαση και επεξήγηση οστράκων από όλο τον κόσμο και οργανωμένο πωλητήριο για αγορά αντιτύπων
- Ίδρυμα Θεοχαράκη, για την ανακάλυψη των τεχνών, της αρχιτεκτονικής για παιδιά, της φωτογραφίας, της ιστορίας, της επιστήμης με realities lab, της μουσικής παίζοντας
- Θωρηκτό Αβέρωφ, ξενάγηση στις αποθήκες, στο εξωκλήσι και τα πολεμοφόδια του πυρηνοκίνητου πλοίου
- Ιαπωνική πρεσβεία, με προβολή βίντεο με τις γέφυρες που συνδέουν τα νησιά
- Βουλή των Ελλήνων, όπου δίνεται το βήμα στα παιδιά
- Ακρόπολη (Οικισμός Ακρόπολης, αίθουσα Παρθενώνα, Προπύλαια, Αθηνά Νίκη, Ερέχθειο)
- Ραδιοφωνικός σταθμός της Εκκλησίας της Ελλάδος και τηλεοπτικός σταθμός ΕΡΤ με λαογραφικό τμήμα, ξενάγηση στο χώρο των ειδήσεων, αίσθηση του χώρου και των τηλεοπτικών μέσων των γυρισμάτων
- Αμφίκλεια: μουσείο ψωμιού (ιστορικότητα)
- Γκάζι: παλιά επαγγέλματα
- Λαογραφικό Ναυπλίου: ενδυμασίες κυρίων εποχής
- Λαϊκών μουσικών οργάνων (Πλάκα)
- Ζυγομαλά (Αυλώνας) κεντήματα
- Μουσείο Βορέ: πορσελάνες
- Μονή Δαφνίου: ψηφιδωτά
- Εργοστάσια: διαδικασία παραγωγής πρώτης ύλης σε προϊόν

- Μουσείο Θεάτρου: στολές παραστάσεων
- Νομισματικό – Αρχαιολογικό Μουσείο : ευρήματα θολωτών τάφων, κούροι, κόρες, αρχαία νομίσματα
- Μουσείο Μαραθώνα: τύμβος, εκκίνηση, σημαίες
- Κυκλαδικής τέχνης : προγενέστερα
- Πολεμικό Μουσείο : παλιά αεροπλάνα, όπλα, αναπαράσταση
- Βυζαντινό Μουσείο: βυζαντινή ιστορία
- Σπήλαιο Παιανίας: σταλακτίτες
- Αττικό πάρκο
- Ανθαγορά
- Τελεφερίκ
- Μουσείο τραίνων ΟΣΕ: παλιά τραίνα
- Κόκκινος Μύλος: κτερίσματα κοσμήματα επωνύμων

Στην εφαρμογή Google Arts & Culture Cyark έχει δημιουργηθεί τρισδιάστατο ψηφιακό αρχείο μνημείων ή διαρκούς απειλής του πλανήτη που διατρέχουν κίνδυνο εξαφάνισης. Το πρόγραμμα προβάλλεται στην πλατφόρμα Open Heritage με εξελιγμένες τεχνικές ψηφιακής αρχαιολογίας, drones και σαρωτές λέιζερ. Πρόκειται για μια διαδικτυακή έκθεση βιωματικής ξενάγησης με εμφάνιση ανασκαφών μη ορατών σε μια επιτόπια επίσκεψη.

2.5 Ελληνικά Μουσεία και εκπαιδευτικά προγράμματα

Ελληνικά Μουσεία όπως το Μουσείο Μπενάκη, Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, Μουσείο Ελληνικής Κυκλαδικής Τέχνης Γουλανδρή, Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, Εθνική Πινακοθήκη, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (Το παιδί και το παιχνίδι), κ.α. διαθέτουν εκπαιδευτικά προγράμματα σε μια διαδικασία εξοικείωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων του κοινού, ώστε 'το Μουσείο να γίνει εκπαιδευτική μονάδα που θα απευθύνεται στο σύνολο του πληθυσμού'.³ Τα παιδιά εφοδιάζονται μέσω αυτών των προγραμμάτων με τρόπους για ανεξάρτητη μάθηση, στηριζόμενα σε ενεργητικούς τρόπους μάθησης.

Σύμφωνα με την ηλικία τους, οργανώνονται εργαστήρια για έκφραση και πειραματισμό. Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων) κατάρτισε προγράμματα για Μουσεία σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων ICOM εκπροσωπεί Μουσεία όσων αφορά στην οργάνωση και λειτουργία τους και αποτελεί το βασικό σύμβολο της UNESCO για:

- συνεργασία και αρωγή προς τους εργαζόμενους στα Μουσεία
- τονίζει τη σημασία της διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών, έχοντας μέλη από 120 χώρες
- συνεργάζεται με το Υπουργείο Παιδείας για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη Μουσειοπαιδαγωγική
- οργανώνει συνέδρια και εκδόσεις
- υπογραμμίζει το ρόλο του Μουσείου στην εκπαίδευση κάθε ανθρώπινης κοινότητας.

Τα παιδιά ενδιαφέρονται και παρατηρούν κριτικά τα εκθέματα, μελετώντας το χρόνο και το χώρο από όπου αυτά προήλθαν. Στόχος είναι να ξαναεπισκεφθεί το παιδί το Μουσείο για να συνδέσει το παρελθόν με το παρόν και να αντιληφθεί τη συνέχεια του πολιτισμού. Εξερευνώντας το χώρο σε ένα τέτοιο πλούσιο περιβάλλον με οπτικοακουστικά μέσα οδηγείται στη δημιουργική μάθηση. Τα παιδιά δίνεται η

ευκαιρία να εξελίξουν τη φαντασία τους, να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους, 'να βιώσουν τρόμο και απορία για την εκτίμηση των Μουσείων.(Bettelhein)

Υπάρχουν εκπαιδευτικά προγράμματα Μουσείου για:

- σχολικές ομάδες (που να στηρίζονται στο επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα
- εξωσχολικές ομάδες
- παιδιά με ειδικές ανάγκες
- εργαστήρια
- εορταστικά
- οικογένειες
- συμβουλευτικά
- ομιλίες, σεμινάρια, ημερίδες
- εκπαίδευση ερμηνευτών

Το Μουσείο οργανώνει πρόγραμμα για ενδιαφερόμενους μελλοντικούς ερμηνευτές να επισκεφθούν Μουσεία με σκοπό την εφαρμογή ενεργητικών μεθόδων μάθησης στο Μουσείο και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

2.6 Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Προγράμματος

Ο συστηματοποιημένος ενός εκπαιδευτικού προγράμματος πολιτισμού θα πρέπει να το καθιστά αποτελεσματικό σε συνάρτηση με τους δείκτες επίτευξης, την αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης από το Υπουργείο Παιδείας και ένα φορέα που να το κατακυρώνει, τη διαχείριση και τον έλεγχο των δράσεων σε μικροεπίπεδο σχολείου – μουσείου και μακροεπίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής, την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού, των ειδικών και γενικών ωφελειών, την καταγραφή αδυναμιών στην εκπαιδευτική του διάσταση, την εξέταση εφαρμογής καινοτομιών στη διδασκαλία σχετικές με τις αρχές της σχολικής εκπαίδευσης , καθώς και την χρήση ΤΠΕ, για καλύτερο σχεδιασμό και αποδοτικότητα. Μπορεί τελικά να παραθέσει στατιστικά στοιχεία, αναφορά εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν και προτάσεις για το μέλλον ,έρευνα κοινού και εμπορικότητα λογοδοτώντας προς τους οργανισμούς χρηματοδότησης.

Η διασύνδεση του Σχολείου με το Μουσείο αποτελεί δίαυλο ενίσχυσης της βιωματικής μάθησης μέσω του πολιτισμού ως καινοτόμος γραμματισμός, με εκπαιδευτικό εργαλείο την εικόνα ως αναπαράσταση, τη φαντασία ως τρόπο ανάλυσης της γλώσσα και νοηματοδότησης του κόσμου, για να καταλήξει σε μια αποτίμηση της συγκεκριμένης δράσης, ως υποσύνολο μιας ευρύτερης εκπαιδευτικής πολιτικής πολιτισμού. Ο ανθρωπιστικός ρόλος του σχολείου χρησιμοποιείται σημειολογικά από το μουσείο για έμπρακτη μάθηση στους χώρους του, αλλά η αξιολόγηση αυτής της μάθησης ορίζεται από τις σχολικές πρακτικές.

Η λήψη απόφασης για την αποδοτικότητα του διαφαίνεται από τις γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν οι μαθητές μετά από αυτό και εφόσον πρόκειται για συμμετοχικό έργο, η κριτική έκθεση άμεσης εκτίμησης της απόδοσης της συνεργασίας που δημοσιεύεται και στους υπόλοιπους συντελεστές του προγράμματος του Μουσείου.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι ποικιλόμορφα και το τμήμα επικοινωνίας μπορεί να προτείνει δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κοινού ως μέρος της πολιτικής του (Hooper –Greenhill 1991). Κύριοι αποδέκτες είναι οι μαθητές 8-13 ετών. Η αξιολόγηση αυτών των προγραμμάτων έγκειται επίσης στη συμπερίληψη των πιο αδύναμων μαθητών που νιώθουν πιο ελεύθερα στο μουσείο να εκφραστούν όπου δεν κρίνεται η επίδοσή τους και τους δίνεται η σπάνια ευκαιρία. Κάποια μουσεία προσφέρουν οργανωμένα εκπαιδευτικά πακέτα με αξιολογημένο υλικό αρχικά υπό δοκιμή. Δύναται να εμπεριέχει πληροφορίες για τον αρχαιολογικό χώρο, ειδικά θέματα για μαθητές, φύλλα εργασίας, εγχειρίδιο μουσικό θησαυρό, οδηγό περιήγησης, εκμαγεία, πειραματική αρχαιολογία.

Ο εκπαιδευτικός συμμετέχει στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση του προγράμματος (Herten- Noelke, 1998) που αποτελείται είτε από ξενάγηση στις συλλογές, είτε επεξεργασία αντικειμένων για συζήτηση, είτε έντυπο εικονογραφημένο ερωτηματολόγιο, βίντεο, έρευνα, δημιουργική γραφή, είτε συνδυασμός όλων ως βιωματικό project.Επιδιώκεται να υπάρχει δομή ως πολιτική πρακτική αποκεντρωμένη. Για να είναι αποτελεσματική η προσφερόμενη υπηρεσία πρέπει να είναι σχεδιασμένη με βασική, συμπυκνωμένη και μεστή πληροφορία.

Χαρακτηριστική πρακτική των μουσείων στη Γαλλία αποτελούν τα εργαστήρια «ατελιέ», ορισμένου χρόνου, κυρίως στα μουσεία όπως το Λούβρο για την Ιστορία της Τέχνης, όπου στο τελευταίο μέρος τους τα παιδιά συμπληρώνουν φύλλο εργασίας με ότι είδαν ή άκουσαν ,έχουν θετική ανταπόκριση σε τέτοια δυνατή εμπειρία .Το σχολείο εκεί εκπαιδεύει με εργαλείο τον υλικό πολιτισμό έξω από την τυπική δομή του.

2.7 Ψηφιακός – Πολιτισμικός Γραμματισμός

Ακολουθώντας προγράμματα M – learning στις νέες οθόνες, όπως αυτές των κινητών τηλεφώνων, προτείνεται διαφορετικός τρόπος ανάγνωσης και αυξάνεται η ανάγκη για εκπαιδευτικό υλικό σε ψηφιακό περιβάλλον.

Επιστήμες, όπως η Κοινωνική Ψυχολογία και οι Νευροεπιστήμες μελετούν τις μαθησιακές διαδικασίες που ακολουθούν τα άτομα προς τη γνώση , αν και είναι δύσκολο να δημιουργηθούν έγκυρα γνωσιοκεντρικά περιβάλλοντα.(Bransfordetal, 1999)

Σε ένα μαθησιακό περιβάλλον με χρώμα και φωτισμό, όπως αυτό του υπολογιστή, είναι πιο εύκολη η επαναζήτηση της γνώσης και η επανάληψη. Η χρήση ακουστικών, όπως στο Μουσείο της Περγάμου στο Βερολίνο αποτελεί μια μοναδική εμπειρία πρόκλησης ενδιαφέροντος και κινήτρου από τον επισκέπτη να παρατηρήσει και να μάθει. Σε μια ενδεχόμενη προβολή video , ο εκπαιδευτικός ή ο ξεναγός ή ο μουσειολόγος, υποστηρίζουν το διδακτικό υλικό, κάνοντας διάλογο και ανατροφοδοτώντας τη σκέψη και τη φαντασία των μαθητών που επισκέπτονται ένα Μουσείο που αισθάνονται την πολιτειότητα του κόσμου.

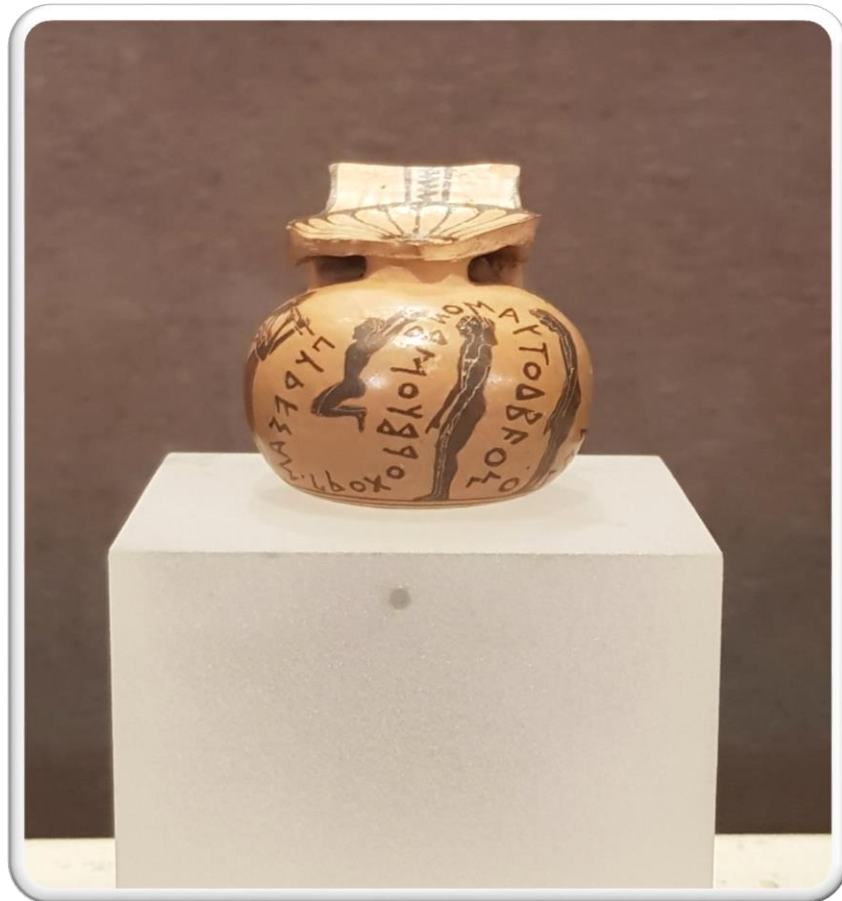
Με αυτόν τον τρόπο, δεν αναιρούνται οι βασικές εκπαιδευτικές αρχές, η μαθησιακή διαδικασία ενθαρρύνεται και υφίσταται διασφάλιση ποιότητας. Κι αυτό γιατί υπάρχει θετική διάκριση, συνεργασία, ανάλυση και κοινωνική διάσταση της μάθησης. Αποτελεί ευεργετικό στοιχείο για το παιδί, νοιώθει πως “ανήκει” σε μια ομάδα εργασίας που ξεκινά από ισότητα δικαιωμάτων και ευκαιριών.

Η χρηματοδότηση των εκπαιδευτικών θεσμών για παροχή ποιοτικής διδασκαλίας από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς που φέρνουν τους μαθητές σε επαφή με σύγχρονα εκπαιδευτικά προγράμματα που προτείνεται από διάφορα Μουσεία, θα μπορούσαν να προάγουν μια ποικιλομορφία λήψης γνώσης Κι προσβασιμότητα από όλους στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης και να είναι αντίστοιχου προϋπολογισμού.

Η Ευρωπαϊκή Εκπαίδευση, που προωθεί και εποπτεύει με σαφές χρονοδιάγραμμα σχολικά περιβάλλοντα για ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών, στοχεύει συγχρόνως στον προβληματισμό, στην επιστημονική περιέργεια, στην εμβάθυνση στην ανθρωπιστική, καλλιτεχνική, τεχνική και επιστημονική μόρφωση με βάση την πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής ζωής, ώστε τα άτομα να είναι ευαισθητοποιημένα και εκπαιδευμένα σε θέματα της Διεθνούς Κοινότητας με ισότητα ευκαιριών για εγκάρσιες δεξιότητες ψηφιακής και επιγραμματικής μάθησης και άριστη διδασκαλία.

Ωστόσο, η κριτική εξέταση τέτοιων δράσεων δεν επαληθεύει πάντα τους σκοπούς που έχουν οριστεί από το υπερεθνικό πλαίσιο (Strittmatter,1977) σύμφωνα με τους στατιστικούς μηχανισμούς, λόγω της εσωτερικής άνισης διαστρωμάτωσης των μαθητών.

Τα εργαστήρια που προσφέρουν κάποια μουσεία χρησιμοποιούν τη μαιευτική μέθοδο για την επεξεργασία πληροφοριών από τους μαθητές, χρησιμοποιούν μεθόδους χρήσης των αισθήσεων και των συναισθημάτων φτιάχνοντας κολάζ ή ζωγραφιές, κλείνοντας τα μάτια, παίζοντας παιχνίδι μνήμης με κοσμήματα, ονόματα, κρυμμένες λέξεις, κάνουν κυκλικό χορό με μουσικά όργανα. Αισθάνονται ισότητα σε μια ενεργητική ακρόαση όπου διεκδικούν να ενημερωθούν όλοι οι μαθητές. Προσφέρεται αναγνωσιμότητα σε χαμηλή θέση στις προθήκες εκθεμάτων με ιεράρχηση πληροφοριών και εφαρμογή QR codes, συμπληρωματικά.

Η τεχνική επαυξημένης πραγματικότητας μπορεί να αποκτήσει εκπαιδευτική διάσταση συνδεδεμένη με θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού στο πλαίσιο μιας διαφορετικής προσέγγισης. Για παράδειγμα, παρουσιάζοντας ένα έκθεμα όπως η προτομή του Διονύσου από μάρμαρο Νάξου με τεχνολογία τρισδιάστατη, εστιάζω τόσο το σχεδιαστικό μέρος όσο και στα χρώματα και τη χρήση.

Οι μαθητές μπορούν να αναρωτηθούν:

- Γιατί έχει σταφύλια στα μαλλιά, είναι αστείο?
- Είναι νεαρός χορευτής?
- Αν βλέπουμε τα ρούχα του, θα ήταν νεανικά και τι χρώμα? Θα μπορούσαν τα στοιχεία να χρησιμοποιηθούν σε μια σημερινή εμφάνιση?

- Τι φανερώνει για τις τάσεις γλυπτικής και τέχνης?
- Θα διακοσμούσε ένα ναό, μία γιορτή, ένα σχολείο, και τι αρχιτεκτονικής θα ήταν αυτό?
- Αν το χρωματίζαμε με μια εφαρμογή τεχνολογίας, τι χρώμα θα του ταίριαζε?
- Θέλετε να επεξεργαστούμε την εικόνα?
- Αν επινοούσαμε μια ιστορία , τι ρόλο θα είχε ο Διόνυσος?

Η μουσειακή αγωγή βιώνει την ψηφιακή εποχή, όπως, για παράδειγμα, μια ψηφιακή βόλτα στο μουσείο, ελληνικής παιδικής τέχνης, το ψηφιακό μουσείο Βλαχοκερασιάς, της Ακαδημίας Πλάτωνος, της Θήβας, το ψηφιακό Ναυτικό μουσείο Άνδρου, το μουσείο Βούρου – Ευταξία ως εικονικό μουσείο της πόλεως, των Αθηνών, το μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας (κέντρο Γαία) το Ευγενίδειο Πλανητάριο, όπως και η στέγαση στο Μέγαρο Μουσικής της Ψηφιακής έκθεσης Van Gogh, κυρίως για σχολεία απομακρυσμένα, όπου μέσω νέων εφαρμογών η τέχνη παρουσιάζεται μέσα στη σχολική τάξη.

Η σκηνοθετημένη παρουσίαση του μουσείου ξεδιπλώνεται εικονικά και αφηγηματικά με μοντέρνα εργαλεία ακόμα και μέσω ταχύτατης αναγνωσιμότητας (redability, quick response codes). Ο τρόπος χειρισμού του υλικού απαιτεί χρηματοδότηση, εστίαση και συνεργασία των φορέων ώστε μια σχολική επίσκεψη να μην είναι παθητική. Πάντα κυριαρχεί το πρωτότυπο έκθεμα, η γνωριμία και η συζήτηση με αυτή την αφορμή.

Για την επόμενη δεκαετία έχει ληφθεί η απόφαση για υψηλού επιπέδου εξοπλισμένη και συνδεδεμένη τάξη (highly equipment and connected class room) για δημιουργικές δραστηριότητες χωρίς να αναμένεται να τα πετύχουν όλα τα σχολεία.

2.8 Blended – learning - Flipped learning - E –culture

Ο συνδυασμός γνωστικών εμπειριών από την εργασία στη σχολική μονάδα και την εργασία πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εργασία πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υποστήριξη και ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού στην παραπάνω διαδικασία, οδηγεί το μαθητή σε δημιουργικά εγχειρήματα και αυτονομία.

Η ενσωμάτωση της διερευνητικής και προβληματοκεντρικής μάθησης μέσω τέτοιων σχεδίων στα σχολικά προγράμματα μετατρέπει την ομαδική εργασία σε δεξιότητα ζωής. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε μουσείο εμπεριέχει ερευνητική εργασία πέραν της επιστημονικής μικροέρευνας όσον αφορά σε καλλιτεχνικές δράσεις και συνεργασίες κοινωνικού χαρακτήρα. Αξίες όπως ο εθελοντισμός, η αλληλεγγύη, οι διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στην ομάδα, όπου η επικοινωνία είναι και οπτική, καλλιεργούν συγχρόνως τον οπτικό γραμματισμό.

Την διαφοροποιημένη αυτή μάθηση έρχονται να ενισχύσουν οι περιβαλλοντικές και πολιτισμικές ενασχολήσεις, η επαφή με έντυπα και ψηφιακά μέσα πληροφόρησης. Καθώς και η δημιουργία τεχνημάτων στο Διαδίκτυο με τη χρήση συμμετοχικών μεθόδων.

Ενδεχόμενες συστάσεις του εκπαιδευτικού θα πρέπει να τεκμηριώνονται και ο ρόλος του να είναι συντονιστικός ώστε οι μαθητές να μην παρεκκλίνουν από το στόχο του πολιτισμικού προγράμματος.

Όσον αφορά στους μαθητές, έχουν ανάγκη να νοιώθουν μέλη της κοινότητας στην οποία η συνεισφορά και οι ιδιαίτερες ανάγκες λαμβάνονται υπόψη, ώστε να μην φοβούνται την αποτυχία ή την απόρριψη.

Μέσω της παρακολούθησης και εργασίας της μαθητικής κοινότητας πάνω σε εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού, προάγεται η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση και η ενδυνάμωση του μαθητή.

Ξεκινώντας από το Νηπιαγωγείο, το παιδί μπορεί να εκπαιδευτεί στη Μουσειακή αγωγή από απόσταση. Βλέποντας στον υπολογιστή ή από εκπαιδευτικά βιβλία που έχει δανειστεί ο δάσκαλος από το Μουσείο φωτογραφίες από πίνακες, αντικείμενα, συλλογές, μπορεί αν γίνει μεγέθυνση, συζήτηση για λεπτομέρειες, σκέψεις για το τι κάνω και τι μαθαίνω σε ένα Μουσείο. Εναλλακτικά, πλάθουν παραμύθι με τα στοιχεία αυτά, ζωγραφίζουν και δημιουργούν διήγηση, τη σελιδοποιούν και παίζουν ρόλους.

Μια άλλη ιδέα είναι η αφήγηση που μπορεί να πραγματοποιηθεί με κλειστά μάτια ή ψεύτικα γυαλιά υπέρ της καλλιέργειας της φαντασίας και της ανάπτυξης της αισθητικής για τις Τέχνες. Οι έφηβοι θα πρότειναν να προσθέσουν μουσική και ψυχόδραμα με μάσκες για θεατρικότητα, μακριά από το χαρτί και το μολύβι, ώστε να καταλήξουν ως ενήλικοι εκπαιδευόμενοι μουσειακά να εντοπίζουν γνωρίσματα της προσωπικότητάς τους μελετώντας έργα Τέχνης γνωστικά και συναισθηματικά σε μια διαδικασία Δια Βίου Μάθησης.

Αναζητώντας εκπαιδευτικό υλικό σε δικτυακούς τόπους ξένων Μουσείων, εντοπίζουμε εκείνο του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης της Νέας Υόρκης («Εξερεύνησε και Μάθε») ή «Τα καταπληκτικά μήλα του Σεζάν» ή του Μουσείου Τέχνης της Ινδιανάπολης με διαδραστικά παιχνίδια online, βίντεο, εκτυπώσιμα φύλλα εργασίας και πληροφοριακό υλικό. Τα παιδιά μαθαίνουν σβήνοντας το χρόνο και την απόσταση με επισκέψεις δικτυακές όπως το πρόγραμμα «Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο» από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.

Ως ευέλικτο είδος μάθησης, καλύπτει κενά από άλλες εκπαιδευτικές πρακτικές μέσα στο προϋπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα. Εντούτοις, η καλή ποιότητα στη μάθηση από απόσταση συχνά αμφισβητείται. Η έριδα έγκειται στη

μεθοδολογία της διδακτικής και την αξιολόγηση της. Παρόλο που ως είδος έχει εισβάλλει στην πραγματικότητα, για να αναπτυχθεί και να αποτελέσει ποιοτική εκπαίδευση δεν απευθύνεται μόνο σε εκείνους που αναζητούν την ακαδημαϊκή μόρφωση αλλά στις εκπαιδευτικές ανάγκες ατόμων κάθε ηλικίας. (Λιοναράκης ,1998)

Τα άτομα με αναπηρία ευνοούνται να μορφωθούν πολιτιστικά μέσω ψηφιακών προγραμμάτων χωρίς αναγκαστική φυσική παρουσία. Κατά συνέπεια, δημιουργείται η ανάγκη προγραμμάτων προσαρμοσμένων στην διαφορετικότητα, εξεύρεση χρηματοδότησης για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και προσβασιμότητας σε φυσικούς χώρους πολιτισμού.

2.9 Γιατί να θέλουν οι μαθητές να επισκεφθούν το Μουσείο?

Ένας μαθητής που έχει κίνητρο και βούληση, ενδιαφέρεται να ολοκληρώσει ένα πρόγραμμα, το συστήνει και αισθάνεται δημιουργός. Αν το πρόγραμμα δεν είναι ελκυστικό και μεταμοντέρνο, ελλοχεύει ο κίνδυνος παραίτησης. Οι συνθήκες και οι όροι χρήσης του εκπαιδευτικού υλικού των Μουσείων είναι κατά περιπτώσεις εκσυγχρονισμένα.

Σε μια βάση δεδομένων μπορούν να συγκεντρωθούν πληροφορίες και ερωτήματα με δυνατότητα επικαιροποίησης και e- mailing κατά την εργασία στην τάξη και δημιουργία portfolio. Κατά την επίσκεψη στο Μουσείο μπορεί να υπάρξει συγχρονισμένη συζήτηση με χρήση κλειστού κυκλώματος μικροφώνων από τη μαθητική ομάδα, τους συνοδούς εκπαιδευτικούς και το Μουσειολόγο ή αρμόδιο υπάλληλο του Μουσείου.

Στη ροή της ανατροφοδότησης της συζήτησης στην τάξη μπορούν να αναφερθούν νέες ιδέες και να μετρηθεί η ικανοποίηση των μαθητών απαντώντας σε ερωτηματολόγιο πολύ απλού εικονικού σχηματισμού. Η επανάληψη τέτοιων μοντέλων πρακτικών μέσα στη σχολική ζωή τους οδηγεί μακροπρόθεσμα και συστηματικά να δημιουργήσουν το δικό τους e- portfolio. (Τζιμογιάννης 2017)

Η διαχείριση της πληροφορίας από το Διαδίκτυο, ένα βιντεομάθημα, η επικοινωνία μέσω blog, η δημοσίευση και η κατηγοριοποίηση οδηγούν σε νέες ικανότητες και ασύγχρονη με τους συνομηλίκους. (προσέγγιση co – learning)Μια τέτοια κουλτούρα, στο χώρο του Μουσείου επιτρέπει σε ένα μαθητή να νοιώθει οικειότητα, ενδιαφέρον για γνώση, ειδικά για μαθητές που δεν έχουν βιώσει παρόμοια συγκυρία, όταν αυτοί δεν προέρχονται από περιβάλλοντα υψηλού μορφωτικού κεφαλαίου ή αποτελούν μαθητές περιορισμένων δυνατοτήτων. Ο ένας μαθαίνει από τον άλλον. Η μάθηση φέρνει κονστρουκτιβισμό. (Vygotsky, 1978 _Wertsch, 1985).

Ένας μαθητής χρειάζεται διαπιστεύσεις για να μην επαναστατεί σε χώρους που απαιτούν την πειθαρχία και την προσοχή του. Η γνώση δοσμένη σε μοντέρνο πλαίσιο ως διαδικασία δημιουργίας ιστοριών και κινουμένων σχεδίων με πρωταγωνιστές τα εκθέματα ενός Μουσείου θα αποτελούσε ένα ψηφιακό παιχνίδι, παιδικό μεν στη ροή του, αλλά βασισμένο στο Πρόγραμμα Σπουδών για το Σχολείο του 21^{ου} αιώνα (δημιουργική σκέψη, συστηματική λογική, ομαδικότητα)

Κάποιοι μαθητές μπορεί να προέρχονται από ένα οικογενειακό και κοινωνικό – οικονομικό κεφάλαιο διαταραγμένο ή προβληματικό που επεξηγεί γιατί δεν μπορούν να αποσαφηνίσουν την τέχνη και συμμετέχουν υπό άνισους όρους. Ως υποκείμενα κοινωνικών ομάδων από χαμηλά υποστρώματα, κάποιοι μαθητές εκφράζουν ετερογενή συμπεριφορά μη λεκτική αποστασιοποίησης, απειθαρχίας, έλλειψης σεβασμού ή αδιαφορίας λόγω μη πρωτύτερης εμπειρίας επαφής με την καλλιτεχνία. Η τυπολογία αυτής της συμπεριφοράς βασίζεται στην παραδοχή πως βιώνουν μια δύσκολη προσωπική ή οικογενειακή πραγματικότητα, κατανοούν ή αναγνωρίζουν μόνο το αξιακό σύστημα που περιβάλλει το μικρόκοσμό τους με διαφορετικές προτεραιότητες και άρρητα περιφρονημένοι.

Κατά συνέπεια, δεν αντιλαμβάνονται τα μηνύματα της κοινωνιολογίας του πολιτισμού, κινούνται στο φαντασιακό. Η επίσκεψη του Σχολείου στο Μουσείο μπορεί να ιδωθεί από έναν παρατηρητή ως κοινωνιομετρικό τεστ, που θα παρέχει πληροφορία για συναισθήματα των μαθητών και τις κοινωνικές δομές από τις οποίες προέρχονται. (Σολομών, 1999)

Η σύσταση προγραμμάτων για την προαγωγή της ψυχικής υγείας, θα εξέλιξε τη συναισθηματική νοημοσύνη, θα έβαζε σωστές βάσεις ανάπτυξης και θα βοηθούσε σε προβλήματα συμπεριφοράς.

Έχει αποδειχθεί πως οι μαθητές που προέρχονται από οικογενειακό περιβάλλον με ποιότητα μόρφωσης και υψηλό πολιτιστικό κεφάλαιο έχουν πιο πειθαρχημένη συμπεριφορά και θέλουν να μάθουν για τον πολιτισμό, επειδή οι γονείς τους έχουν προσπαθήσει να εξασφαλίσουν υψηλής ποιότητας μάθηση. Κατά συνέπεια, ο εκπαιδευτικός που εργάζεται εκεί είναι υψηλών προσόντων, αναζητά καλό περιβάλλον εργασίας για να ανατροφοδοτείται και συμφωνεί με την κουλτούρα του σχολικού οργανισμού.

Το κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο και η επαγγελματική κατηγορία των γονιών κινούν τη διαδικασία των ακαδημαϊκών επιδόσεων και την αριστεία, παρατείνοντας μια αναπόφευκτη αναπαραγωγή μετριότητας προσόντων με εσωτερικές ποιοτικές διαφορές κοινωνικής ανισότητας με εργαλείο την αξιολόγηση επίδοσης των μαθητών και τις μεθόδους κατακύρωσης της γνώσης. Καμία από τις λειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος δε μπορεί να οριστεί ανεξάρτητα από μια δεδομένη κατάσταση της δομής των ταξικών σχέσεων. (P. Bourdieu, J.C. Passeron)

Ήδη από την προσχολική ηλικία που αποτελεί συνέχεια των επιρροών του σπιτιού του μαθητή, το πολιτισμικό κεφάλαιο και η κουλτούρα νομιμοποιούνται από ένα σύστημα ταξινόμησης που είναι φτιαγμένο όπως κάθε φορά εξυπηρετούνται οι κοινωνικές ανταγωνιστικές δυνάμεις ισχύος ώστε να ασκούν κοινωνικό έλεγχο, ακόμη και στην πολιτιστική βιομηχανία.

Η κατασκευή της εκπαίδευσης έχει την όψη που ταυτίζεται με την ιδεολογία και τις στρατηγικές αυτών των ομάδων εξουσίας και που την υπερασπίζεται. Οι γόνιμοι τους εξοικειώνονται από νωρίς με χώρους πολιτισμού και κληρονομούν τέτοιες επιλογές, γιατί η καθημερινότητα που βιώνουν είναι συνυφασμένη με ποιότητα εκπαίδευσης στο σχολείο, αριστεία τρόπων συμπεριφοράς, έξοδο σε θέατρα και Πινακοθήκες και εικονικές αναπαραστάσεις σχετικές με ανάγνωση, ποίηση, εικαστικά. Αυτές οι κοινωνικές αναπαραστάσεις, σύμβολα και υλικά,

εμπλέκουν τους μαθητές σε ανάπτυξη πολιτισμικής και κοινωνικής αγωγής και ατομικής ανέλιξης.

Το παιδί έχει την ευκαιρία μακροπρόθεσμα να εξελιχθεί πνευματικά και να οδηγηθεί σε ηθική αυτονομία⁵, το οποίο αποτελεί κοινωνικοσυναισθηματικό στόχο. Γνωστικά, καλλιεργείται η δημιουργικότητά του, η κριτική του ικανότητα και η αυτονομία του. Βραχυπρόθεσμα, παρατηρώντας εφαρμογές, ενδιαφέρεται για συσχέτιση πραγμάτων, ομοιότητες και διαφορές τους. Επινοώντας ερωτήματα, ικανοποιεί την περιέργεια του και συνεργάζεται με τους άλλους συμμαθητές.

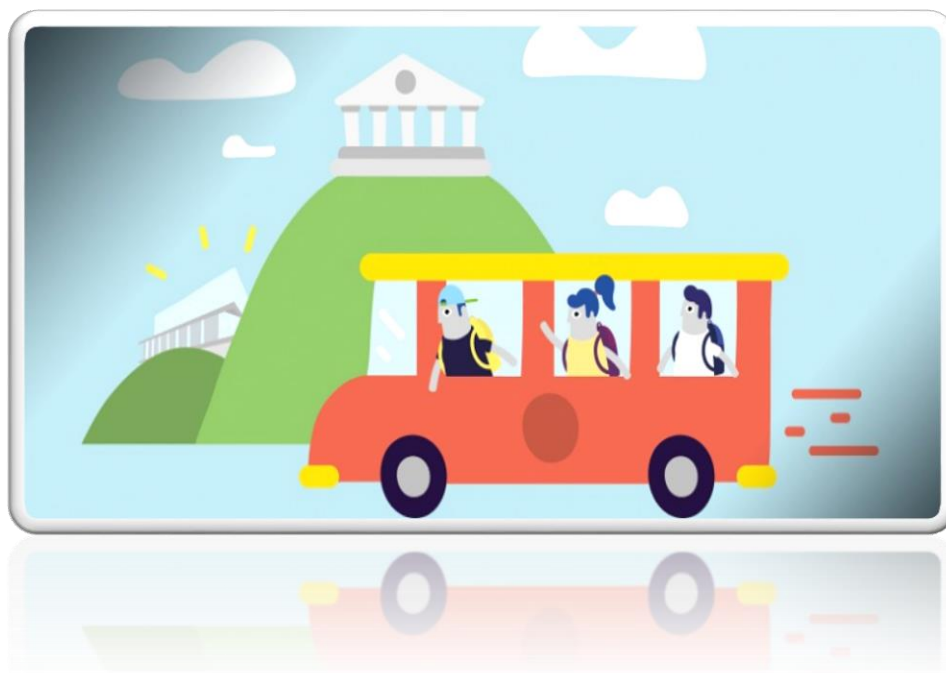
Εντάσσοντας τις επισκέψεις σε Μουσεία στο σχολικό πρόγραμμα στοχεύεται η εξοικείωση του παιδιού με την πολιτιστική κληρονομιά, τις δημιουργίες της επιστήμης και της τεχνολογίας. Επιδιώκεται να έχει μια τέτοια εξοικείωση που να ξαναεπισκεφθεί το Μουσείο και σε άλλες χρονικές στιγμές της ζωής του. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελούν κίνητρα για έκφραση και δημιουργικότητα, εγείρουν τις αισθήσεις με γόνιμο τρόπο και το παιδί απελευθερώνεται. Κατ' επέκταση, μετατρέπει την καθημερινότητά του δημιουργικά, οδηγούμενος από την παρατηρητικότητα, τη μνήμη και τη φαντασία. Αποκτά υψηλά ιδανικά εμπλουτίζοντας τις παραστάσεις του. Τα οπτικοακουστικά μέσα και οι εποπτείες συνεισφέρουν να συλλογιστεί συγχρονικά και διαχρονικά για την ιστορικότητα των αντικειμένων και τις ιδιότητές τους σε σχέση με τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις.

Οι νοητικές δεξιότητες που αναπτύσσει το παιδί θα το ωφελήσουν στην επίλυση προβλημάτων, αποκωδικοποιώντας παραστάσεις και κατανοώντας πληροφορίες και δεδομένα διασυνδέοντας τα με την εμπειρία του από το σχολείο. Μέσα από τη ζωγραφική, τη μίμηση για την κίνηση του αγάλματος, το θέατρο, εκφράζεται και αφηγείται, δηλαδή συνδέει πληροφορίες ίδια-μουσειακά, μέσα στη δυναμική της τάξης και στο σπίτι.

Το Μουσείο, δεν είναι μόνο χώρος παρακαταθήκης πληροφοριών, αλλά και εκπαιδευτικός. Και πρέπει να είναι προσιτός σε όλους. Μεταδίδει γνώση, εξελίσσει το γούστο, τις αντιλήψεις, τις ιδέες με εξοπλισμό υψηλών δυνατοτήτων, όπως προβολές 3D. Ανάλογα με το κοινό, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το είδος του Μουσείου παρουσιάζονται έργα τέχνης, εφευρέσεις, υλικά, χρησιμοποιώντας π.χ.

διαφάνειες ή παιχνίδια υπαίθρια αν το επιτρέπει ο χώρος. Η εκτίμηση για την Τέχνης δομείται πάνω στην προηγούμενη μάθηση, οδηγώντας σε κοινωνική αλληλεπίδραση. Με τη συγκεκριμένη διατοπική και διαχρονική υλική τεκμηρίωση της ανθρώπινης δραστηριότητας σχετίζονται γόνιμα παρελθόν και παρόν και προβάλλεται η συναναφορά διαλογισμού και πράξης, ιδεών και εφαρμογών.

Η επίσκεψη στο Μουσείο δεν είναι απλά μια βόλτα στον κόσμο, αλλά μια έξοδος προς τον κόσμο. Το Μουσείο, παράλληλα με το σχολείο, δύναται να απελευθερώσει το δυναμισμό των παιδιών και να τους δώσει κίνητρα για δημιουργικότητα. Αναζητώντας πρακτικές που συνθέτουν ολοκληρωμένη πρόταση για να προσεγγίσουμε τον πολιτισμό μέσω του Μουσείου, (Φωτόπουλος, 2018) ο εκπαιδευτικός συνθέτει προσδοκίες, μέσω άτυπης έρευνας στους μαθητές για να αξιολογήσει τι ξέρουν ή όχι. Ακολουθεί επίσκεψη ή επισκέψεις στο Μουσείο, ώστε ο εκπαιδευτικός να σχηματίσει διαμορφωτική και απολογιστική αξιολόγηση για το πρόγραμμα. Με αρχική σημασία ως Ναός των Μουσών, το Μουσείο συμβάλλει στην μελέτη των αντικειμένων, την εκπαίδευση των μαθητών μέσω αυτής της διαδικασίας και την ψυχαγωγία τους, σύμφωνα με το ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων).

Σύμφωνα με άλλους μελετητές, σκοπός του Μουσείου είναι να συντηρεί έργα και να υπάρχει η δυνατότητα να τα βλέπουν όλοι. Κατά συνέπεια, καλλιεργείται η αισθητική και η ευαισθησία των ατόμων γύρω από έναν κόσμο μορφών. Επομένως τα Μουσεία έχουν πράγματι κάποιον εκπαιδευτικό ρόλο; Με την επίσκεψή τους στο Μουσείο, τα παιδιά πειραματίζονται και συμμετέχουν ενεργά για την κατάκτηση και την βίωση της πολιτισμικής γνώσης. Αντίθετα το σχολείο, προσεγγίζει με διαφορετικούς τρόπους την ανάπτυξη της φαντασίας και της έκφρασης των παιδιών.

Στο Μουσείο είναι εμφανής η διατοπική και διαχρονική υλική τεκμηρίωση της ανθρώπινης δραστηριότητας και δυναμισμού. Μέσα από τη μελέτη των εκθεμάτων σχετίζονται γόνιμα το παρελθόν και το παρόν και δικαιώνεται τελικά η ανθρώπινη ύπαρξη.

Ως πολίτες θέλουμε να είμαστε στο κέντρο του κοινωνικού γίγνεσθαι και σε αυτό το πλαίσιο, το κράτος ενδιαφέρεται συνεχώς να χαράσσει νέα εκπαιδευτική πολιτική και οι εκπαιδευτικοί με τη σειρά τους να την εφαρμόζουν. Κάτω από το πρίσμα της φιλοσοφικό-παιδαγωγικής θεώρησης που ορίζει ως κέντρο το παιδί, δημιουργούνται προγράμματα βίωσης γεγονότων μέσω παραστάσεων, ανταλλαγή ιδεών, επαφή και αλληλεπίδραση του παιδιού με το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά. Είναι ανάγκη του ατόμου να αναζητά την ταυτότητά του, όπως το κράτος έχει ανάγκη για ευημερία για να λειτουργεί.

Είναι απαραίτητο σε αυτό το σημείο να υπάρχει πρόταση για συναλλαγή του σχολείου και διασύνδεσή του με μορφωτικούς χώρους του περιβάλλοντος, όπως Μουσεία, Πινακοθήκες, Πολιτιστικές Μονάδες και Επαγγελματικοί Χώροι.

Όλα τα κράτη, ανανεώνοντας τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα, εισάγουν την Τέχνη στο σχολείο, τη Μουσική, την Θεατρική Αγωγή, σε ένα πλούσιο εκπαιδευτικό περιβάλλον που να προάγει τη δημιουργικότητα και νέους τρόπους εργασίας.

Μπορούμε να μάθουμε στα παιδιά "Think aloud", μελετώντας πως φέρονται και πως κινούνται οι άνθρωποι μέσα σε ένα χώρο πολιτισμού, αναμειγνύοντας έτσι

κοινωνικά χαρακτηριστικά και προσωπικά συναισθήματα για ένα αντικείμενο τέχνης.

Διασυνδέοντας το σχολικό πρόγραμμα με επισκέψεις σε Μουσείο, ο δάσκαλος οφείλει να συνεργαστεί με τον ερμηνευτή του εκπαιδευτικού προγράμματος του Μουσείου. Η διαδικασία σε 3 στάδια: προετοιμασία στο σχολείου ή της τάξης πριν την επίσκεψη, επιτόπια εργασία στο Μουσείο και επεξεργασία και αξιοποίηση στοιχείων και ευρημάτων στο σχολείο μετά την επίσκεψη. Τέλος, διασύνδεση με άλλους κοινωνικούς, επαγγελματικούς και πολιτιστικούς χώρους. Για παράδειγμα, μπορεί να οργανωθεί σχετική εκδήλωση στο χώρο του σχολείου ή έκδοση εφημερίδας.

2.10 Προετοιμασία στην τάξη / Επίσκεψη πότε; / Πολλά Μουσεία ή πολλές φορές; / Επιστροφή στην τάξη / Προεκτάσεις

Αν για παράδειγμα ο εκπαιδευτικός οργανώνει επίσκεψη στο Ναυτικό Μουσείο, μπορεί να προηγηθεί επίσκεψη των παιδιών στο λιμάνι, αναφορά στοιχείων για τον ελληνικό στόλο και τη νησιωτική ζωή, η κατασκευή τρισδιάστατων πλοίων στη τάξη. Ή μπορούν να συλλέξουν φύλλα δέντρων πριν την επίσκεψη στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, διασυνδέοντας αυτές τις πρακτικές με τα μαθήματά τους.

Υπάρχει δυνατότητα δανεισμού βιβλίων από το Κέντρο Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου, να προσποιηθούν τους εκφωνητές του ραδιοφωνικού σταθμού του Μουσείου πλάθοντας παραμύθια ή παιχνίδια 'μάντεψε τη λέξη' στο ερώτημα 'Ποιος θεός του Ολύμπου ήταν όμορφος;' Επομένως, Απόλλωνας και το ναό του Απόλλωνα θα επισκεφθούμε, εκμαιεύοντας ερωτήσεις. Θα μπορούσαν να συνθέσουν ποίημα στην ξένη γλώσσα σχετικό, να ζωγραφίσουν ή να βρουν φωτογραφίες.

Κεντρίζοντας το ενδιαφέρον τους, 'Πως θα καθαριστούν τα έργα αν λερωθούν' ή κανόνες ασφαλείας 'Τι θα κάνετε αν χαθείτε'.

Σύμφωνα με την ηλικία και το ευρύτερο πρόγραμμα των παιδιών ορίζεται επιτόπια ξενάγηση και συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που μπορεί να συμπεριλαμβάνει: εργαστήριο, ξάπλωμα στην αυλή, κολλάζ με το όνομα του Μουσείου, δημιουργία δικής τους ιστορίας που αποπνέει ελευθερία. Η αφήγηση είναι διδαχή αλλά και χαρά όπως ένα παραμύθι. Ψυχοκινητικές ασκήσεις, κλείσιμο ματιών και φαντασία, τι να σκέφτονται οι άλλοι επισκέπτες ή παράξενες χρήσεις του εκθέματος. Επίσης, μπορούν να απαντήσουν στατιστικά τι τους άρεσε βάζοντας κουκίδες σε ερωτηματολόγιο.

Επιστέφοντας στην τάξη, οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν, να κατασκευάσουν μακέτες ή αντικείμενα από πηλό, να κάνουν έκθεση φωτογραφίας, να πλάσουν παραμύθια άλλης εποχής ή χαρούμενα ή περίεργα ή χαμένο θησαυρό. Μια συνήθης πρακτική είναι η σύνταξη εφημερίδας με ειδήσεις, εντυπώσεις και συνεντεύξεις και μια ασυνήθιστη, πως είναι για παράδειγμα στη Διοίκηση του Μουσείου και ενδιαφέρονται να αγοράσουν νέα αντικείμενα.

2.11 Δημιουργική γραφή στο Μουσείο

Στην ολότητα του εκπαιδευτικού συστήματος, μια έννοια άρχουσας σημασίας αποτελεί η γραφή. Η φιλιαναγνωσία και η γραφή καλλιεργούνται από πρώιμο στάδιο εκπαίδευσης ενός παιδιού και αποτελούν βασικό υποσύνολο της εκπαίδευσης μέσα στη σχολική δομή που εμφανίζεται αδιαχώρητη με την ταξική. Η γνώση γραφής αποτελεί τη βάση της αυτενέργειας στη μάθηση και το κοινωνικό πρόταγμα ως φυσικό προσόν. Ο λόγος ως επικοινωνιακή γλωσσική δεξιότητα γλωσσομάθειας σχετίζεται με τη μετέπειτα ευφυΐα του ατόμου.

Το γλωσσικό κεφάλαιο του μαθητή δηλώνει την οικογενειακή επιρροή και την κοινωνική συμπεριφορά των γονιών, είτε στην αρχική εκπαίδευση, είτε στην Ακαδημαϊκή, όπου γίνεται η διαλογή. Το επίπεδο κατοχής της γλώσσας καθορίζει τη σχολική ή όχι επιτυχία σε συνδυασμό με το πολιτισμικό κεφάλαιό της οικογένειας, το βαθμό διαλογής που έχει υποστεί ένας μαθητής και το φύλο του καθώς και το προσδόκιμο για αυτόν. Η αφετηρία στο Δημοτικό όπου και ξεκινά η γραφή αποδεικνύεται σημαντική και επηρεάζει μελλοντικά τη σχολική διαρροή.

Το σχολείο είναι πολυσύνθετος θεσμός από πληθυσμούς διαφορετικών χαρακτηριστικών, φύλου, γλώσσας, πολιτισμικών, γεωγραφικών και εκλογικών στοιχείων που δεν αποτελούν παθητικούς δέκτες. Εντούτοις, ο φυσικός λόγος των μαθητών δε διαφέρει κοινωνικά αλλά μόνο κατά τη διαδικασία εξέτασης. Η κοινωνική προέλευση ορίζει τις επιλογές της σχολικής διαδρομής, εμφανίζοντας εκείνους τους μαθητές με πλούσιο πολιτισμικό κεφάλαιο να επιτυγχάνουν. Οι περιορισμοί της κοινωνικής προέλευσης είναι εμφανείς ή όχι αναλόγως ποια κριτήρια ή στόχους απομονώνουμε ή υπογραμμίζουμε στη σχολική πορεία ενός μαθητή που εμπλέκεται στην κοινωνικά κατασκευασμένη γνώση.

Η γραφή στο χώρο του Μουσείου μπορεί να αποτελέσει μια διακαλλιτεχνική εμπειρία, γιατί υπάρχει ποικιλομορφία αισθητικών αντιλήψεων. Για παράδειγμα, η συλλογή εικόνων και η ταξινόμησή τους σε βιβλίο με μικρά κείμενα θα αποτελούσε βιωματική εμπειρία μάθησης. Μια οργανωμένη ξενάγηση μπορεί να προλογίσει μια εργαστηριακή διαδικασία παραγωγής αυθεντικού κειμένου, ή η απαγγελία ποίησης σχετικής με ένα έκθεμα που άρχει στο σχολικό εγχειρίδιο και που θα αποτελεί την αφορμή της επίσκεψης της σχολικής τάξης στο Μουσείο. Το κείμενο και η εικόνα παράγουν δημιουργική γραφή, με εργαλείο το εικαστικό έργο και τρόπο προσέλευσης τον αφηγηματικό λόγο.

Εξετάζοντας την περίπτωση φοιτητών που έχουν διδαχθεί ελληνικά αποτελούν μια περιφρουρημένων προσόντων ελίτ υπέρ της οποίας στρέφονται οι εκπαιδευτικοί, επειδή αποδίδει τα μέγιστα, προερχόμενη από υψηλού επιπέδου περιβάλλον και διαθέτει δυνατότητα εξειδίκευσης. Η δυσκολία στη γραφή υποδηλώνει κοινωνική δυσκολία γιατί το οικογενειακό περιβάλλον δεν ταυτίζεται με τη σχολική κουλτούρα. Ως προϊόν εκπαίδευσης, η γραφή αντανακλά την εικόνα της σχολικής αξίας ενός μαθητή.

Ως συναισθηματικά άτομα με εσωτερικό κίνητρο, για να είναι οι μαθητές δοτικοί και πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε δρώμενα πολιτισμού, είναι καθοριστικό να προϋπάρχει πολιτισμικό κεφάλαιο από τις κοινωνικές καταβολές τους και να γνωρίζουν Ιστορία. Συχνά δεν υφίσταται ποιότητα υποδομής, οπότε και αισθάνονται ξένοι κατά την επαφή τους με συστημικούς οργανισμούς πολιτισμού

όπως τα Μουσεία δεν αντιλαμβάνονται πάντα τους συμβολισμούς και τους ειδικούς τρόπους αναπαράστασης. (Δημόπουλος, 2018)

Ο εθισμός στα κοινωνικά δίκτυα επικοινωνίας έχει οδηγήσει σε μερική απομόνωση κυρίως τη νεανική γενιά, που όλο και νωρίτερα χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για να ενημερώνεται, να εκφράζεται με εικόνες και λεκτικές ανταλλαγές. Δημιουργείται μια φαντασική πραγματικότητα ευμετάβλητα όπου τα υποκείμενα δρουν επιφανειακά και επηρεάζουν με τύπους που κινητοποιεί το υπερεγώ τους ως συνείδηση να ικανοποιούν τους άλλους, είτε είναι οι γονείς, είτε συνομήλικοι.

Ακόμη και κατά την επίσκεψη στο Μουσείο_ γιατί κατά την παρουσία τους στη σχολική εγκατάσταση απαγορεύεται _αρέσκονται στο να χρησιμοποιούν εικόνα και βίντεο δίνοντας στίγμα για την παρουσία και τη δραστηριότητά τους συνδεδεμένοι σε κοινωνικά δίκτυα, χωρίς καμία εργασία για πρόσκτηση ουσιαστικών δεξιοτήτων για τη ζωή. Αυτή η πλασματική "ευτυχία" τρέφει το υπερεγώ και δημιουργεί ηθικές και κοινωνικές αξίες ασημαντότητας και ενοχής. Το εγώ που αναπτύσσεται από προστιθέμενη εμπειρία ζωής, μεταγνώση και εκτίμηση της αλήθειας περιθωριοποιείται, και το εκείνο των ενστίκτων και της άμεσης ικανοποίησης, κατά την παιδαγωγική του Φρόντ πολυπλασιάζεται.

Το εγώ της συνείδησης που οργανώνεται κυρίως από το σχολείο και την οικογένεια συγκρούεται από ένα περιβάλλον μη καλλιεργημένο που δεν αποδίδει αξία στα πολιτισμικά αγαθά, δεν αναπτύσσει δεξιότητα κριτικής άποψης και δεν είναι παρά ορισμένης εκδοχής του κόσμου.

Οι παραστάσεις της πραγματικότητας κινούνται γύρω από μια αγορά κυρίως ταυτόσημη μεταξύ των εθνών και η κοινωνική σκέψη τείνει προς αποδοχή, της διαρκούς ρευστότητας και τους όρους μιας συνεχούς αβεβαιότητας. Το σχολείο και το μουσείο αποτελούν οργανισμούς ζωντανούς μετάδοσης πολιτιστικών ιδεών και μαθησιακών δραστηριοτήτων με εργαλεία παραδοσιακών μεθόδων ή με χρήση ψηφιακών τεχνολογιών.

Οι ηθικές αξίες κάθε εποχής διαχέονται στους κοινωνικούς δέκτες, όπως τα παιδιά μέσα από το περιεχόμενο των εγχειριδίων τα οποία διδάσκονται και στα οποία εξετάζονται, καθώς και κατά την επαφή τους με πολιτισμικούς θεσμούς όπως

ένα οργανωμένο μουσείο. Η επαφή αυτή κατά τις επισκέψεις σχολείων θα πρέπει να προκαλεί αναστοχασμό σε μαθητές και εκπαιδευτικούς ώστε να χαρακτηριστεί αποδοτική.

Κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, ο μαθητής αφουγκράζεται θέσεις και απόψεις που αντιτίθενται ή ταυτίζονται. Ο όγκος όμως των θεωρητικών προσεγγίσεων περισσότερο μειώνει τη διάθεση για πολιτισμική γνώση. Επικρατεί σύγχυση σκέψεων και η επίσκεψη στο μουσείο άλλοτε μένει σε εικονική επιρροή, άλλοτε επηρεάζει την κριτική σκέψη. Εξαρτάται από το αξιακό σύστημα και την κουλτούρα του εκπαιδευτικού που συνοδεύει και από την κουλτούρα του μαθητικού πληθυσμού μια δεδομένη στιγμή. Η συνειδητοποίηση αυτής της συνάντησης μπορεί να εξελιχθεί σε πολυδιάστατη βιωματική γνώση ή να υποβιβαστεί σε νεκρό αντικείμενο αλλοτινής σημαντικότητας.

Προσπαθώντας κανείς να είναι αντικειμενικός για την αξία μιας συστημικής έκθεσης πολιτισμού όπως το μουσείο, διαπιστώνει πως το ελληνικό σχολείο δεν έχει δημιουργήσει *habitus* ούτε στη νοοτροπία των εκπαιδευτικών ούτε των μαθητών.

Η περιορισμένη βίωση συμμετοχικότητας στις σχολικές πρακτικές δεν οδηγεί στην εξοικείωση με τις ανθρωπιστικές τέχνες. Εξαρτάται από την κουλτούρα του σχολείου, σε ποιες κοινωνικές συνθήκες αναπαράγεται, ώστε να αποτελεί μια σταθερά αναφοράς απέναντι στο «εγώ», το «εκείνο» και το «υπερεγώ» (Freud Sigmund) των μαθητών που μεταφράζουν ότι μαθαίνουν σύμφωνα με το πολιτιστικό τους κεφάλαιο.

Η εμπλοκή των μαθητών σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα μουσείου θα μπορούσε να ενισχυθεί με τη χρήση της μουσικής. Οι Έλληνες μαθητές, στην πρώτη τους επαφή με τη γραφή στην προσχολική εκπαίδευση τραγουδούν τη γλώσσα. Τα μηνύματα του τραγουδιού τα αναγνωρίζουν εύκολα γιατί τους ψυχαγωγεί και γιατί επαναλαμβάνεται.

Είναι μια ανθρωπιστική τέχνη με αυθεντικότητα ως προς τη σύνθεση με απλά νοήματα που προκαλούν ευχάριστα συναισθήματα στα παιδιά. Αυτή η έκφραση μπορεί να συνδυαστεί με χορευτική κίνηση και επικοινωνία. Οι μαθητές χρησιμοποιούν τη γλώσσα τραγουδώντας για να εκφραστούν, γι' αυτό και μπορεί

να συμπεριληφθεί η πρακτική αυτή σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε μικρές ηλικίες.

Το τραγούδι μπορεί να συνδυαστεί με τη φιλιανγνωσία, δυνατότητα πρακτικής που μπορεί να εφαρμοστεί και στους δύο θεσμούς, σχολείο και μουσείο, πρακτική με την οποία τα παιδιά είναι εξοικειωμένα στη σχολική τους καθημερινότητα. Για να ενδιαφερθούν οι μαθητές να συμμετάσχουν ενεργά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να είναι σαφές γι' αυτούς με τι έχουν να κάνουν και τι θα κερδίσουν. Για τα παιδιά, το ενδιαφέρον ενέχει πάντα ψυχαγωγία και παιχνίδι.

Κάθε ιδεολογία διαμορφώνει ένα συμπεριφορισμό και κάθε υποκείμενο ερμηνεύει διαφορετικά τις παραστάσεις και τα νοήματα γιατί μπορεί η καλλιέργεια του να είναι διαφορετική ή ο τρόπος έκφρασής του , οπότε διαφορετική και η πρόσληψη στον ίδιο χρόνο. Ο μαθητής επηρεάζεται σε ένα χώρο πολιτισμού σύμφωνα με τη γενικότερη γνώση του, πως μπορεί να διαβάξει μια εκθεσιακή συλλογή μουσείου και να μεταφράζει τα κρυμμένα νοήματά της , εκτός σχολικής δομής όπου αισθάνεται πιο ελεύθερος ,ώστε να μπορέσει να εκφράσει και τις εντυπώσεις του κατόπιν λεκτικά δημόσια στην ομάδα κατά την ανατροφοδότηση στην τάξη.

2.12 Αναλυτικό πρόγραμμα

Έχοντας ως γνωστικό αντικείμενο την πολιτισμική αγωγή, οι μαθητές μέσω επισκέψεων και παρακολούθησης προγραμμάτων εξοικειώνονται συστηματικά σε βάθος χρόνου με μουσειακούς χώρους. Τα προγράμματα απαιτούν μεθοδευμένη εργασία από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές για την κατανόηση των ειδικών αναπαραστάσεων και νοημάτων των αντικειμένων προς έκθεση, ώστε να εξελίξουν την κριτική τους σκέψη και τη γνώση στο πεδίο του πολιτισμού. Για να κατανοεί ευρύτερα τον κόσμο που τον περιβάλλει και τα επιτεύγματα της ανθρώπινης δράσης που ερμηνεύεται μέσα από τη δομημένη εμπειρία που οδηγεί στη μεταγνώση και τη συνειδητοποίηση της αλλαγής της σκέψης.

Ο μαθητής στο σχολείο δημιουργεί μια τεκμηριωμένη βάση όπου προστίθεται η νέα γνώση στην προηγούμενη ώστε να αποκτήσει εμπειρία δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου. Ως μελλοντικός πολίτης θα είναι ικανός να καινοτομεί δημιουργώντας προϊόντα χρήσιμα για την οικονομική πρόοδο. Ήδη από την προσχολική ηλικία το παιδί αντιλαμβάνεται ότι τα καταφέρνει στο σχολείο μακριά από τους γονείς. Η θετική διάκριση είναι μια καλή αρχή στη ζωή.

Για να κατανοήσει ένας μαθητής τη λειτουργία σχολείου και μουσείου γνωρίζει αρχικά τους εσωτερικούς κανονισμούς των δύο αυτών θεσμών. Για να καταστεί ικανός διαχειριστής της μάθησης και των συναισθημάτων του και να συνειδητοποιήσει την πνευματική μοναδικότητα του, είναι σημαντική η συνεργασία των εκπαιδευτικών με την οικογένεια σύμφωνα με νευροεπιστημονικές αναλύσεις. Γιατί ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να γίνει ψυχολόγος.

Ο δημιουργικός μαθητής θα μπορεί ως ενήλικας να καινοτομήσει και να προσεγγίζει τη μάθηση πολύπλευρα και δια βίου, αν έχει εκπαιδευτεί μέσα από αποτελεσματικές μεθόδους ομαδικής εργασίας αμοιβαίας μάθησης και θα είναι ικανός να προσαρμόζεται στις αλλαγές.

Η επίσκεψη στο μουσείο και η ανατροφοδότησή του βιώματος αυτού στην τάξη μπορεί να αποτελέσει τέτοια μέθοδο εγκάρσιων δεξιοτήτων. Μπορεί επίσης να αποτελέσει προσπάθεια δημιουργίας κινήτρων στους μαθητές να μην εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο και να μειωθεί η σχολική διαρροή. Γιατί κατά τη συμμετοχή σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού ο μαθητής με λιγότερες ευκαιρίες αυτοαναγνωρίζεται και νοιώθει συνεργάτης σε μια εναλλακτική διαδικασία τυπικής μάθησης και σε ένα διαφορετικό περιβάλλον.

Τα καλής ποιότητας εργαλεία του προσφέρουν νέα γνωστική εμπειρία υψηλής ποιότητας και με όρους ισότητας μιας κοινής προσέγγισης του σχολείου και του μουσείου με αξιολόγηση του μηχανισμού προσέγγισης του πληθυσμού και αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Σε σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα, οι μαθητές αφηγούνται διαπολιτισμικά ευρήματα, αντιλαμβάνονται την τεχνολογική εξέλιξη. Δύνανται να επικοινωνήσουν ικανοποιητικά μέσω των ξένων γλωσσών που μαθαίνουν στο

σχολείο σε μια κοινωνικό-συναισθηματική αλληλεπίδραση, προλαμβάνοντας διακρίσεις και στερεότυπα. Αναμειγνύοντας κοινωνικά χαρακτηριστικά και κοινωνικά συναισθήματα μπροστά σε ένα έργο τέχνης, η διδασκαλία μπορεί να βγει από την οριοθετημένη σχολική δομή, και να υλοποιηθεί σε σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα καθολικά από όλα τα σχολεία.

Κατά τη διασύνδεσή του με το σχολείο, το μουσείο προσφέρει σε κάποιες περιπτώσεις ειδικής διαμόρφωσης, χώρους για μαθητές για να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς. Στην Αγγλία, τα προγράμματά τους σχεδιάζονται με βάση το Εθνικό Αναλυτικό Πρόγραμμα. Η ύπαρξη δανειστικών συλλογών του μουσείου προς σχολείο (αυθεντικών ή όχι), έντυπα ή συλλογές διαφανειών ή οργανωμένο εκπαιδευτικό πακέτο διαθεματικό, ενισχύει την επιστημονική γνώση του εκπαιδευτικού και την εργασία των μαθητών.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνδεση ενός γνωστικού αντικείμενου με την επίσκεψη ή πολλών. Για παράδειγμα, σύνδεση Φυσικής Ιστορίας με φυσικές επιστήμες, γλώσσα, τεχνολογία, μαθηματικά ως παγκόσμια γλώσσα, κατά τις δυνατότητες του μουσείου. (Fowler, Mytum, Raymolds 1999). Τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα διαρκούν μια ημέρα ή εβδομάδες. Ο έμπειρος εκπαιδευτικός και αυξημένων προσόντων δύναται να αφηγηθεί το υλικό παρελθόν αποτελεσματικά, κατά την επαφή του σχολείου του με οργανωμένους πολιτιστικούς θεσμούς.

Το μουσειακό κέντρο του Μονάχου, άμεσα συνδεδεμένο με το Αναλυτικό πρόγραμμα που πραγματοποιεί ακόμη και εκδόσεις, απευθύνεται αποκλειστικά σε μαθητικό πληθυσμό και επαγγελματίες της εκπαίδευσης. Η Μουσειοπαιδαγωγική Υπηρεσία οργανώνει και εκπαιδευτικές εκθέσεις. Στην Κολωνία, υπεύθυνοι της Μουσειοπαιδαγωγικής Υπηρεσίας δεν είναι παρά επιμορφωμένοι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί που συνεργάζονται με το σχολείο και παρέχουν εποπτικό υλικό για προετοιμασία και μάθημα στο μουσείο ή σε αρχαίο –ιστορικούς χώρους. Η διδακτική προσέγγιση αποτελεί προϊόν επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών με συναντήσεις για πληροφόρηση μεθοδολογίας, διάρκειας, οργανωτικότητας, προετοιμασίας μαθήματος ή μαθημάτων με προσωπική εμπλοκή. Το Horizon Center εφαρμόζει πιλοτικά πρόγραμμα καινοτομιών ή καλές πρακτικές που εφαρμόζονται

σε μικρή κλίμακα. Η καινοτομία μακροπρόθεσμα ενισχύει τη διδασκαλία, την ισότητα και την αποδοτικότητα ως συντονισμένη προσπάθεια

Στο πλαίσιο βιωματικής μάθησης, στη Γαλλία, προτείνεται ακόμη και εικονική ανασκαφή για παιδιά που δεν έφυγαν διακοπές, όμως ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι περιορισμένος. Στην Ελλάδα, τα Ιδρύματα εικαστικών τεχνών και οι Πινακοθήκες προτείνουν κατά περίπτωση νυχτερινή εμπειρία ύπνου στους χώρους τους, παρέα με πολύτιμα έργα τέχνης, μια βιωματική τακτική που τα παιδιά βρίσκουν συναρπαστική κατά τον ελεύθερο χρόνο τους.

2.13 Εκπαιδευτικός και Μουσείο

Ο εκπαιδευτικός που ενδιαφέρεται να ενσωματώσει Μουσειακή Αγωγή, έστω και σε ένα project πολιτισμικό μέσα σε μια διδακτική χρονιά, μπορεί να υποστηριχθεί από Καθοδηγητές Μουσειολόγους που μπορεί να είναι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί, καθηγητές Πανεπιστημίου, ή εξειδικευμένοι εργαζόμενοι σε Μουσείο.

Μια τέτοια μοναδική και μη τυποποιημένη πρακτική μεταφράζεται σε καινοτομία και χρησιμοποίηση τεχνολογίας ως μέθοδο στη διδακτική πράξη. Ο εκπαιδευτικός δύναται να ειδικευτεί, να πρωτοτυπήσει, να επιμορφωθεί, να ανταλλάξει ιδέες, να πραγματοποιήσει συναντήσεις υπό μορφή εργαστηρίων και σεμιναρίων.

Η συνεργασία αυτή κατευθύνει σε παροχή ποιοτικής διδασκαλίας και προώθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού. Νοιώθει να υποστηρίζεται, συνειδητοποιεί τη δράση του και μεταδίδει στους μαθητές του το αξιακό του σύστημα, αφού κατά τον Bourdieu αυτό είναι αναπόφευκτο να συμβεί.

Σε μια προσπάθεια του εκπαιδευτικού να μεταβάλλει ή να τροποποιήσει τις παραστάσεις των μαθητών του, η συγκρότηση και η ανασυγκρότηση νέας γνώσης αναπτύσσει το επαγγελματικό του status. Η μάθηση εγγράφεται στη χρονικότητα, δεν είναι μόνο μιας δεδομένης στιγμής. (Τσακίρη, 2018)

Η προσκόλληση στην υπάρχουσα γνώση, η αργή αλλαγή νοοτροπίας ή ο φόβος για αλλαγή πρακτικών της παραδοσιακής διδασκαλίας μπορεί ενδεχομένως να σταθεί εμπόδιο στην ενεργός συμμετοχή σε βιωματικά εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού.

Με την επίσκεψη στο Μουσείο, ο εκπαιδευτικός βγαίνει έξω από το σχολείο να συνομιλήσει με τον κριτικό φίλο, να κάνει έρευνα δράσης. (Μπαγάκης, 2019). Ένας εκπαιδευτικός που γνωρίζει το αντικείμενο προετοιμάζει το μάθημα με συνδυασμό μεθόδων, συνεργασία με τον οργανισμό του Μουσείου, χρησιμοποιεί εποπτικά μέσα και να προσαρμοστεί στην κοινωνική, οικονομική και τεχνολογική αλλαγή. Κι αυτό γιατί η εκπαίδευση είναι αλληλένδετη με το εκάστοτε κοινωνικό συγκείμενο, οργανώνεται γύρω από αυτό, αλλά κρύβει και μια δυναμική που μπορεί να το επηρεάσει θετικά.

Εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν αν υλοποιήσουν εκπαιδευτικοί με ισχυρά προσόντα με στόχο την οικονομικό – κοινωνική ανάπτυξη και διδάσκοντας μαθητές που θα εξελιχθούν σε άτομα με κουλτούρα Δια Βίου Μάθησης.

Ο εκπαιδευτικός, μακροπρόθεσμα μεταδίδει την πολιτιστική κληρονομιά, δίνοντας πληροφορίες στη μαθητική κοινότητα ώστε να συλλάβει την ανθρώπινη δημιουργία και να συνειδητοποιήσουν την ιστορική πραγματικότητα. Βραχυπρόθεσμα, ο εκπαιδευτικός, δημιουργεί νέα κίνητρα για μάθηση, μέσω συγκέντρωσης, παρατηρητικότητας και μεθοδικής δημιουργίας, εμπλουτίζοντας έτσι την διδακτική πράξη.

Για τη διαχείριση της πολυμορφίας στην τάξη ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να εστιάσει σε δείκτες και εργαλεία αυτοξιολόγησης για να ανταπεξέλθει σε συνθήκες κοινωνικών και φυλετικών διακρίσεων, ρατσισμού και στερεοτύπων, λαμβάνοντας υπόψη , πως η συμπεριφορά του είναι πρότυπη για τους μαθητές του. Η διαπολιτισμική μάθηση συντελείται μέσα από την επαφή των μαθητών με συνομηλικούς διαφορετικού πολιτιστικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια κοινών δραστηριοτήτων, όπως ποίηση μέσα στο μουσείο με λέξεις, κινήσεις, φωνές ποιητών και καλλιτεχνών.

Το Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στο Παρίσι (Georges Pompidou BeauBourg)συνεργάζεται με Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα (Laboratoire d' excellence des Arts et des Mediations Hummaines, Laboratoire d' excellence «Creation, Arts, Patrimoines», προκειμένου να μελετηθούν και να αξιολογηθούν συλλογές , να προετοιμαστούν μεγάλες διεπιστημονικές εκθέσεις και να μελετηθεί η ιστορία του θεσμού, σε μια προσπάθεια να εμπλακούν οι εκπαιδευτικοί στη δημιουργία νέων προγραμμάτων.

Τέτοιες φιλόδοξες πρακτικές προωθούνται επίσης από τα μουσεία Orsay και Orangerie στο Παρίσι έχοντας ως προτεραιότητα το σχολικό κοινό προτείνοντας δωρεάν πρόγραμμα με καλλιτεχνικά εργαστήρια και επιμόρφωση στην Ιστορία της Τέχνης για εκπαιδευτικούς. Η πολιτική τους είναι να ενισχύσουν τις έννοιες της δημοκρατίας και της εθνικής συνείδησης μέσα από εκθέματα γλυπτικής και ζωγραφικής σε μια προσπάθεια κατανόησης του μοντέρνου κόσμου σε σύνδεση με την εθνική παιδεία. Τα προγράμματα Erasmus+ και peer learning, τα eTwinning, School Education Gateway, Teacher Academy, Selfie αποτελούν εργαλεία για ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών κατά την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ως περιβάλλοντα που ενισχύουν τη διαπολιτισμική σύνδεση εκπαιδευτικών – μαθητών υπερσυνοριακά, γνωρίζοντας επίσης τι συμβαίνει στο εξωτερικό.

Η πλατφόρμα Ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη για σχολεία, υποστηρίζει οργανωτικά τις εκπαιδευτικές πρακτικές, εκτός από την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μέσα από σεμινάρια με εμπειρογνώμονες, μέντορες ή την ανταλλαγή ομότιμων σε κύκλους γρήγορης εκμάθησης με coaching. Τα MOOC (ανοιχτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα) ή τα MOODLE ως ελεύθερα λογισμικά διαχείρισης μαθημάτων θα εξυπηρετούσαν αξιόλογα αυτήν την προσέγγιση.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι οπλισμένος με αυτοπεποίθηση, καθοδήγηση κατά την ανάληψη υπηρεσίας και παρατήρηση άλλων εκπαιδευτικών στην κοινότητα. Πόσο μάλλον ένας Διευθυντής σχολικής μονάδας που διοικεί και ορίζει καθήκοντα και προσδιορίζει το διδακτικό όραμα του σχολείου μέσω της ηγεσίας.

2.14 Ερμηνευτής – Μουσείο

Ο ρόλος του ερμηνευτή είναι σημαντικός γιατί, μακροπρόθεσμα διευκολύνει την επικοινωνία του σχολείου με τον κόσμο. Προωθεί τα παιδιά, μέσω του προγράμματος προς την καλλιέργεια της αισθητικής και τα ευαισθητοποιεί για τη μορφωτική αξία των έργων του Μουσείου. Πραγματοποιώντας εργαστήρια, εισάγει την τέχνη μέσα από δημιουργικό μηχανισμό. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, δίνει νόημα στη σχολική επίσκεψη παρέχοντας ενδιαφέρουσες πληροφορίες και διαμορφώνοντας ευκαιρίες ταύτισης με τον εφευρέτη-δημιουργό του εκθέματος. Δίνει σύνδεση με διδακτικά αντικείμενα εκτός Αναλυτικού Προγράμματος. Το παιδί μαθαίνοντας για άλλους πολιτισμούς αποκτά διαπολιτισμική εκπαίδευση, αποκτά περιβαλλοντική αντίληψη στην επαφή του με τη φύση και την τεχνολογική εξέλιξη, διαπαιδαγώγηση σχετικά με το ανθρώπινο σώμα. (Πινακοθήκες, Μουσεία Υγείας, Παλαιοντολογίας)

Εκπαιδύεται επίσης κοινωνικό-συναισθηματικά μελετώντας τρόπους ζωής και συμπεριφορές, πεποιθήσεις και αλληλεπιδράσεις σχέσεων. Ωθείται να εξελίξει το αισθητικό του κριτήριο μέσα από την επαφή του με την Τέχνη, εκπαιδύεται ως προς τις συνήθειες, το χώρο, τη μουσική, τα εικαστικά.

Για την κατανόηση της διαδικασίας κοινωνικής αλληλεπίδρασης Σχολείου – Μουσείου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η εμπειρική έρευνα σε μουσειοπαιδαγωγούς στη Γαλλία που εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προγράμματα σε Μουσεία (Pompidou, Picasso ,Orsay, Bourg-en-Bresse). Ξεκινώντας από την αρχή πως η πολιτιστική κληρονομιά είναι κοινή και όλοι έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε αυτήν, η επίσκεψη στο Μουσείο επιτρέπει στο παιδί να νοιώσει τα δικά του αντικείμενα της ίδιας του της κουλτούρας. Θεωρείται πως το σχολείο αγγίζει το παιδί γνωστικά, ενώ ο διαμεσολαβητής αγγίζει το συναίσθημά του. Για τον Delacroix, η πρώτη επαφή με το έργο πρέπει να είναι γιορτή και ευχαρίστηση.

Για την επιτυχία ενός προγράμματος, οι υπάλληλοι πρέπει να δίνουν πληροφορίες στον εκπαιδευτικό και όχι να καταλήγει η επίσκεψη σε αδιάφορη συνύπαρξη ή σύγκρουση. Οι μουσειολόγοι διατείνονται πως τα μουσεία φιλοξενούν τις ζωές των ανθρώπων του παρελθόντος και πως η σύγχρονη αντίληψη

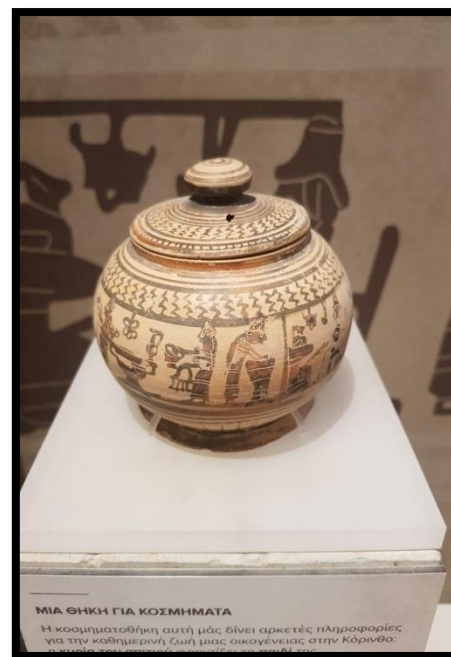
προσανατολίζεται στη ζωντανή παρουσίαση περισσότερο, στο μη επιστημονικό κείμενο και στην αναπαράσταση ιστοριών. Οι μαθητές μέσα σε αυτό το ταξίδι στο χρόνο διαπιστώνουν πως η ανθρώπινη υπόσταση έχει σχεδόν πάντα τις ίδιες ανάγκες για τροφή, ενδυμασία, αγάπη για τη ζωή και θρήνο για τους νεκρούς τους. Η ζωντανή επίσκεψη τροφοδοτεί τα παιδιά με παραστάσεις τέχνης, εμπειρίες και βιώματα. Παρόλο που το Μουσείο θεωρεί το σχολείο παραδοσιακό και με ξεπερασμένες γνώσεις, εφαρμόζει καινοτόμες πρακτικές πάνω στην ‘παιδαγωγική του βλέμματος’ (έρευνα R16, Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία).

3. ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

3.1 Κοινές ανάγκες μέσα στο χρόνο – Μελέτη περίπτωσης το Αρχαιολογικό Μουσείο

Η ένωση με το παρελθόν, μέσα από την ιδέα πως ότι μας συμβαίνει έχει προϋπάρξει, αποδεικνύεται από την πληθώρα συλλογών αντικειμένων καθημερινής ζωής που έφεραν στο φως οι ανασκαφές. Σκεύη, νομίσματα, που εγείρουν τη φαντασία για το πώς δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν. Ένας ερμηνευτής που να γνωρίζει αρκεί για να πει στα παιδιά πως η αίθουσα, για παράδειγμα ξεκινά με απεικόνιση των οικισμών, συνεχίζει με τα τείχη της πόλης, όπου εξιστορείται από τη γραμμική τοποθέτηση των προθηκών το εμπόριο και η κεραμική.

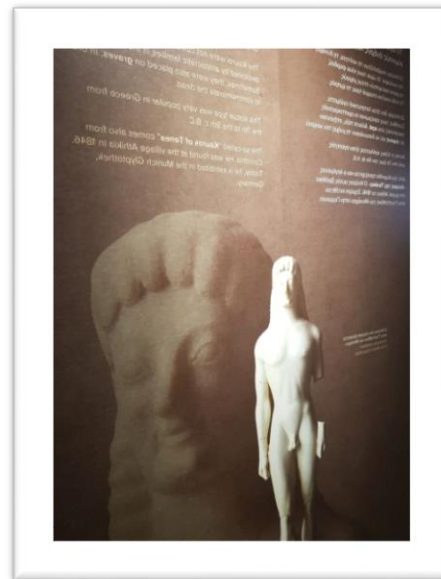

Μέσα σ' αυτή την ιστορική αλληλουχία, παρατίθενται αγγεία ζωγραφισμένα με επιρροές από την Ανατολή (Αίγυπτο, Μαρόκο), ερυθρόμορφα (Κορινθιακή πρωτοπορία), διαφορετικά από το μελανόμορφο ρυθμό ζωγραφικής με χαρακτηριστική τεχνική. Αντιλαμβάνεται ο μικρός επισκέπτης πως πάντα υπήρχε εμπόριο ως τρόπος βιοπορισμού και νόμισμα συναλλακτικής αξίας. Μπορεί να φανταστεί οι παραστάσεις να ζωντανεύουν τρισδιάστατα. Εκθέματα γλυπτικής, κατασκευασμένα με γραμμικό σχέδιο, μεταφέρουν μηνύματα από το παρελθόν στο παρόν.

Η αισθητική διαφέρει, δεν υπάρχει ομογενοποίηση προς τις παραστάσεις και τις φόρμες, αλλά διαπιστώνει κανείς σημεία πολιτισμού κοινά. Διαφαίνονται στοιχεία οργανωτικότητας και όχι χάους, στοιχεία γνωστικής ικανότητας δημιουργίας αντικειμένων απαραίτητων για την καθημερινότητα, στοιχεία απλών γνωστικών εφαρμογών. Η επαφή με τα εκθέματα δημιουργεί στον επισκέπτη μια άλλη προοπτική και διαφορετική αντίληψη για την εξέλιξη της κοινωνίας που μπορεί να μην είχε σκεφτεί.

Οι μαθητές στο μουσείο μπαίνουν σε περιβάλλον συζήτησης και συμμετοχής που μπορεί να ενισχύσουν την αυτοεκτίμηση τους διαχειριζόμενοι στοχευμένη πληροφορία και όχι ογκώδη πληροφόρηση. Μπορούν να αντιληφθούν πως όποιες κοινωνικές συνθήκες βιώνουν οι άνθρωποι, αντίστοιχες σκέψεις και δράσεις παράγουν. Αντιλαμβάνεται κανείς τις θρησκευτικές αντιλήψεις παρατηρώντας

σύνταγμα κούρων ως πρώτο επιτύμβιο μνημείο μορφής ηρώων ή επιφανών νέων με αιγιματικό χαμόγελο που προτάσσουν το αριστερό πόδι ,με διαφορετικούς βοστρύχους, σύμβολα ομορφιάς και αιωνιότητας δοσμένα σε γραμμικό σχέδιο όπως και στους Δελφούς, όπου όμως δεν είναι επιτύμβιο. Το λιοντάρι παρόμοιο με τον τάφο της Λαΐδος, παριστάνοντας συνολικά μεταθανάτιες αντιλήψεις σχετικά με τελετές που θυμίζουν σημερινά ταφικά έθιμα.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Κορίνθου συστήνεται αρχικά με τον αρχαϊκό ναό του Απόλλωνα του οποίου σώζονται οι επτά κίονες δωρικού ρυθμού. Από την προϊστορική εποχή μέχρι τα βυζαντινά χρόνια , γύρω από το ναό πραγματοποιούνται εμπορικά δρώμενα και θρησκευτική λατρεία. Η Κρήνη Γλάυκη θεωρείται ιερή και γενικότερα οι κρήνες που τροφοδοτούσαν με νερό, βρίσκονταν στο εσωτερικό της πόλης, πράγμα ασυνήθιστο.

Η ύπαρξη του θεάτρου μαρτυρά την εικαστική παράδοση και τις δράσεις της πόλης. Από την ανασκαφή έχουν έρθει στο φως εμπορικά καταστήματα της Αγοράς πλαισιωμένης από Στοές. Το Βήμα του Γαλλίωνα συνδυάζεται με το πέρασμα του Απόστολου Παύλου από την Κόρινθο και την αναφορά του στην αγάπη ως σημαντικότερο συναίσθημα από τις αρετές που και αυτή πραγματώνεται, αλλά επειδή πηγάζει από τον θεό ξεπερνά κανείς τον εγωισμό του πράττοντας με καλοσύνη ώστε να φτάσει να ευτυχήσει.

Η Κρήνη της Πειρήνης αποτελεί ένα από τα μνημεία της οδού που καταλήγει στο λιμάνι του Λέχαιου, συναντώντας κατά μήκος διάφορα οικοδομήματα. Μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μυθολογίας για τα παιδιά. Στις εκθέσεις του μουσείου παρουσιάζονται προϊστορικά αγγεία, εργαλεία και ειδώλια, αντικείμενα κλασικής αρχαϊκής και γεωμετρικής εποχής, ψηφιδωτές δημιουργίες κι αγγεία, Ρωμαϊκοί ανδριάντες ρωμαϊκής και βυζαντινής εποχής και κτερίσματα από το Ασκληπιείο.

Χτισμένη κάτω από τον Ακροκόρινθο και ενοποιώντας μικρούς οικισμούς δημιουργήθηκε η πόλη της Κορίνθου. Ακολουθήθηκε αποικιακή πολιτική και τυραννία. Με όπλο την ύπαρξη των δύο φυσικών λιμανιών, τω Κεχρεών και του Λέχαιου, ιδρύθηκαν βιοτεχνίες εξαιρετων τεχνητών που δημιουργούσαν καλλιτεχνικά ή χρηστικά αντικείμενα από πηλό και πυρόλιθο στα εργαστήριά τους.

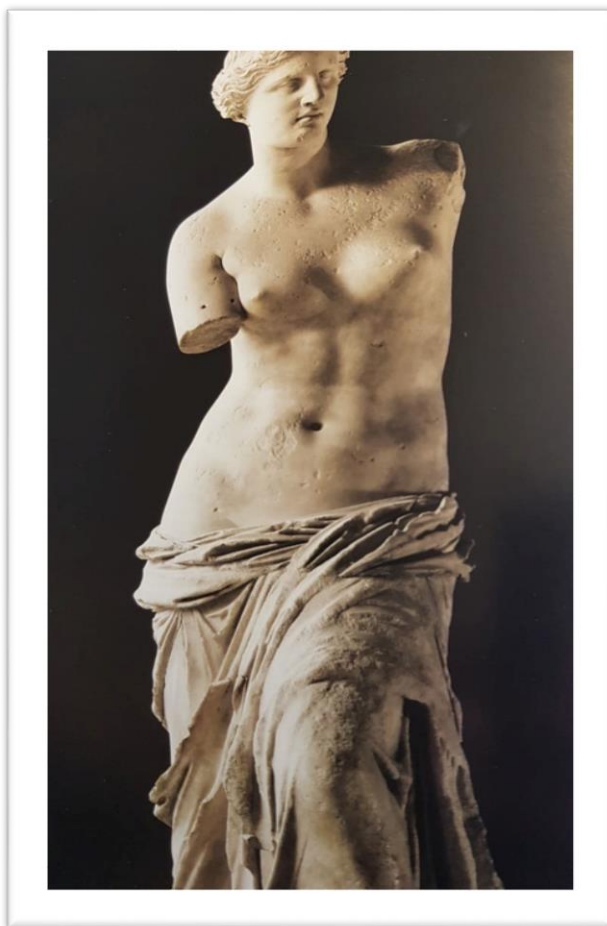
Μετά από εμφύλιους πολέμους και την εγκατάσταση της μακεδονικής φρουράς, αναγάγεται σε πόλη – κράτος ως μέλος της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Η πόλη καταστρέφεται από τους Ρωμαίους, χάνονται μοναδικά έργα τέχνης και υποδηλώνονται οι κάτοικοι, ώσπου ακμάζει εκ νέου ως ρωμαϊκή αχαϊκή επαρχία υπό τον Ιούλιο Καίσαρα. Στην Κόρινθο, από τον Περίανδρο και τον Αρίωνα γεννήθηκε ο έντεχνος διθύραμβος ως απαρχή του αρχαίου χορού.

Η ανασκαφή στην Αρχαία Κόρινθο από μόνη της θα μπορούσε να αποτελέσει βιωματικό εργαστήριο για παιδιά με συμμετοχή στο σκάμμα, συλλογή ευρημάτων και ταξινόμηση τους με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και του αρχαιολόγου. Αντιλαμβάνονται την ανθρώπινη δράση και τη διασωστική σημασία εργαλείων και στοιχείων μέσα από μια ανθρωπογεωγραφία ιδεών και γλωσσών και του στοιχείου του διαφορετικού. Η αρχιτεκτονική των κτιρίων και τα ευρήματα τέχνης ταξινομούνται με ιστορικούς και κοινωνικούς όρους. Για παράδειγμα, η ύπαρξη ωδείου και θεάτρου που συνδέονται με την πόλη και τον Ακροκόρινθο σηματοδοτούν εορταστικά διαλείμματα από την καθημερινότητα μιας άλλης εποχής. Η ύπαρξη 365 πηγαδιών και βρυσών που αναφέρονται ακόμη και στον

Όμηρο (Πειρήνη Κρήνη) και ανταποδεικνύουν το μύθο – καθόρισε την ύπαρξη βιωσιμότητας στην πόλη και το οχυρωματικό έργο του Ακροκορίνθου.

Τα αντικείμενα ωστόσο ταυτοποιούν τους οικισμούς γύρω από την πόλη τα λιμάνια Λεχαίου και Κεγχρεών, τα ιερά της Κορίνθου ως θρησκευτικό κέντρο από όπου ο Απόστολος Παύλος εξέφρασε θρησκευτικά χριστιανικά νοήματα μπροστά σε ένα πολυποίκιλο κοινό που μπορούσε να τα διαχύσει, κατά τη συνύπαρξη στην περιοχή ελληνικού και ρωμαϊκού στοιχείου. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε γέφυρα σύνδεσης ιδεών μέσα από τη διαφορετικότητα.

Μέσα από επεξεργασμένα κείμενα, η προφορική ιστορία γίνεται πληροφορίες που καθόρισαν το δυτικό πολιτισμό. Εργαστήρια κεραμικής κλίβανος, εγκαταστάσεις νερού, μονάδες μέτρησης, αποθήκευση 1300 αγγείων για αρωματοποιεία συνδεδεμένη με τα ανάκτορα των Μυκηνών, εργαλεία ύφανσης, καλλυντικά από φυτικά και ορυκτά χρώματα, εξαρτήματα κόμμωσης και κοσμήματα, χειροποίητα λυχνάρια και λυχνοστάτες για φωτισμό, κοσμηματοθήκες με αναπαραστάσεις μητρικής φροντίδας, παραστάσεις χορού σε αρύβαλλο με επιγραφές σε κορινθιακό αλφάβητο. Ο επιβλητικός ναός του Απόλλωνα, που αποτελεί θαύμα ελληνο – ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής, από πωρόλιθο με 38 δωρικούς κίονες και 16 εσωτερικούς, με στέγη από πολύχρωμα στοιχεία, ναοί και σαρκοφάγοι από πωρόλιθο και άκανθα που χρησιμοποιούσε ο γλύπτης Καλλιμάχος, ο Διθύραμβος του μουσικού Αρίωνα με αυλό προς τιμήν του Διονύσου, το θέατρο 1500 θεατών για συνελεύσεις, μουσικούς και θεατρικούς αγώνες, όπως και το στάδιο με αρχαίο μηχανισμό εκκίνησης, υποδομή για λαμπαδηδρομίες, παγκράτιο, πυγμαχία και πάλη, τελετουργικά αφιερώματα στους θεούς συνοδεία μουσικής και πομπών προς την Αφροδίτη _ιερό της οποίας βρίσκεται και μέσα στον Ακροκόρινθο, τον Απόλλωνα, την Αθηνά, τη Δήμητρα και την Κόρη. Τον Ποσειδώνα, τον Ασκληπιό, την Ήρα. Ακόμα και ήρωες μυθολογίας όπως τα παιδιά της μάγισσας Μηδείας, Μέρμερο και Φέρη και τον Βελλεροφόντη. Η ανασκαφή εμφάνισε ειδώλια ζώων, πουλιών, ιππέων και γυναικών που αγόραζε ο επισκέπτης για αφιερώματα στους θεούς ή για τάφους.

Το εμπόριο των χειροτεχνών και των χαλκουργών που κατασκεύαζαν καθρέφτες _ διότι η Αφροδίτη ως θεά της ομορφιάς λατρευόταν ιδιαίτερα _ ξεπερνούσε τα σύνορα της πόλης, όπως και των καλλιτεχνών αγγειογράφων. Οι συνεχιζόμενες εμπορικές σχέσεις έφταναν στον Ατλαντικό, όπως μαρτυρούν τα ευρήματα από παστά ψάρια. Η έντονη αυτή δραστηριότητα οδήγησε σε πλούτο και το κορινθιακό ασημένιο νόμισμα στατήρα για την κατασκευή κτιρίων και πολεμικού εξοπλισμού.

Ακολούθησε χάλκινο νόμισμα για τις καθημερινές συναλλαγές με τυπωμένο το Φ (κόππα – «Φόρινθος») και στην άλλη όψη γεωμετρικά σχήματα ή θεότητες όπως η Αφροδίτη και η Αθηνά. Στο εμπόριο αυτό υπήρχε εποπτεία όπως μαρτυρούν τα μέτρα και σταθμά που φέρουν την επιγραφή ΔΑΜ (ΟΣΙΟΝ), δηλαδή πως ανήκουν στο δήμο. Χάρη στα λιμάνια, η πόλη έλεγχε Ανατολή και Δύση, πράγμα το οποίο την κατέστησε δυνατή. Η κατασκευή του Διορκού 8 χλμ χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά πλοίων πάνω σε τροχούς και ξύλινες πλατφόρμες από το Σαρωνικό προς

τον Κορινθιακό κόλπο και αντίστροφα. Η καλλιέργεια ελιών και αμπελιών στην περιοχή χρονολογείται από την αρχαία εποχή. Οι Ευρωπαϊκές και Διεθνείς οργανώσεις όπως Διεθνής Ημέρα Μουσείων, Νύχτα των Μουσείων, Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής κληρονομιάς κ.α., αποτέλεσαν ευκαιρία εκπαιδευτικών προγραμμάτων από το αρχαιολογικό μουσείο όπως:

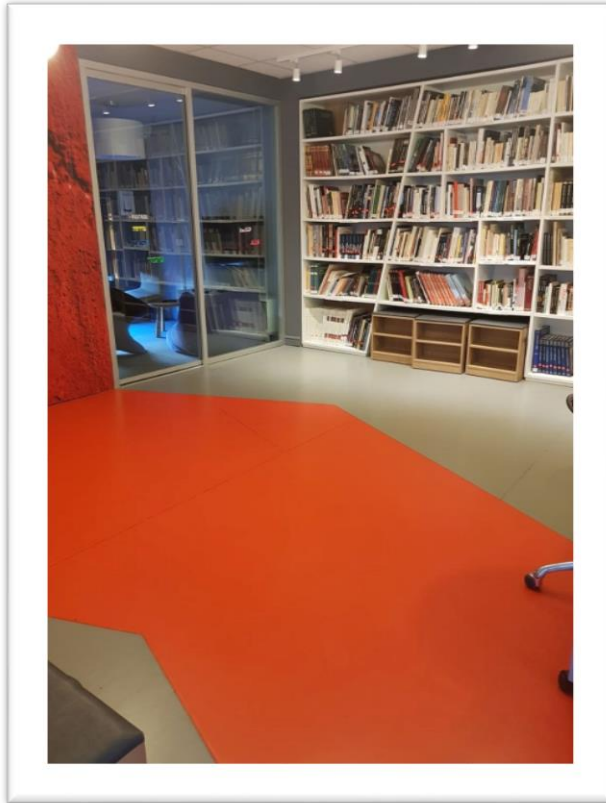
- «Φωνές νερού μυριάδες» (2010)
- «Τα μνημεία της Κορινθίας μας απλώνουν το χέρι» (2014) _ σπονδυλωτή επίσκεψη μουσείων περιοχής, κατασκευή προσωποποιημένου δαχτυλιδιού από τα παιδιά
- Ψηλάφηση και εργαστήρια κατασκευών για ενήλικες με ειδικές ανάγκες (2015)
- «Βία και ανεκτικότητα» _ με βάση κείμενο του Θουκυδίδη , τα παιδιά μιμήθηκαν τους στρατηγούς, μίλησαν για το ήθος του νικητή και τις λύσεις για τους ηττημένους συνοδεία μουσικής (2016)
- «Έκθεση φωτογραφίας σε συνεργασία με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη _ καλοκαιρινή εκστρατεία 2016
- Παραγωγή γραπτού λόγου για τα συναισθήματα που δημιουργεί, αρχιτεκτονικός ρυθμός του ναού του Απόλλωνα (2016)
- Πρόσκληση του δημοτικού σχολείου από το μουσείο για στολισμό του Χριστουγεννιάτικου δέντρου (2017)
- Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής κληρονομιάς: σπονδυλωτή επίσκεψη – σύμπραξη μουσείων περιοχής « Τα παιδιά ταξιδεύουν στην Ιστορία» Άνοιγμα προθηκών με κοσμήματα, παρουσίαση στολισμών κι συμβολισμών _ επιχρυσωμένα φύλλα μυρτιάς, βιωματικό εργαστήριο κατασκευής κοσμήματος (2018)
- Οι συντηρητές κάλεσαν μαθητές να βγάλουν μαζί τους τα αντικείμενα από τις προθήκες που είχαν κλαπεί, επαναπατρίστηκαν και φιλοξενούνταν ως περιοδική έκθεση
- «Η ομορφιά και η ασχήμια» _ κομμώσεις για τα παιδιά όπως τα αγάλματα, συμβολισμοί χτενίσματος, μουσική από τα παιδιά
- Η τοπική κοινωνία γνωρίζεται με την αρχαιολογική ανασκαφή και τις νέες αποθήκες συντήρησης

- «Μουσικές στην Πανσέληνο» _ τέχνη και ψυχαγωγία, διονυσιακές τελετές με διθυράμβους με τραγούδι και χορό των παιδιών, απαγγελίες ποιημάτων του Καβάφη συνοδεία μουσικής _ (2019)
- Η συντήρηση καλεί σχολεία και παρουσιάζει τις τεχνικές της με PowerPoint
- Χορός με καθρέπτες και κείμενα για την Αφροδίτη
- Πρόσκληση των μαθητών του ειδικού σχολείου από το μουσείο για το στολισμό του Χριστουγεννιάτικου δέντρου

Η κατανόηση της εθνικής ταυτότητας οδηγεί σε ανεκτικότητα για τους άλλους λαούς, σύμφωνα με τα ιδεώδη της Λευκής Βίβλου για την κοινωνική συνοχή μέσα από πολιτισμικό διάλογο.

Οι επισκέψεις σε Μουσεία μπορούν να γίνουν σπονδυλωτές σε μια περιοχή, αφού η αειφόρος ανάπτυξη και το περιβάλλον συνδέονται με τον πολιτισμό. Η επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο και το μουσείο μπορεί να συνδυαστεί με επίσκεψη στο Μουσείο Περιβάλλοντος, παραπλεύρως της λίμνης, ώστε οι μαθητές να ευαισθητοποιηθούν συγχρόνως για το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Για παράδειγμα, ποια είναι η λίμνη όπου κατά την μυθολογία ο Ηρακλής απομάκρυνε τις Στυμφαλίδες όρνιθες?

Ή θα μπορούσε να συνδυαστεί επίσκεψη στη μοντέρνα δημοτική Βιβλιοθήκη με παιδικό αναγνωστήριο ή δημοτική Πινακοθήκη. Το μουσείο αφηγείται πως δημιουργήθηκε η φύση και πως βίωσε ο άνθρωπος τις νέες συνθήκες κάθε φορά με νέα επαγγέλματα εκμεταλλευόμενος τη φύση. Έδαφος, νερό, φυτά, άνθρωποι, ζώα συνυπήρχαν σε ένα κύκλο ζωής και συνυπάρχουν με νέου μηχανισμούς τεχνικού πολιτισμού όπως προκύπτει από τα ντοκιμαντέρ τεκμηρίωσης . Οι μαθητές βλέπουν σε ανοικτό ενυδρείο ζωντανά ψάρια και φυτά. Τα μουσεία με υδροβιότοπους και δρόμους νερού μαρτυρούν αέναη ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα σε μια περιοχή που φανερώνει τα μυστικά της νεοελληνικής τεχνολογίας με αυτό το βιωματικό τρόπο.

3.2 Μεθοδολογία – Ερευνητικό εργαλείο

Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση ανακύπτουν ερευνητικά ερωτήματα και στόχοι. Με ερευνητικά εργαλεία το ερωτηματολόγιο και την ημι-δομημένη συνέντευξη (ανάλυση) θα επιχειρηθεί συλλογή εμπειρικών δεδομένων προς την αποσαφήνιση των σημασιών και περιγραφή της κυρίαρχης τάσης.

Ξεκινώντας από βασικούς προβληματισμούς την έρευνα γιατί να διασυνδεθεί το σχολείο με το Μουσείο και ποιες είναι οι απόψεις των εμπλεκομένων, προκύπτουν γενικοί και ειδικοί στόχοι στην έρευνα και βασικά ερευνητικά ερωτήματα:

- Οι εκπαιδευτικοί θα προτιμούσαν την επίσκεψη σε ένα Μουσείο με ή χωρίς εκπαιδευτικό πρόγραμμα?
- Οι εργαζόμενοι στο Μουσείο αξιολογούν θετικά ή αρνητικά την επίσκεψη σχολείων?

- Οι μαθητές έχουν τη διάθεση να αφηγηθούν την εμπειρία τους αυτή στην τάξη και το σπίτι?

Επιδιώκοντας την εξωστρέφεια των σχολικών μονάδων, το Υπουργείο Παιδείας επιδιώκει την ευελιξία των μαθητών να προσαρμόζονται στην κοινωνική συγκυρία που βιώνουν. Γι' αυτό και στοχεύει στην αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ώστε να καθίστανται αυτόνομες μπροστά σε κοινότητες μάθησης, ακόμη και υπερεθνικές. Κατά συνέπεια, ο σχολικός πληθυσμός θα χρειαστεί να ανταπεξέλθει σε *habitus* συμμετοχικότητας, αναστοχασμό και κριτικής σκέψης για την πρόσκτηση ήπιων δεξιοτήτων.

Η γνώση πολιτισμού συμπεριλαμβάνεται στην αγωγή του μαθητή κατά την ολόπλευρη ανάπτυξή του, ατομική, κοινωνική, ηθική, γνωστική και κινητική.

Για την αξιολόγηση της εν λόγω έρευνας χρησιμοποιείται ως ερευνητικό εργαλείο η ατομική ημι-δομημένη συνέντευξη. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνται συμμετοχικά από εργαζόμενους στο αρχαιολογικό μουσείο από διάφορες θέσεις, εξωτερικούς ή όχι συνεργάτες μουσειοπαιδαγωγούς, Διευθυντές σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Δ/θμιας Δημόσιας εκπαίδευσης καθώς και εργαζόμενους στη δημοτική βιβλιοθήκη.

Τα ερωτήματα θεωρούνται έγκυρα όταν οι απαντήσεις που παίρνουμε περιγράφουν την πραγματικότητα ικανοποιητικά. (Κατσής, 2019). Οι ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου διατύπωσης και η δειγματοληψία αφορά σε 15 άτομα που εργάζονται στους δύο θεσμούς, στο σχολείο και στο μουσείο. Αναλυτικότερα πρόκειται για την έφορο Αρχαιοτήτων, μια μουσειοπαιδαγωγό – σχεδιάστρια εκπαιδευτικών προγραμμάτων – εκπαιδύτρια εκπαιδευτικών, μια συντηρήτρια έργων τέχνης- μουσειοπαιδαγωγό, μία προϊσταμένη, μια υπεύθυνη δημοτικής βιβλιοθήκης, τρεις διευθυντές σχολικών μονάδων και οκτώ εκπαιδευτικοί.

Η θεματική ανάλυση περιεχομένου ως εργαλείο των ποιοτικών ερευνών ακολουθείται ως μεθοδολογία μετά τη φάση απομαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων. Φέρνει στην επιφάνεια τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας προς ανάλυση (Bhauan&Clarke, 2006). Εδώ επιχειρείται κατηγορική οργάνωση των δεδομένων, σε ένα κοινό κώδικα. (Ιωσηφίδης, 2008) Η ανάλυση είναι επαγωγική (Patton, 1990) με εφαρμογή διατμηματικής λογικής.

Υπάρχουν βασικοί πληροφοριοδότες και ειδικευμένοι πληροφοριοδότες. (H.R. Bernard, 2013) Οι βασικοί γνωρίζουν τον ερευνητή και θέλουν να μοιραστούν τη γνώση τους και οι αφηγήσεις τους είναι εμπιστοσύνης. Οι ειδικευμένοι κατέχουν εστιασμένη γνώση και σε βάθος. Ο ερευνητής μπορεί να παρουσιαστεί με φιλικό προφίλ ή επαγγελματικό, εξαρτάται από το αντικείμενο της έρευνας. Μπορεί κάποιος να μείνει ουδέτερος μόνο αν η έρευνα δεν εμπλέκει ανθρώπινο συναισθηματισμό για σοβαρά θέματα υγείας. Ιδανικό θεωρείται ο ερευνητής να είναι ο εαυτός του. Η χρήση ηχογράφησης φωνής χρησιμοποιείται όταν ο συνομιλητής είναι έτοιμος για τη συνέντευξη και του δίνεται η δυνατότητα να συνεχίσει η όχι μετά το πέρας των ερωτημάτων. Οι ειδικευμένοι πληροφοριοδότες δίνουν αξιόπιστες απαντήσεις εάν δε νοιώσουν πως χάνουν το χρόνο τους και αξιολογήσουν θετικά τον ερευνητή. Εάν δε συμβεί έτσι η έρευνα περιορίζεται και γίνεται κατευθυνόμενη προς το αποτέλεσμα.

Η συνέντευξη εθνογραφικού στυλ ενέχει χαρακτηριστικά συζήτησης εστιασμένης στο στόχο και απαιτεί συγκεκριμένη απάντηση σε συγκεκριμένη ερώτηση, ώστε και τα δεδομένα να κατηγοριοποιούνται σχεδόν με αναμενόμενο τρόπο. Η μη δομημένη συνέντευξη χρησιμεύει μόνο για να φωτιστεί κάποιο σημείο, όχι τα υποθετικά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα συνήθως λαμβάνει τον περισσότερο χρόνο ανάπτυξης στην ημι – δομημένη συνέντευξη, με αποτέλεσμα οι ακόλουθες ερωτήσεις να μην είναι οπωσδήποτε απαραίτητο να τεθούν. (Beeth L. Leech, 2002)

Η απάντηση σε μια ενδιάμεση ερώτηση ή υπενθύμιση του ερευνητή θα μπορούσε να είναι μονολεκτική, οπότε περνά στο επόμενο ερώτημα του πρωτοκόλλου. Η αυθόρμητη αυτή μεθοδολογία παράγει πολύτιμη αυθεντική πληροφορία. Κομβικής σημασίας αναδεικνύεται το επίπεδο του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου του ερευνητή που δε γνωρίζει όμως τα πάντα και ακούει τον ειδικευμένο πληροφοριοδότη. Ειδάλλως, η αξιολόγηση της έρευνας περιορίζεται.

Οι ερωτήσεις ανοικτού τύπου χρησιμοποιούνται σε ελίτ συνεντεύξεις, όπως και για τα άτομα που εργάζονται στο παρασκήνιο ενός οργανισμού, αρχίζοντας από την πιο απλή, η οποία όμως αποτελεί μεγάλη αναφορά για τη γνώση του αποδέκτη.

Θα πρέπει οι πληροφοριοδότες να μην αισθάνονται απειλή ή ανησυχία, ούτε ότι χάνουν το χρόνο τους όταν πρόκειται για υψηλά ιστάμενα πρόσωπα, των οποίων ο συναισθηματισμός εστιάζεται στο να μη φθείρουν το προφίλ τους.

Η αποδοχή του αιτήματος για συνέντευξη επιτυγχάνεται ευκολότερα να αυτή παρουσιαστεί ως συνομιλία. (Weinberg 1996 , 83) Ο ερευνητής μπορεί να ακολουθεί μια μέση συμπεριφορά, τόσο για το γνωστικό του προφίλ όσο και για τη μη λεκτική του στάση και να πείθει πως ακούει προσεκτικά παρεμβαίνοντας συμβατικά. Πρέπει να γνωρίζει από ποιόν περιμένει ποια πληροφορία.

Ρωτώντας εκπαιδευτικούς και μουσειολόγους για εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού είναι για αυτούς μια συνηθισμένη δραστηριότητα και αφήνονται να το αναλύσουν. Τα ερωτήματα μπορεί να είναι ελεγκτικά, υποθετικά, ή με ευθύτητα αν δεν πρόκειται για ευαίσθητο θέμα. Κάποιες ερωτήσεις χρησιμεύουν ως σχεδιασμένη υπενθύμιση, σε σημεία που ήδη αναφέρθηκαν είτε προς αποσαφήνιση για όρους – κλειδιά, είτε για προστιθέμενη πληροφορία. Παρόμοιες απαντήσεις μπορούν να κωδικοποιηθούν για την πιο εύκολη ταξινόμηση δεδομένων και για την αξιολόγηση των συνεντεύξεων του ερευνητή κατά τη διεξαγωγή, δείχνουν το ενδιαφέρον του προς το ερωτώμενο στον οποίο αφήνει χρόνο και χώρο να απαντήσει ειλικρινά.

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

4.1 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων – Παρουσίαση ευρημάτων

Η συνέντευξη ως συζήτηση πρόσωπο με πρόσωπο παράγει ακριβή δεδομένα γιατί παρέχει την ευκαιρία στο ερωτώμενο για τυχόν διευκρινήσεις (Krosnick 1999; Schober and Conrad 1997). Ο περιορισμός υπάρχει στο ότι δε μπορεί να διευρυνθεί σε πολύ μεγάλη έκταση και μακροχρόνια λόγω πιθανών τυχαίων γεγονότων και κωλύματος. Γνωρίζουν και οι δύο πλευρές σε ποιον απευθύνονται, μπορούν να κρατηθούν σημειώσεις , και οι παρεμφερείς απαντήσεις μπορούν να κωδικοποιηθούν κατά την ανάλυση ότι οι ερευνώμενες ομάδες είναι περίπου ισοδύναμες και συνιστούν ένα βολικό δείγμα 15 ατόμων, των οποίων το status

οδηγεί πιθανότατα σε ακριβείς αξιολογήσιμες απαντήσεις, τόσο κατά την εισαγωγή όσο και κατά την απόδοση της συνέντευξης.

Στην ποιοτική έρευνα, ο ερευνητής δε μελετά στατικά και παρόλο που εδώ υπάρχει θεωρητικό πλαίσιο, η διερεύνηση αφορά σε βάθος χρόνου, σε ιδιαιτερότητες, σε αυθεντική προσέγγιση στο χώρο δράσης των υποκειμένων, με πολυτροπικά στοιχεία συλλογής, τόσο λεκτικά, όσο και οπτικά. Η μελέτη πολυεπίπεδων δυναμικών συνιστωσών ενός πεδίου, απαιτεί διαθέσιμο χρόνο, (Ισαρη, Πουρκός, 2015), την επιστημονική στάση των εμπλεκομένων, την εμπειρία και τον προσδιορισμό του πλαισίου.

Η μεθοδολογία είναι επαγωγική και ευέλικτη και ο ερευνητής χτίζει από κάτω προς τα πάνω, ή πηγαίνοντας μπρός – πίσω την ταξινόμηση των θεμάτων ανάλυσης. Η ποιοτική έρευνα δε μπορεί να είναι αποκομμένη από το κοινωνικό – πολιτισμικό πλαίσιο όπου πραγματώνεται, διαφορετικά δε νοηματοδοτείται. Η ποικιλία μη λεκτικής εκφοράς του αφηγηματικού λόγου στη συνέντευξη, όπως η αντίφαση ή η σιωπή (Potter, 2003) θεωρούνται αξιόλογα καθώς προέρχονται από εσωτερικότητα των άλλων.

Παρόλο που τα νοήματα πραγματικότητας είναι διαφορετικά για τον καθένα, συγκλίνουν στη δημιουργία προσέγγισης για μελέτη του φαινομένου. Για το μουσειολόγο, η διδασκαλία αποτελεί εργαλείο εσωτερίκευσης των εκθεμάτων προς τον κόσμο, ενώ για τον εκπαιδευτικό εργαλείο αποτελεσματικής μάθησης υλικού. Κάθε συνέντευξη ανατροφοδοτεί τη συνέχεια για τον ερευνητή σε επιλογές για το κάθε στάδιο βεβαιωμένος πως τα άτομα έχουν πλήρως κατανοήσει όσα ειπώθηκαν. (Καλλινικάκη, 2010)

Σύμφωνα με τη δεοντολογία της έρευνας, η συμμετοχή των υποκειμένων να εκθέσουν την εμπειρία και τις απόψεις τους είναι εθελοντική και ανώνυμη. Η μετατροπή του αυθεντικού αφηγηματικού λόγου σε κείμενο δε μεταφράζει οπωσδήποτε και τη διάδραση ανάμεσα στους δρώντες της συνέντευξης.

Οι απόψεις των ερωτηθέντων συγκλίνουν σε αρκετά σημεία, ωστόσο γίνονται αντιληπτές και καινοτόμες ιδέες, είτε ήδη εφαρμοσμένες, είτε υπό μελέτη και διερεύνηση. Γίνεται αναφορά μέσα από τις απαντήσεις στις συνεντεύξεις πως

στην επαφή του σχολείου με το μουσείο είναι σημαντική η γνώση της τοπικής Ιστορίας και Μυθολογίας. Η αφήγηση του παραμυθιού που γίνεται βιωματική και με την προσθήκη της μουσικής δημιουργεί παιγνιώδες περιβάλλον για μαθητές μικρών ηλικιών. Βλέποντας την Καρυάτιδα ή τους Στύλους ενός ναού, μπορούν να δημιουργήσουν μια ιστορία, όπως τι θα ρωτούσαν την Καρυάτιδα, πως θα την χρωμάτιζαν ή αν σε αυτό το ναό πάρθηκαν μεγάλες αποφάσεις.

Δίνεται προτεραιότητα στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά με αναφορά επίσης παροιμιών του τόπου, αναφορά σε ντόπιους καλλιτέχνες και λογοτέχνες. Οι πληροφορίες σε δεύτερο χρόνο διευρύνονται σχετικά με την περιφέρεια, τη χώρα, την Ευρώπη. Η ανάγκη για παραμύθι και κατευθυνόμενη φαντασία είναι εσωτερική και η επίσκεψη σε θεσμικούς χώρους πολιτισμού αποτελεί εργαλείο στοχοθέτησης και ενεργοποίησης του μαθητή. Αγαπά το αφήγημα, τη φαντασία και τα όνειρα, τους αποδίδει χρώματα.

- «Τα παιδιά προβληματίζονται, ερευνούν, συγκρίνουν, αναπτύσσουν τη φαντασία τους, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους, κατακτούν τη χρονική ακολουθία γεγονότων»
- «Λόγος που απευθύνεται ελκυστικά στο νεανικό κοινό, με μαιευτική μέθοδο, διάλογο, παιδαγωγικά εργαλεία που ζωντανεύουν τη μουσειακή αφήγηση. Κερδίζεις και αυτούς που δεν ενδιαφέρονται για ζητήματα εκπαίδευσης»

Βασικός στόχος των σχολικών εξόδων είναι η ωφέλεια των μαθητών μέσω διαδικασιών που ενέχουν και ψυχαγωγία ώστε να συναισθανθούν και μάθηση και ευχαρίστηση. Οι μαθητές διαμορφώνουν την οπτική τους για τον περιβάλλοντα κόσμο, γνωρίζουν το υλικό παρελθόν, αναρωτιούνται τι είναι μοντέρνο, τι είναι η τρισδιάστατη αρχαία αισθητική, τι είναι η αρχιτεκτονική των πόλεων. Η τρισδιάστατη αντίληψη ενδυναμώνει τη μαθηματική σκέψη και συγκρότηση. και εξυπηρετεί μια διεπιστημονική προσέγγιση της μάθησης.

- «Υπάρχει ευχέρεια χρόνου και τρισδιάστατο σύστημα να βλέπουν το ναό αρχικά και μεταγενέστερα»
- «Τα τρισδιάστατα αντικείμενα ενδιαφέρουν το νεανικό μαθητικό κοινό»

Ο εκπαιδευτικός έχει ανάγκη από πρόγραμμα ενημέρωσης μουσειοπαιδαγωγών για να σχεδιάσει και να υλοποιήσει εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Έχει τον κύριο λόγο για τη μορφή της επίσκεψης, το χώρο υλοποίησης και τη διάθεση χρόνου.

- «Ο δάσκαλος γνωρίζει τι έχει συζητηθεί μέσα στην τάξη. Προσαρμόζει τη επίσκεψη στις ανάγκες των παιδιών»
- «Έχει τον πρώτο λόγο»
- «Ο εκπαιδευτικός ψάχνει τι ενδιαφέρει αυτόν ως κουλτούρα και τους μαθητές του. Για μια περιζήτητη έκθεση οργανώνει νωρίς και αν έχει τη διάθεση να πολεμά με ανέμους»

Οι θεατρικές παραστάσεις μπορεί να προσελκύουν κυρίως τις μικρές ηλικίες, όμως υπάρχουν και πολλές προσαρμοσμένες για μεγαλύτερες ηλικίες, όπως οι ιστορικές παραστάσεις που πραγματοποιούνται στο ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Η δραματοθεραπεία μέσω παιχνιδιού και εικαστικών (Ίδρυμα Θεοχαράκη) ζωντανεύει εικόνες με παιχνίδι ρόλων για νέα νοηματοδότηση της πραγματικότητας συνειδητοποιώντας το παιδί ποια είναι η προσωπική του συμπεριφορά και ιστορία μέσα από ερμηνείες και αφήγηση ιστοριών.

Στην αναπαράσταση υπάρχει πολυφωνία, διαφορετικότητα, όπου καθένας μπορεί να είναι ο εαυτός του. Παρά τα στερεότυπα, μπορεί κάποιος να αισθανθεί τη θέση του άλλου με σκηνικό το μουσείο ως σκηνοθετημένη αλλοτινή πραγματικότητα.

- «Τα ερεθίσματα που δέχονται ενεργοποιούν τις αισθήσεις τους και την κριτική τους σκέψη»
- «Άμεσες και ισχυρές εμπειρίες στην αγωγή των παιδιών»
- «Μια παράσταση μπορεί να μιλήσει στην ψυχή του και να το βοηθήσει»
- «Μου αρέσει να επιλέγω μια παράσταση ή μια κινηματογραφική ταινία»
- «Τα ντύνουμε σάτυρους , μαινάδες, χορεύουν και τραγουδούν ώσπου φεύγουν ,είναι συγκινητικό»

Σχετικά με την ανατροφοδότηση και τον αναστοχασμό των επισκέψεων τηρείται ημερολόγιο επισκέψεων όλων των τάξεων και διδασκόντων για το πώς οργανώθηκαν ως βοηθητικό εργαλείο και για τις επόμενες χρονιές και ως συμβούλευση για την οργάνωση άλλων επισκέψεων. Η συνεργασία συνθέτει ιδέες για την πραγματικότητα και για τους άλλους. Οι μαθητές υποστηρίζουν τις ιδέες τους εκφέροντας λόγο, αναλύουν και κρίνουν τι εντυπωσιακό αποκόμισαν, υπάρχει αυτονομία μάθησης.

Ενδεχομένως παρουσιάζουν με γραπτή παραγωγή λόγου την επίσκεψη και τη σημασία του χώρου, όπως γράφοντας ένα γράμμα σε ένα δημιουργό και αποτυπώνοντας συναισθήματα με προσωπική εργασία. Ο εκπαιδευτικός λαμβάνοντας τα γνωστικά αποτελέσματα με χρήση απλού ερωτηματολογίου μπορεί να κάνει προτάσεις κατά τη διάχυση ευρημάτων στη σχολική κοινότητα.

- «Τα αποτελέσματα της διδακτικής επίσκεψης μιας τάξης σε ένα χώρο συζητούνται στο Σύλλογο... παρακινούνται και άλλοι εκπαιδευτικοί...»
- «Αν συνδέεται η επίσκεψη με αντίστοιχο κεφάλαιο μαθήματος Ιστορίας, Φυσικής, Χημείας κ.τ.λ. , θα έχει τεράστια οφέλη»
- «Είναι άξια να μεταφερθούν αυτά και να εφαρμοστούν»
- «Είναι ευκαιρία υπενθύμισης και για λεπτομέρειες ή απορίες και όσων δεν προσέχουν»

- «... εφαρμόζει τη δια βίου μάθηση, εφόσον η επίσκεψη είναι δυνατόν να επαναληφθεί πολλές φορέςτα ενδιαφέροντα επανέρχονται εντονότερα με την πάροδο της ηλικίας»
- «Με κάθε ευκαιρία το ξαναφέρνεις στο προσκήνιο»
- «Είναι αποδοτικός ο προβληματισμός που τους δημιουργείται και η συζήτηση που κάνουμε την επόμενη μέρα στην τάξη»
- «Με μαρτυρίες επισκόπησης, τα παιδιά θυμούνται για πολύ καιρό»
- «Και ο δάσκαλος είναι αποδέκτης και τα παιδιά και ενδεχομένως διορθώνονται επόμενες επισκέψεις»

Μέσα από ένα απλό παιχνίδι μνήμης, ζωγραφική συναισθημάτων στην τάξη μετά την επίσκεψη έχοντας στο νου τους πηγές ή τεκμήρια, οι μαθητές προσλαμβάνουν εύκολα, στοιχεία ανθρώπινης δραστηριότητας στον τόπο και στον χρόνο, συσσωρεύοντας γνωστική εμπειρία με όλες τις ικανότητες και τις αισθήσεις τους. Η επιτυχία αυτής της στρατηγικής βασίζεται και στη θετική διάκριση που λαμβάνει ο μαθητής συμμετέχοντας σε γλωσσικά νοήματα σχετικά με το υλικό παρελθόν στα μουσεία που μεταβάλλεται σε αντικείμενο μάθησης.

Ο εκπαιδευτικός και οι επαγγελματίες ευρύτερα της σχολικής εκπαίδευσης καθίστανται αρωγοί των παιδιών ώστε ως ενήλικες να εμφανίζονται καινοτόμοι και δημιουργικοί. Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του μουσείου δε συμμετέχουν μόνο οι δραστήριοι μαθητές αλλά και οι λιγότερο ικανοί ή οι μετανάστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση γιατί αισθάνονται πιο ελεύθεροι σε ευνοϊκές συνθήκες για μείωση ανισοτήτων. Η επαφή τους με την ομάδα, η θετική διάκριση και η αίσθηση του ανήκειν θα μπορούσε να μειώσει τη σχολική διαρροή Διότι αυξάνει το αίσθημα επίδοσης.

- «...άμεσες και ισχυρές εμπειρίες.....»
- «Η ζωντανή εικόνα έχει απήχηση στα παιδιά, το αγαπούν»
- «Βιώνουν την επίσκεψη στο χώρο, συμμετέχουν ενεργά, ψάχνουν, ανακαλύπτουν, κατασκευάζουν»
- «Στην προσχολική ηλικία, η γνώση που κατακτάται με παιγνιώδη τρόπο αφομοιώνεται καλύτερα από τα παιδιά»

- «Άμεσα θα ζήσουν ζωντανά όλα τα ιστορικά γεγονότα, παράλληλα με την ιστορία που διδάσκονται στο σχολείο»
- «Προσεγγίζουν τη γνώση με βιωματικό τρόπο, με την ενεργό συμμετοχή τους σε ομάδες εργασίας...»
- «... ανάλογα με την φύση των πληροφοριών που πήρε από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, το βαθμό ειδίκευσης, τις προηγούμενες γνώσεις και την πνευματική προσπάθεια που συνειδητά κατέβαλλαν»
- «Φεύγουν ευχαριστημένα, έχουν ωφεληθεί και το θυμούνται»
- «Δεν είναι μια απλή επίσκεψη, κάνουν συγκεκριμένα πράγματα που τους μένουν»
- «Τα νομίσματα είναι ελκυστικά γιατί είναι χρυσά και εικονογραφημένα»
- «Ο πολιτισμός είναι κάτι ζωντανό που το αντικρίζουν»
- «Είναι ικανοποίηση να φεύγουν τα παιδιά τραγουδώντας, εξαιρετική εμπειρία, τα κάνουν ευτυχισμένα με απλούς τρόπους. Συνθέτουν όστρακα δημιουργώντας «τερατάκια» του μουσείου»
- «Εικονογράφηση των γνώσεων με προσωπική εμπλοκή που κινητοποιεί το συναίσθημα, παράλληλα και συμπληρωματικά με τις νοηματικές διαδικασίες»
- «Με εικόνες η τάξη λειτουργεί πολύ καλύτερα»
- «Ένα ταξίδι στην Ευρώπη ξέρω ότι συζητήθηκε στην οικογένεια»
- «Ένα μεγάλο ποσοστό διηγούνται και μεταξύ τους στους γονείς και για την τάξη»
- «Τα μικρότερα παιδιά μεταφέρουν και διηγούνται ότι τους αρέσει»
- «Η προσοχή και η σκέψη σε εγρήγορση»
- «Όχι απλή συνέχεια του μαθήματος αλλά συνολική εικόνα του πολιτισμού»

Όσον αφορά στη χρήση ψηφιακών εργαλείων κατά τις επισκέψεις σε μουσεία, η χρήση τους μέσω παιχνιδιών σε πρώιμη σχολική ηλικία είναι σημαντική για τη μάθηση και απαντά σε διδασκαλία για δείκτες τέτοιων εφαρμογών. Η υπεύθυνη χρήση τους, η ερμηνεία, η συνεργατικότητα και η αξιολόγηση των νέων παραστάσεων αποτελεί μεθοδολογία. Μπορεί να συνδυαστεί με εκπαιδευτικές εφαρμογές και διαδικτυακά εργαστήρια.

Εντούτοις, τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μουσειοπαιδαγωγοί που ρωτήθηκαν στην εν λόγω έρευνα, ενώ αποδέχτηκαν την παραπάνω σκοπιμότητα, δεν της αποδίδουν πρωταρχικό ρόλο κατά την εκμάθηση πολιτισμού. Πιστεύουν πως η ψηφιακή προσέγγιση είναι ψυχρή αν δεν έχει προηγηθεί μουσειακή αγωγή.

- «Τα παιδιά προσέχουν εκείνο που τα ενδιαφέρει περισσότερο αρκεί να είναι σωστά δοσμένο»
- «Συνθέτουν με όστρακα ως «τερατάκια» που υπάρχουν στο μουσείο, τα ντύνουμε σάτυρους, μαινάδες, χορεύουν και τραγουδούν»
- «Η μάθηση γίνεται βαθύτερη με ηχητικά ντοκουμέντα της Ιστορίας που κινητοποιούν τις αισθήσεις»
- «Η βιντεοπροβολή θα ήταν το καλύτερο»
- «Τα μέσα είναι εκπαιδευτικά βιώσιμα αλλά θα απέφευγα τα κινητά των μαθητών για να μην αποσπαστεί η προσοχή τους»
- «Δεν θα το χρησιμοποιούσα γιατί δεν θα υπάρχει η προσδοκώμενη συλλογική εμπειρία αλληλεπίδρασης»
- «Ξέρω ότι υπάρχει περιήγηση εικονικής πραγματικότητας αλλά δεν την έχω χρησιμοποιήσει»
- «Δεν θα χρησιμοποιούσα μέσο ήχου – εικόνας, θα εστίαζα στην παρουσία τους εκεί, με τη βοήθειά μου και ξεναγού»

Τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι εργαζόμενοι στο μουσείο εστιάζουν στη διαδικασία προετοιμασίας πριν τη διαδικασία παρουσίασης της επίσκεψης με ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των παιδιών, με σχετικές δραστηριότητες, τη σύγκριση πληροφοριών κατά την επιτόπια ανακάλυψη, την ενημέρωση για τα εκθέματα, την εφαρμογή του προγράμματος με ενδεχόμενα εργαστήρια. Ο ενεργητικός και προοδευτικός εκπαιδευτικός παρουσιάζει ταινίες, δικαιολογεί την επιλογή του, μπορεί να βρει αφίσα ή αυθεντικά αποσπάσματα λόγου, ώστε να δημιουργηθεί ατμόσφαιρα αναμονής.

- «Ανταποκρίνονται πλήρως αν έχει γίνει η κατάλληλη προετοιμασία, μπορεί να έχουμε αναθέσει σε κάποια παιδιά να ψάξουν και να γίνουν και αυτά ερευνητές»

- «Έχουν βιωματικότητα τα προγράμματα και χρειάζονται προσεκτική μελέτη»
- «Ενδεχομένως το Λύκειο να ενδιαφερόταν και για την ύπαρξη προγράμματος και για την προετοιμασία από τον καθηγητή»
- «Επιλέγουμε να έχουν μια εργασία πριν πάμε στο μουσείο και να την παρουσιάσουν μπροστά από το αντίστοιχο έκθεμα»
- «Βλέπουν διαστάσεις και άλλες πτυχές στην περιήγηση αφού έχουν υπάρξει νύξεις στην τάξη»

Με προσωπική πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών κυρίως πραγματοποιείται η επικοινωνία μεταξύ σχολείων και μουσείων. Στην προσπάθεια αυτή γίνονται αναφορές για αποστολή μέσω τηλεομοιότυπου (fax) σε τμήματα Πρεσβειών, τα οποία και ανταποκρίθηκαν και ενδιαφέρθηκαν στο να στείλουν στα σχολεία φωτογραφίες και φωτογραφικό υλικό προβολής του κράτους τους. Σε προσωπική πρωτοβουλία Διευθύντρια σχολικής μονάδας ανήκει και η συλλογή ιστορικών εικόνων από εθνικές γιορτές με υλικό παλιών φωτογραφιών και διαφανειών (slides). Οι τάξεις εντυπωσιάζονται από τις σπάνιες εικόνες και φωτογραφίες ως πρωταρχική εμπειρία.

Ωστόσο η συνεργασία διάχυσης αποτελεσμάτων είναι ακόμη πρώιμη και μόνο σε τοπικό επίπεδο. Τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι Διευθυντές σχολείων θα επιθυμούσαν σταθερή στήριξη και ευκαιρίες επιμόρφωσης για να αντιμετωπίσουν τις μοναδικές απαιτήσεις του δικού τους σχολείου, ακόμη και με in – class – coaching για την επαγγελματική τους ανάπτυξη.

- «Ναι, νομίζω ο σύνδεσμος του ΥΠΠΣ odysseus»
- «όχι δεν γνωρίζω, ίσως σε κάποιο Πρότυπο. Στέλνουν όμως εγκυκλίους και βοηθούν τον εκπαιδευτικό»
- «Λόγω της αυξημένης πληροφόρησης στις μέρες μας από τα πλείστα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θεωρώ ότι υπάρχει διάυλος επικοινωνίας»
- «Υπάρχει μια προσπάθεια από το μουσείο να το κουβαλάς στο έξυπνο κινητό σου και στο σπίτι, δεν είναι ακόμη σε ισχύ»
- «Μόνος του ο εκπαιδευτικός ψάχνει τι προσφέρεται»
- «Καθαρά δική μας πρωτοβουλία»
- «Θεωρητικά ναι, δεν γνωρίζω αν συμβαίνει την πράξη»

- « Δε γνωρίζω, αλλά σίγουρα θα υπάρχει ενδιαφέρον για επικοινωνία από τις δύο πλευρές»
- «Υπήρξαν ημερίδες ενημέρωσης, αλλά λόγω διοικητικού φόρτου δεν υπάρχει συντονισμός φορέων»
- «Επικοινωνούμε τηλεφωνικά ή μέσω Internet»

Όσον αφορά στην κοινωνικότητα και διαπολιτισμική αντίληψη των μαθητών, οι απόψεις Διευθυντών σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικών δίστανται και θεωρούν πως ο πολιτισμός επηρεάζει μόνο σε κάποιο βαθμό την κοινωνική αλλαγή.

- «Νομίζω ναι, αλλά σε μικρό βαθμό, γιατί αυτά για να εξαλειφθούν χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια από γονείς, σχολείο και κοινωνία»
- «Ναι, θα κατανοήσουν ότι κάθε λαός έχει τη δική του κουλτούρα που τον χαρακτηρίζει, θα βρουν ομοιότητες ή διαφορές.... Θα προλάβανε πιθανές διακρίσεις και στερεότυπα στο σχολικό χώρο»

Οι μαθητές ανταποκρίνονται θετικά όταν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά την επίσκεψή τους σε χώρους πολιτισμού.

- «Οι εκπαιδευτές και οι εμπυχωτές πρέπει να είναι επιστήμονες και παιδαγωγοί για να έχουμε ιδιαίτερα καλά αποτελέσματα. Εμπλουτίζουν τη σκέψη των παιδιών με νέα πράγματα»
- «Τα παιδιά είναι πάντοτε ευχάριστα, καλοδεχόμενα, ανταποκρίνονται είτε γιατί έχουν τέτοιου είδους ενδιαφέροντα, είτε γιατί είναι εκτός σχολείου. Παίζει ρόλο ένας ξεναγός που θα έχει παιδαγωγική ευχέρεια»
- «Περνούν το χρόνο τους άνετα και ευχάριστα»
- «Η γνώση δεν είναι πια φορτίο, αλλά δημιουργική»
- «Παραπάνω από ένα απλό μάθημα διεύρυνσης γνώσεων»
- «Μπορούν να προτείνουν και οι ίδιοι οι μαθητές μουσείο ή να το επισκεφτούν εκ νέου με την οικογένεια»
- «Ακόμη και οι αμελείς και αντιδραστικοί ανταποκρίνονται στη βασική, μεστή και συμπυκνωμένη πληροφορία»

- «Έχει σημασία ο τρόπος μετάδοσης»
- «Τα παιδιά εκ φύσεως θέλουν να μαθαίνουν πράγματα»
- « Στην αρχή έρχονταν διστακτικά, τώρα το απολαμβάνουν, το βλέπουν σαν ψυχαγωγία»

Οι δύο ερωτηθέντες ομάδες επιδιώκουν την παρακολούθηση και εμπλοκή των μαθητών σε εκπαιδευτικά προγράμματα κατά την επίσκεψη στο μουσείο. Και μάλιστα το υπογραμμίζουν ως απαραίτητο.

- «Ναι, φροντίζουμε πάντα να υπάρχει στο επιλεγμένο μουσείο εκπαιδευτικό πρόγραμμα....»
- «Τα παιδιά χαίρονται πολύ συμμετέχουν ενεργά....»
- «Οι εκπαιδευτικοί αγαπούν τις πολιτιστικές δράσεις, καταστρώνουν σχέδια και προετοιμάζουν τα παιδιά»
- «Συνδυάζουν την ψυχαγωγία με τη μάθηση»
- «Εξοικείωση των μαθητών επισκεπτών με τα εκθέματα με τη μέθοδο της ενεργητικής μάθησης.
- «Ανταποκρίνονται θετικά, συνδυάζουν την ψυχαγωγία με την μάθηση»
- «Η παιγνιώδης και ψυχαγωγική διάσταση που εμπεριέχεται στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων προσφέρουν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης.... Χωρίς πίεση όπως στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του σχολείου»
- «Αν δεν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή κατάλληλη προετοιμασία, τα παιδιά δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον»
- «Μέσω της εμπλοκής τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα, τα παιδιά λειτουργούν βιωματικά, διερευνητικά, προβληματίζονται, ερευνούν, ανακαλύπτουν και δημιουργούν»
- «Χρειάζονται πάρα πολύ έγκαιρο προγραμματισμό για εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά Λυκείου Άνθρωποι ειδικευμένοι και γνώστες οργανώνουν με βιωματικό τρόπο»
- «Λαμβάνουν ειδικές απαντήσεις ή γνώσεις»
- «Είναι αποδοτικά, οι μαθητές εμπεδώνουν»

Οι εργαζόμενοι στους χώρους πολιτισμού θεωρούν προφανές να τους επισκέπτονται οι μαθητές.

- «Χρήσιμο για το σχολείο που πραγματοποιεί τον εκπαιδευτικό του στόχο με εργαλείο τον υλικό πολιτισμό και τεκμήρια. Είναι το σχολείο έξω από το σχολικό κτίριο. Το μουσείο πραγματώνει τον κοινωνικό του ρόλο, υπάρχει για να το επισκέπτονται, να παρουσιάζει και να ερμηνεύει τα εκθέματα για τους ανθρώπους»
- «Είμαστε εξαιρετικά θετικοί, τα παιδιά ζωντανεύουν το μουσείο με το θερμό ενθουσιασμό τους, με περίεργες ερωτήσεις, καθιστούμε τον πολιτισμό προσβάσιμο στο μέλλον της κοινωνίας, τα παιδιά»
- «Η συμπεριφορά τους εξαρτάται από εκείνη εντός της τάξης. Με συγκεκριμένο πρόγραμμα με δράση και κίνηση και ενεργητική συμμετοχή του εκπαιδευτικού είναι ευκολότερο»
- «Όσοι έρχονται έχουν κίνητρο, το θέλουν τόσο που έχουν προετοιμάσει την ομάδα τους, τι θα ακολουθήσει και πώς να συμπεριφερθούν, προσηλώνονται στη μουσειοπαιδαγωγική αφήγηση, το ενδιαφέρον τους είναι το ζητούμενο, αλλιώς έχουμε την ευθύνη ότι κάτι δεν κάνουμε καλά»
- «Αν δεν έχουν την πρόθεση, το ίδιο το αντικείμενο τα καθλώνει και το απολαμβάνουν»
- «Η έκθεση είναι φιλική, έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα για βαθιά και ζωντανή γνωριμία»
- «Οι νέες τεχνολογίες είναι ένα από τα εργαλεία. Μια κακή έκθεση δεν την καθιστούν καλή. Υπάρχει όριο στη χρήση, να μην κυριαρχούν στα πρωτότυπα αντικείμενα. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις την αφή, το θεατρικό παιχνίδι, ή μια διαδραστική οθόνη χωρίς να είναι κυρίαρχο. Η μουσειακή είναι πιο αποτελεσματική συζήτηση για τη γνωριμία με τα αντικείμενα»
- «Ομάδες 25 ατόμων δεν παρακολουθούν επαρκώς (ενήλικες – Λύκειο), υπάρχουν αίθουσες με μοντέρνα μουσειολογική αντίληψη, είναι επαρκή τα μέσα για μικρότερα παιδιά»
- «Εξελίσσονται ως οργανισμός»

- «Μέσω medialab, τα παιδιά συνδέθηκαν με το cern στη βιβλιοθήκη και έθεσαν ερωτήσεις στους Έλληνες επιστήμονες. Έχουμε έντονη δραστηριότητα»
- «Ο λόγος ύπαρξης του μουσείου είναι οι άνθρωποι»
- «Φιλοξενούν ανθρώπινες ζωές και ιστορίες, διαπιστώνουν τα παιδιά πως η πρώτη ύλη δε διαφοροποιείται στο χρόνο»
- «Η τέχνη έχει θεραπευτικές ιδιότητες, καλλιεργεί αισθητικά πρότυπα , τροφοδοτεί με βιώματα»

Εκπαιδευτικά προγράμματα σύμφωνα με την ηλικία:

- «Παιγνιώδεις δραστηριότητες οι οποίες προσαρμόζονται στα ενδιαφέροντα, στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε ηλικιακής ομάδας»
- «Για κάθε τάξη πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη επίσκεψη»
- «Η στοχοποίηση είναι ουσιαστική ανάλογα με την ηλικία τους, το μορφωτικό και κοινωνικό τους επίπεδο ώστε να έχουμε τα ιδιαίτερα αποτελέσματα»
- «Τα μουσεία σπάνε τα τείχη τους προς τα έξω στο κοινό»
- «Θα είναι πιο εύκολο να οργανωθεί ο χρόνος, συνοχή χώρων για ευκολότερη αφομοίωση»
- «Εξαρτάται από το προφίλ ομάδας των μαθητών ηλικία, κοινοτικά, πολυεθνικά χαρακτηριστικά, γνωστικό επίπεδο, «καταλαβαίνουν» πως βρεθήκαμε εδώ»
- «Εξαρτάται από την ποιότητα σχεδιασμού της παρεχόμενης υπηρεσίας για δυνατή εμπειρία»
- «Προσφέρουμε προγράμματα πάντα σύμφωνα με την ηλικία τους»

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι αισθητή μια αέναη πίεση διασύνδεσης της εκπαιδευτικής πολιτικής με τις κοινωνικές ανάγκες. Για να είναι αποτελεσματικά τα εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού θα πρέπει να αποτελούν συστηματική διαδικασία με δυνατότητα

παρέμβασης σε μελλοντικές εκπαιδευτικές δράσεις και πρακτικές. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων και η σύγκριση των προϊόντων ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με άλλα τέτοια που έχουν εφαρμοστεί ορίζει την ύπαρξη ποιότητας σε αυτό.

Συναντάται δυσκολία στη συνεργασία σχολείων που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα εξαιτίας της διαφορετικής τους κουλτούρας. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού αξίζει αν συνεισφέρει στην κοινωνική αλλαγή ή δίνει κάποια αντικειμενική λύση. Η απάντηση δεν είναι μονοσήμαντη, ούτε η αποσαφήνιση των νοημάτων. Μεταφράζεται ως στρατηγική, για την επίτευξη πολιτισμικής συνείδησης εν μέσω πολιτισμικής κρίσης και την ενδυνάμωση της σχέσης Μουσείου – Σχολείου που εμπεριέχεται στην πολιτική ατζέντα.

Με την συν-εκπαίδευση Μουσείου – Σχολείου δημιουργούνται κοινά προγράμματα με στόχο τη μεταβολή αναπαραστάσεων των παιδιών. Με αυτή την πολιτιστική δράση, ο πολιτισμός και η Τέχνη αποτελούν το νέο πεδίο εκπαίδευσης των μαθητών και μελλοντικά πολιτών. Τα παιδιά σχηματίζουν νέα πολιτιστική ταυτότητα υπό το πρίσμα του 'όσο ψάχνω, τόσο ανακαλύπτω', μέσω του σχολικού και μουσειακού θεσμού που μεταδίδουν αξίες, γνώσεις και αναπτύσσουν την αίσθηση της κοινωνικής οργάνωσης.

Στη μαζική εκπαίδευση του σχολείου έρχεται να συμπληρωθεί η εκλεκτική αίσθηση για όσα συμβαίνουν σήμερα και να επαναπροσδιοριστεί η άποψη του παιδιού για τον κόσμο. Τα παιδαγωγικά βιβλία που προτείνει το Λούβρο για τους εκπαιδευτικούς δίνουν ευκαιρία για μια ποιοτική επίσκεψη στο Μουσείο και σύνδεση με τη διδακτέα ύλη. Μελετώντας εγκάρσια μια εποχή ή ένα εικαστικό θέμα, οι μαθητές εξερευνούν, προτείνουν και προβληματίζονται. Οι επισκέπτες μπορούν να μάθουν καλύτερα όταν η γνώση έχει ενεργά κατασκευαστεί μέσα στο δικό τους μυαλό'.

6. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο σχολείο του 21ου αιώνα με υπερσυνδέσεις δικτύου και Μουσείου ως συνεργατικό δίκτυο επικοινωνίας,(peer groups) ίσως και ξεπερνώντας τα εθνικά όρια σε μια υπερεθνική προσέγγιση των ζητημάτων, διαφαίνεται ελπίδα για αποφυγή τυποποίησης της μαθητικής σκέψης προς γραμμική λειτουργία αλλά προς πολλαπλά ενδεχόμενα. Η διασύνδεση οργανωμένων χώρων πολιτισμού με το σχολείο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως αντισταθμιστική πολιτική ακόμα και για την έλλειψη αισθητικής.

Εφαρμόζοντας εναλλακτικά τη μέθοδο Freinet, ως φυσική μέθοδο μάθησης με απλή έρευνα αληθινών χώρων πολιτισμού και σύνδεση με την κοινότητα, η συνεργασία με διάφορα σημεία του Ελλαδικού χώρου θα σχημάτιζε δίκτυα αλληλοϋποστήριξης, (Έχει ήδη εφαρμοστεί από την παιδαγωγική ομάδα του "Σκασιαρχείου" και το σχολείο "Το Μικρό Δέντρο" στη Θεσσαλονίκη), υπό συνθήκες μεϊκτής μάθησης. Κάποια Μουσεία ιδρύουν campus για μαθητές δίπλα από το χώρο τους εφαρμόζοντας πολιτισμική πολιτική κοινωνικού χαρακτήρα.

Στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον και με αφορμή την πρόταση του ΕΑΠ για επαγγελματίες Μουσείων, ίσως και οι εκπαιδευτικοί να μπορούσαν να ακολουθήσουν αυτήν την πρακτική. Συνδυάζονται ικανότητες e-CF και Dig Comp (Ευρωπαϊκό Standard ικανοτήτων επαγγελματιών πληροφορικής και Παγκόσμιο Πρότυπο δεξιοτήτων 21^{ου} αιώνα αντίστοιχα), οι οποίες ίσως να μπορούσαν να εφαρμοστούν και σε ένα μελλοντικό εκπαιδευτικό μοντέλο.

Γιατί ένα πρόγραμμα βασισμένο σε μέθοδο flipped – learning θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην προετοιμασία των μαθητών για επίσκεψη σε Μουσείο με βιντεο-μάθημα δανεικά εγχειρίδια και ψηφιακό υλικό προφορικής Ιστορίας από το Μουσείο που θα έχει αναζητηθεί από τον εκπαιδευτικό κατά την προετοιμασία της επίσκεψης.

Μια απλή πλατφόρμα ανανεώσιμης ενημέρωσης για ύπαρξη ποιοτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων πολιτισμού, θα διευκόλυνε τη διάχυση

πληροφόρησης προς όλους και θα αποτελούσε διάλογο επικοινωνίας. Ένα mini mooc πρόγραμμα τάξης ή Scratch με ιστορίες και κινούμενα σχέδια με στόχο την παραγωγή ψηφιακού παιχνιδιού θα κέρδιζε την αγάπη των μαθητών και την αλλαγή στις συμπεριφορικές τους σχέσεις.

Θα μπορούσε να δοθεί σημασία στην προσχολική εκπαίδευση και να φροντιστεί η βαθμίδα αυτή ως προαγωγός επιτυχίας για τις μελλοντικές εκπαιδευτικές βαθμίδες μάθησης για όλα τα παιδιά με στόχο την ανάπτυξη και την ευημερία και την αλλαγή. Οι άνθρωποι, οι επιρροές και η πειθώ αλλάζουν. (Φωτόπουλος, 2019)

ΙΣΤΟΡΙΕΣ Σχολείου – Ιστορίες Μουσείου!

Ας Παίξουμε

Καινο[💡]τομία

Βιβλιογραφία

- **Ελληνική Βιβλιογραφία**
 - Pierre Bourdieu, Jean – Claude Passeron, πρόλογος Νίκος Παναγιωτόπουλος, *Η αναπαραγωγή, Στοιχεία για μια θεωρία του εκπαιδευτικού συστήματος*, Αλεξάνδρεια.
 - Μισέλ Φουκώ, *Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*, Προβλήματα του καιρού μας, Εκδόσεις Ράππα
 - Bourdieu, P. Passeron, J.C.(μετ. Ν.Παναγιωτόπουλος- Μ.Βιδάλη). *Οι κληρονόμοι ,οι φοιτητές και η κουλτούρα τους*, Ινστιτούτο του Βιβλίου – Μ. Καρδαμίτσα
 - Αθανάσιος Τζιμογιάννης, *Ηλεκτρονική μάθηση, Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*, Κριτική
 - Δέσποινα Τσακίρη, *Η θέσμιση της αξιολόγησης των μαθητών και το φαντασιακό στοιχείο*, Μεταίχιμο
 - Γεώργιος Μπαγάκης, Πολυάνθη Τσίγκου. *Διερεύνηση του θεσμού του Μέντορα*. Εμπειρίες από την Ελλάδα, Αγγλία και Κύπρο για τους νεοεισερχόμενους και τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς.
 - Φωτόπουλος Νίκος, Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος, *Μιλώντας για την τέχνη, τον πολιτισμό, τη δημιουργική γραφή... με τον Θάνο Μικρούτσικο*, Θεωρητικές Επιστήμες, Ιούλιος 2017, Πατάκης.
 - Βλαβιανός Χάρης, *Διακοπές στην πραγματικότητα*, Ποιήματα – Σχεδιάσματα – Μεταγραφές, Φεβρουάριος 2011, Σύγχρονη Ελληνική Ποίηση, Πατάκης.
 - *Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι και αγγεία*, Άλκηστις, Ελληνικά Γράμματα
 - Νίκος Ε. Παπαδάκης, *Εκπαιδευτική Πολιτική, Η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική (?)*, Ελληνικά γράμματα.
 - Άννα Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Εκδόσεις Παπαζήση
 - Φρόντ Ζιγκμουντ, *Dasichunddases*, μετάφραση Μυλωνά Νίκη, Νίκας, Ιούνιος 2011

- Εύα Φέρλιγκα, Κλεονίκη Νικονάκου, Κώστας Κασβίκης, Ιουλία Γαβριηλίδου, *Μουσειακή Εκπαίδευση και Αρχαιολογία, παραδείγματα από τρεις Ευρωπαϊκές χώρες.*
- Αντζουλάτου- Ρετσίλα Ευρυδίκη , *Λαογραφικά μουσεία και παιδεία, Αθήνα , 1986,6.8*
- Φιλία Ισαρή, Μάριο Πουρκός, *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση,Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, www.kallipos.gr*
- Ιωαννίδης Αντρέας, *Μουσείο: Μοντέρνο ή δημοκρατικό, Αρχαιολογία, τ-16 Ιούνιος '85, σελ. 8*
- *Η διάταξη της στοχοθεσίας ακολουθεί το βιβλίο: BloomKrahtwohl, Ταξινομία διδακτικών στόχων (μετ. Αλεξάνδρα Παγανού- Λαμπράκη) 1986,σελ. 260*
- KammiCostance + DevriewRheta, *Η θεωρία του JeanPiaget και η προσχολική αγωγή, Αθήνα, εκδ. Δίπτυχο, σελ 83.*
- *Μουσεία και σχολεία, Διάλογος και συνεργασίες, Αναπαραστάσεις και πρακτικές, Αίγλη Ζαφειράκου, ManonPotvin, Καλλιόπη Ξανθοπούλου, Αθηνά Πεδιαδιτάκη, FrancoisBuffet, τυπωθητώ, Γιώργος Δαρδανός,σελ.39-41 / 91-92 /97.*
- *Θεσμοθετημένες και νέες μορφές επιμόρφωσης.Προς αναζήτηση συνέργειας και καλών πρακτικών, Μπαγάκης Γ. ,ΟΕΠΕΚ, Αθήνα, 2011*
- Βικιπαιδεία, Τι είναι η εξ' αποστάσεως μάθηση
- Ελπινίκη Αλεξιάδου,*Η χρησιμοποίηση video στη διδασκαλία ξένων γλωσσών, Εκδ.Σάκκουλα, 1995*
- *Μουσείο-Σχολείο, Αντικριστές πόρτες στη γνώση, Γεωργία Κακούρρου – Χρόνη*
- *Παιδί και εκπαίδευση στο Μουσείο, θεωρητικές αφετηρίες, παιδαγωγικές πρακτικές, Δέσποινα Καλεσοπούλου, Ελληνικό Παιδικό Μουσείο*
- Γεώργιος Α. Κουγιουμτζής (επιστημονική επιμέλεια), *mentoring εκπαιδευτικών και διαστάσεις εφαρμοσμένης σχολικής ψυχολογίας & συμβουλευτικής, Εκδόσεις Γρηγόρη*
- Αχιλλέας Καψάλης – Νίκος Χανιωτάκης, *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, Β' έκδοση, Αφοί Κυριακίδη, Εκδόσεις Α.Ε.*

- Χρυσή Γ. Χατζηχρήστου, *Σχολική Ψυχολογία*, τυπωθήτω
- Ελένη Σιάνου – Κύργιου, *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες, Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση* (1997 -2004), Μεταίχιμο.
- Αθανάσιος Φ.Τσιπλητάρης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, *Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης* (4^η έκδοση), Αθήνα 2004.
- Θεόδωρος Ν.Μυλωνάς, *Η αναπαραγωγή των Κοινωνικών Τάξεων μέσα από τους Σχολικούς μηχανισμούς, Η Μέση Εκπαίδευση στο χωριό και στην πόλη.*
Πρόλογος: Vivianelsambert – Jamati, Gutenberg, Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής.
- Γιώτα Ξανθάκου, Σειρά: *Δημιουργικότητα, Δημιουργικότητα και Χρήστος Γκόβαρης, Διδασκαλία και Μάθηση στο Διαπολιτισμικό Σχολείο*, Gutenberg
- Ηλίας Τούλιας, *Η Διπολιτισμική & Πολυπολιτισμική Αγωγή στην Ελλάδα*, ΔΙΟΝΙΚΟΣ
- Γιώργος Δαρδανός, *Διαπολιτισμική Αγωγή στην Ευρώπη και την Ελλάδα*, ΤΥΠΩΘΗΤΩ
- Οδυσσέας Ευαγγέλου – Νεκταρία Παλαιολόγου, *Σχολικές Επιδόσεις Αλλόφωνων Μαθητών*, ΑΤΡΑΠΟΣ
- DanielCroleman, *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εργασίας*, Πεδίο
- MirelleCifali – FrancisImbert, *ΟFreud και η Παιδαγωγική*, Μετάφραση – Πρόλογος Βέρα Παύλου, Τυπωθήτω, Γιώργος Δάρδανος, Ψυχανάλυση και Εκπαίδευση.
- Jean – ManueldeQuiéivnoz, *Το σχολείο και οι κοινωνιολογίες του*, Μετάφραση – Επιμέλεια: Ιφιγένεια Χριστοδούλου – Γιώργος Σταμέλος, Gutenberg, Βιβλιοθήκη κοινωνικής επιστήμης και κοινωνικής πολιτικής.
- MadamSagur, *Μαρξισμός και Εκπαίδευση*, επίκεντρο.
- *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*, Εισαγωγή-Επιμέλεια-Γλωσσάριο, Μιχάλης Δαμανάκης, Μετάφραση: Αρχοντούλα Αλεξανδροπούλου, Διαπολιτισμική Παιδαγωγική, Gutenberg

- Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Que sais-je?La discrimination positive, Gwenaele Calves, puf
- Languages for Intercultural Communication and Education, From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship, Essays and Reflections.
- Learning in a museum, George e.Hein, Routledge.
- Interpreting objects and collections, Susan M. Pearce, Routledge
- From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship, Essays and Reflections, Michael Byran
- P. Bourdieu , La production de la croyance, contribution a une economie des biens symboliques, Actes de la recherché een sciences sociales / 1977 / 13 / p.p. 3-43, persee.fr
- H. Russel Bernard, Social research methods, Qualitative and Quantitative Approaches, University of Florida, sage, edition 2

- Ηλεκτρονικές πηγές

- <http://web.archive.org/www.cpe.gr/periodiko/res4.pdf>
Ρες Γιάννης, Ελληνική και εξ' αποστάσεως Εκπαίδευση: Μια ευέλικτη, πολυμορφική, «μαθητοκεντρική» επιλογή
- 7th International Conference in Open & Distance Learning - November 2013, Athens, Greece – Proceedings. Μάθηση από απόσταση με σύγχρονα μέσα και δια βίου μάθηση, προτιμήσεις εκπαιδευτικών.
- www.centrepidou.fr
- www.musee-orsay.fr
- www.piop.gr>Mouseio – Periballontos-Stymfalias > to mouseio
- Rio.jrc.ec.europa.eu>library > national > European Commission, Research & Innovation Observatory – Horizon 2020 Policy Support Facility, National Programme for the Development of Humanities (2015 changes)

- Exploring the concept of distance for language learning. Esch, E. Native/ Non Native Interaction: Foreigner Talk, Unpublished Thesis, Open University, 1992. Google Scholar
- <http://> Unesco Global Network of Learning Cities
- <https://www.researchgate.net>>publication (PDF) La meritocratie scaire, Marie Duru – Bellat, socio 002 0177, sep. 2015
- <https://books.google.gr/books>, meritocratie Van Zanten, Elite Education: International perspectives
- Unesco, Institute for Statistics
- The world needs almost 69 million new teachers to reach the 2030 education goals, October 2016 no.39
- Francois Dubet, Marie Duru – Bellat, Antonie Veretait, *Les inegalites scolaires entre l' amont et l'aval. Organisation scolaire et emprise des diplomes* *Upstream and downstream school inequalities. School organization and diplomas influence*, Sociologie, Enquetes 2010, No 2, vol. 1 , 177-197 ,socio 002 0177 Sep. 2015
- Jared Keengwe& Lydia Kyei – Blankson .*Virtual Mentoring for Teachers, Online Professional Development, Practices, Premier Reference Source.*
- Claire Maxwell and Peter Aggleton, Elite education, *International Perspectives*, unit 9, Agnes Van Zanten :115-127, *Promoting equality and reproducing privilege in elite educational tracks in France*, 2015
- Stephen J. Ball, *Education Markets, Choice and Social Class: the market as a class strategy in the UK and the USA*, British journal of Sociology of Education, Vol. 14, No 1, 1993
- Photodentro.edu.gr
- Stephen J. Ball, Richard Bowe & Sharon Gewirtz, School choice, social class and distinction :the realization of social advantage in education :89-112, Journal of Education Policy, Vol.11, 1996 ,issue 1 Colin Baker,
- Co-action publishing, Research in Learning Technology, Vol.24, 2016, The educational problem that MOOCS could solve: professional development for teachers of disadvantaged students, Diana Laurillard, London, United Kingdom (final version, 31 January 2016)

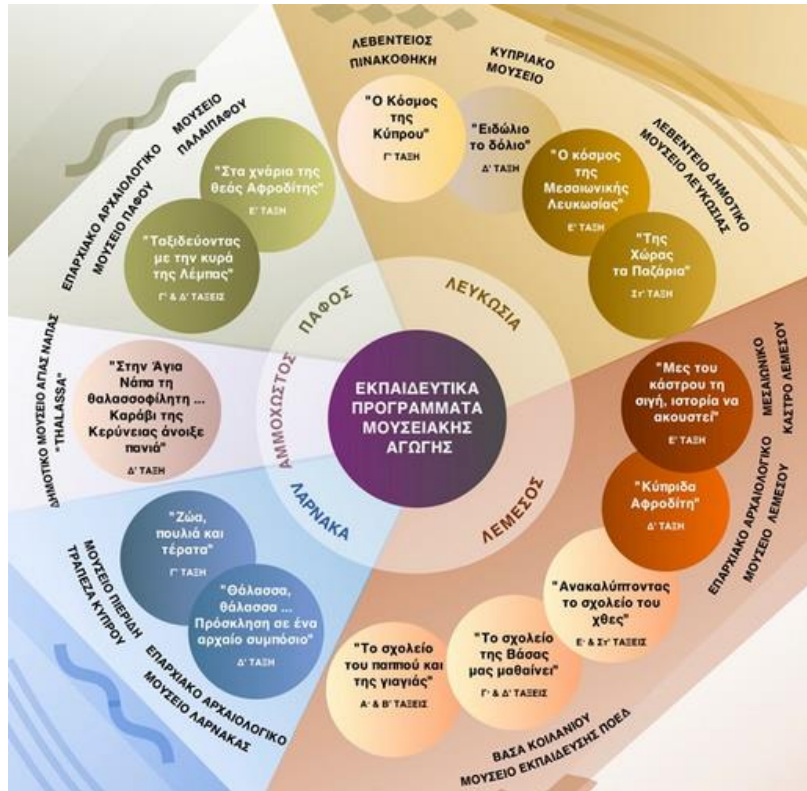
- Innoqual, The International Journal for Innovation and Quality in Learning, A new classification schema for MOOCS, Grainne Conole, Institute of Learning Innovation, Beyond Distance Research Alliance, University of Leicester, United Kingdom
 - Το χτίσιμο ενός MOOC για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στον προγραμματισμό, Αναστάσιος Λαδιάς, WROTeacherCamp 2018
 - ΕΑΠ, ψηφιακές δεξιότητες, 7 Ιαν. 2019, MU.SA , MuseumSectorAlliance, πλατφόρμα DAISSY, <https://mooc.cti.gr>
 - Europa.eu, EUR – Lex, Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Articles: Strengthening European Identity through Education and Culture, Strasbourg, 14.11.2017
 - Ανάπτυξη των σχολείων και άριστη διδασκαλία για μια καλή αρχή στη ζωή, Βρυξέλλες, 30.5.2017
-
- HM Husu, Bourdieu and Social movements: Considering identity movements in terms of field, capital and habitus, Social Movement Studies, 2013
 - Beeth L. Leech, Asking Questions: Techniques for Semistructured Interviews, PS: Political Science and Politics Vol. 35, No 4(Dec, 2002), 665-668, published by American Political Science Association, Rutgers University
 - European Commission, Executive Summary of 2nd Survey of Schools : ICT in Education
 - Συμβούλιο της Ευρώπης, Λευκή Βίβλος για τον Διαπολιτισμικό Διάλογο «Ζώντας μαζί ως ίσοι με αξιοπρέπεια», F 67075 StrasbourgCedex ,Ιούνιος 2008
-

Παράρτημα

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Ερωτήματα για συνέντευξη Διευθυντή Σχολικής Μονάδας

- Ως Διευθυντής της σχολικής μονάδας παρατηρείτε δράσεις πολιτισμού από τους εκπαιδευτικούς?
- Είστε ικανοποιημένος / η αν κατά την επίσκεψη σε Μουσείο υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα?
- Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?
- Η διάχυση στο σύλλογο των διδασκόντων αποτελεσμάτων μιας πολιτισμικής δράσης όπως η επίσκεψη του σχολικού σας πληθυσμού θα βοηθούσε το έργο σας?
- Από τις διηγήσεις των μαθητών , νοιώθετε να αντιστρέφεται δημιουργικά το γνωστικό τους φορτίο?
- Σε σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, η αφήγηση των μαθητών για διαπολιτισμικά ευρήματα, θα προλάμβανε διακρίσεις και στερεότυπα στο σχολικό χώρο?
- Γνωρίζετε αν υπάρχει ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?

Ερωτήματα για συνέντευξη Εκπαιδευτικού

- Είστε ικανοποιημένος/η αν κατά την επίσκεψη σε Μουσείο υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα?
- Είστε ικανοποιημένος/η να επιλέγετε τον τρόπο επαφής της τάξης σας με τον πολιτισμό? Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?
- Επενδύοντας στη βιωματική μάθηση θα προετοιμάζατε μια επίσκεψη σε Μουσείο?

- Θα χρησιμοποιούσατε οποιοδήποτε τεχνολογικό μέσο ήχου/εικόνας των μαθητών σας ή του Μουσείου για δραστηριότητες? Από τις διηγήσεις των μαθητών νοιώθετε να αντιστρέφεται δημιουργικά το γνωστικό τους φορτίο?
- Έχει σημασία η ανατροφοδότηση στην τάξη μετά την επίσκεψη?
- Οι μαθητές σας διηγούνται στην τάξη ή στους γονείς τους τις σχολικές δράσεις?
- Γνωρίζετε αν υπάρχει ηλεκτρονικός διάυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?

Ερωτήματα για συνέντευξη Προσωπικού Μουσείου

- Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?
- Πως βλέπετε μια επίσκεψη σχολείου στο Μουσείο? Τι αισθήματα σας δημιουργούνται?
- Οι μαθητές έχουν κίνητρο και πειθαρχία κατά την επίσκεψη κυρίως όταν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα από το Μουσείο προς παρακολούθηση ή όχι?
- Θεωρείτε πως τα πολυμέσα περιήγησης και προβολών στο Μουσείο είναι επαρκή?
- Νοιώθετε να έχει εκπαιδευτική και κοινωνικοπολιτισμική σκοπιμότητα η επίσκεψη σχολείων?
- Υπάρχει ηλεκτρονικός διάυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?

Συνεντεύξεις Διευθυντών Σχολικής Μονάδας

- **Ως Διευθυντής της σχολικής μονάδας παρατηρείτε δράσεις πολιτισμού από τους εκπαιδευτικούς?**
 - 1) Ναι, υπάρχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί που εντάσσουν στον ετήσιο προγραμματισμό τους δράσεις που έχουν σχέση με τον πολιτισμό, όπως επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών ταινιών κ.τ.λ..
 - 2) Οι εκπαιδευτικοί, αγαπούν πάρα πολύ τις πολιτιστικές δράσεις και εκδηλώνουν μεγάλο ενδιαφέρον για αυτές. Και μάλιστα, όταν αρχίζει η σχολική χρονιά, καταστρώνουν σχέδια, που ακριβώς, ποια μουσεία ή ποιες θεατρικές παραστάσεις, οτιδήποτε άλλο αφορά τον πολιτισμό θα οργανώσουν για όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους. Και ανάλογα προετοιμάζουν τα παιδιά για όλες αυτές τις δράσεις.
 - 3) Γίνονται δράσεις πολιτισμού από τους εκπαιδευτικούς μας. Το σχολείο δεν αρκείται μόνο στην μάθηση με βάση το γνωστικό τομέα. Φροντίζουμε για την πνευματική και πολιτιστική τους καλλιέργεια, γιατί αυτό τους επιτρέπει να αφομοιώνουν δημιουργικά τη γνώση που αποκτούν. Τα παιδιά συμμετέχουν σε θεατρικό παιχνίδι, παρακολουθούν θεατρικές παραστάσεις, κουκλοθέατρο, παράσταση καραγκιόζη και γίνονται επισκέψεις σε μουσεία όπως το λαογραφικό. Τα ερεθίσματα που δέχονται ενεργοποιούν τις αισθήσεις τους και την κριτική τους σκέψη.

- **Είστε ικανοποιημένος / η αν κατά την επίσκεψη σε Μουσείο υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα?**
 - 1) Ναι, φροντίζουμε πάντα να υπάρχει στο επιλεγμένο μουσείο εκπαιδευτικό πρόγραμμα τουλάχιστον σε μία από τις 9 διδακτικές επισκέψεις κατ' έτος.
 - 2) Και βέβαια είμαι ικανοποιημένη, γιατί αν δεν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή κατάλληλη προετοιμασία τότε δεν χρειάζεται να επισκεφτεί κανείς το μουσείο γιατί τα παιδιά αποσπώνται σε άλλα πράγματα και δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον.

3) Η ύπαρξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε μουσεία σχεδιάζονται και υλοποιούνται από μουσειοπαιδαγωγούς, εμπυχωτές, αρχαιολόγους ή άλλους ειδικούς, έχουν ως στόχο την εξοικείωση των επισκεπτών μαθητών με το μουσείο και τα εκθέματά του, με τη μέθοδο της ενεργητικής μάθησης. Τα παιδιά προσεγγίζουν τη γνώση με παιγνιώδης δραστηριότητες, οι οποίες προσαρμόζονται στα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε ηλικιακής ομάδας. Συγκεκριμένα, στην προσχολική ηλικία η γνώση που κατακτάται με παιγνιώδη τρόπο αφομοιώνεται καλύτερα από τα παιδιά.

• **Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?**

- 1) Τα παιδιά χαίρονται πολύ όταν υπάρχει κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα γιατί συμμετέχουν ενεργά, φτιάχνουν, ανακαλύπτουν, κατασκευάζουν και βιώνουν την επίσκεψη στο χώρο.
- 2) Ανταποκρίνονται πλήρως εάν έχει γίνει η κατάλληλη προετοιμασία και εάν συμμετέχουν τα παιδιά στη δραστηριότητα αυτή και εάν έχουμε αναθέσει σε ορισμένα παιδιά εργασία για το μουσείο ή να ψάξουν μόνα τους, να γίνουν και αυτά ερευνητές για το πρόγραμμα που θα ακολουθήσουν ή θα δουν εκεί που θα πάνε.
- 3) Μέσω της εμπλοκής τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα, τα παιδιά λειτουργούν βιωματικά, διερευνητικά, προβληματίζονται, ερευνούν, ανακαλύπτουν και δημιουργούν. Τα παιδιά ανταποκρίνονται θετικά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού αφού συνδυάζουν την ψυχαγωγία με την μάθηση. Προσεγγίζουν τη γνώση με βιωματικό τρόπο, με την ενεργό συμμετοχή τους σε ομάδες εργασίας, χωρίς την πίεση που πιθανόν να αισθάνονται για την κατάκτηση της διδακτέας ύλης στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του σχολείου. Η παιγνιώδης και ψυχαγωγική διάσταση που εμπεριέχεται στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων προσφέρουν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης.

- **Η διάχυση στο σύλλογο των διδασκόντων αποτελεσμάτων μιας πολιτισμικής δράσης όπως η επίσκεψη του σχολικού σας πληθυσμού θα βοηθούσε το έργο σας?**

- 1) Ναι, βοηθάει πάντα, διότι τα αποτελέσματα της διδακτικής επίσκεψης μιας τάξης σε ένα χώρο συζητούνται στο Σύλλογο Διδασκόντων και παρακινούνται και άλλοι εκπαιδευτικοί να παρακολουθήσουν και αυτοί τέτοια προγράμματα, ώστε τα αποτελέσματά τους να περάσουν και στα παιδιά των τάξεών τους.
- 2) Πάρα πολύ. Και μάλιστα μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις. Άλλο να βλέπουν τα παιδιά και να ζουν ορισμένα πράγματα και άλλο να είναι μόνο στη θεωρία και διαφορετικό να τα βλέπουν ζωντανά. Έχει πολύ μεγάλη απήχηση στα παιδιά αυτό και γενικά το αγαπούν και τους κεντρίζει το ενδιαφέρον.
- 3) Ναι, γιατί δημιουργεί άμεσες και ισχυρές εμπειρίες, αφού εφαρμόζει τη Δια Βίου Μάθηση, εφόσον η επίσκεψη σε μουσείο είναι δυνατόν να επαναληφθεί πολλές φορές. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι οι γνώσεις, τα ενδιαφέροντα επανέρχονται εντονότερα με την πάροδο της ηλικίας. Το μουσείο υποστηρίζει το Νηπιαγωγείο στην εκπαιδευτική διαδικασία και την αγωγή των παιδιών.

- Από τις διηγήσεις των μαθητών , νοιώθετε να αντιστρέφεται δημιουργικά το γνωστικό τους φορτίο?

- 1) Ναι, από το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών, ανάλογα βέβαια με τη φύση των πληροφοριών που πήρε από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, το βαθμό εξειδίκευσης προηγούμενων γνώσεών τους και τη πνευματική προσπάθεια που συνειδητά κατέβαλλαν.
- 2) Και βέβαια, πάρα πολύ. Δεν υπάρχει λόγος αυτό να το επεκτείνω, διότι τα παιδιά αρέσκονται να προσέχουν εκείνο που τα ενδιαφέρει περισσότερο και το αγαπούν πάρα πολύ, αρκεί να είναι σωστά δοσμένο. Η σύγχρονη τεχνολογία έχει προχωρήσει τόσο πολύ που μπορούν τα παιδιά άνετα να δουν πράγματα τα οποία παλιά μόνο στα βιβλία βρίσκαμε ή σε εικόνες.

3) Ναι, αφού τα παιδιά παρατηρούν, ερευνούν, προβληματίζονται, συγκρίνουν, αναπτύσσουν τη φαντασία τους, τόσο από τη θέαση των εκθεμάτων όσο και από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σχετικών με αυτά. Επίσης, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους, κατακτούν τη χρονική ακολουθία γεγονότων παλαιότερη – σύγχρονη εποχή και κοινωνικοποιούνται.

• Σε σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, η αφήγηση των μαθητών για διαπολιτισμικά ευρήματα, θα προλάμβανε διακρίσεις και στερεότυπα στο σχολικό χώρο?

1) Νομίζω ναι αλλά σε μικρό βαθμό, γιατί αυτά για να εξαλειφτούν χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια από σχολείο, γονείς και κοινωνία.

2) Και βέβαια. Και στο σχολικό πρόγραμμα οπωσδήποτε πρέπει να υπάρχουν απαραίτητα αυτές οι επισκέψεις. Εκτός από μουσεία τα οποία βέβαια θα λέγαμε πως αν τα παιδιά δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένα δεν κεντρίζει το ενδιαφέρον τους πάρα πολύ. Οι θεατρικές παραστάσεις βοηθούν τα παιδιά πάρα πολύ και εκεί δίνουμε και το μεγαλύτερο βάρος. Τα παιδιά μεγαλύτερων τάξεων, εκείνα τα πηγαίνουμε πιο πολύ σε μουσεία. Αλλά για κάθε τάξη πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη επίσκεψη γιατί δε μπορεί ένα παιδάκι α΄ Δημοτικού να το πιάσει σε ένα μουσείο ιστορικό ή στο Ναυτικό μουσείο, αλλά στο Φυσικής Ιστορία, στο παιδικό μουσείο, αν πρόκειται για αυτό. Αλλιώς θα παρακολουθήσει μια παράσταση, που θα μιλήσει στην ψυχή του και να το βοηθήσει. Στις μεγάλες τάξεις, ιδιαίτερα στη ΣΤ΄ όπου οι μαθητές διδάσκονται την Ιστορία Νεοτέρων Χρόνων, μπορούν να επισκεφθούν το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην Παλαιά Βουλή όπου υπάρχει η σύγχρονη Ελληνική Ιστορία 1824 – έως σήμερα, στο Θωρηκτό Αβέρωφ, στο Ναυτικό μουσείο. Εκεί θα δουν πραγματικά την Ιστορία και άμεσα θα ζήσουν ζωντανά όλα τα Ιστορικά γεγονότα, παράλληλα με την Ιστορία που διδάσκονται στο σχολείο.

3) Ναι, γιατί γνωρίζοντας τον πολιτισμό άλλων χωρών, θα κατανοήσουν ότι κάθε λαός έχει τη δική του κουλτούρα, η οποία τον χαρακτηρίζει, θα βρουν ομοιότητες ή διαφορές με τον δικό τους πολιτισμό και επομένως κάτι τέτοιο θα προλάμβανε πιθανές διακρίσεις και στερεότυπα στο σχολικό χώρο.

- **Γνωρίζετε αν υπάρχει ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?**
- 1) Ναι, νομίζω πως υπάρχει ο σύνδεσμος του ΥΠ.Π.Α. όπου όλες οι σχολικές μονάδες μπορούν να πάρουν πληροφορίες για τα Μουσεία και τα προγράμματά τους. <http://odysseus.culture.gr/h/1/gh10.jsp>
 - 2) Όχι, δεν γνωρίζω. Ίσως σε κάποιο Πρότυπο να υπάρχει. Αν μπορούσαν να μας βοηθήσουν οι Διευθύνσεις Α/θμιας σε αυτό, ναι. Αλλά κάθε χρόνο μας στέλνουν Εγκυκλίους οι οποίες γράφουν ποια μέρη μπορούμε να επισκεφθούμε, ανάλογα με τις τάξεις. Δηλαδή, βοηθούν τον εκπαιδευτικό, να γνωρίζει και να επιλέξει που μπορεί να πάει τα παιδιά.
 - 3) Λόγω της αυξημένης πληροφόρησης που υπάρχει στις μέρες μας από τα πλείστα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, θεωρώ ότι υπάρχει δίαυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο μουσείο και το δίκτυο σχολείων, αφού πολλά σχολεία από διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης ενημερώνονται για τα διαθέσιμα μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα και συμμετέχουν σε αυτά με ενεργό και βιωματικό τρόπο.

Συνέντευξη προσωπικού Βιβλιοθήκης

- **Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?**
- Τα παιδιά πλέον έχουν μάθει αυτό που γίνεται στα δικά μας τα προγράμματα, που εκπορεύονται από τη Βιβλιοθήκη. Στην αρχή έρχονταν κάπως διστακτικά. Τώρα το απολαμβάνουν. Αυτό μπορώ να σας πω, ότι το απολαμβάνουν και αυτό τα λέει όλα. Δεν το βλέπουν σαν μάθημα. Το βλέπουν σαν ψυχαγωγία, που μέσα από την ψυχαγωγία εκπαιδεύονται κιόλας.
- **Πως βλέπετε μια επίσκεψη σχολείου στο Μουσείο? Τι αισθήματα σας δημιουργούνται?**

Επίσης θα πω εδώ κάτι που είναι προφανές για εμάς. Τα παιδιά στη βιβλιοθήκη. Άλλωστε αυτός ήταν ο στόχος μας από την αρχή, ξεκινώντας αυτά τα προγράμματα τα εκπαιδευτικά που κάνουμε στη βιβλιοθήκη, να έχουμε τα παιδιά εδώ να μάθουν να ζουν στη βιβλιοθήκη, να θεωρούν τη βιβλιοθήκη σπίτι τους και νομίζω ότι το έχουμε καταφέρει σε πολύ μεγάλο βαθμό.

- **Οι μαθητές έχουν κίνητρο και πειθαρχία κατά την επίσκεψη κυρίως όταν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα από το Μουσείο προς παρακολούθηση ή όχι?**

Φυσικά και έχουν. Ακόμα και αν δεν έχουν την πρόθεση, το ίδιο το αντικείμενο τα καθηλώνει. Βρίσκουν ενδιαφέρον σε αυτό που κάνουν και είναι ο λόγος που πειθαρχούν, παρακολουθούν, συμμετέχουν και πάλι θα πω το απολαμβάνουν. Γιατί αυτός είναι ο στόχος μας.

- **Θεωρείτε πως τα πολυμέσα περιήγησης και προβολών στο Μουσείο είναι επαρκή?**

Απολύτως επαρκή θα έλεγα. Είμαστε μια από τις 9 Βιβλιοθήκες πανελλαδικά που έχουμε βραβευτεί με ένα medialab , ένα εργαστήριο πολυμέσων στη Βιβλιοθήκη από το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, λόγω έντονης δραστηριότητας και εκπαιδευτικών δράσεων, το οποίο περιλαμβάνει υπολογιστές για κοινή χρήση, ένα προτζέκτορα με προβολή σε μεγάλο πίνακα στον τοίχο, ένα musicstudio, ένα άλλο χώρο σύσκεψης και απευθύνεται τόσο στα παιδιά όσο και σε ενήλικες. Είναι ακριβώς πολύ σύγχρονο. Σκεφτείτε, θα μου επιτρέψετε, ότι έχουμε κάνει και σύνδεση με το cerh και τα παιδιά έθεταν ερωτήσεις στους Έλληνες επιστήμονες εκεί μέσω των μέσων του medialab.

- **Νοιώθετε να έχει εκπαιδευτική και κοινωνικοπολιτισμική σκοπιμότητα η επίσκεψη σχολείων?**

Βεβαίως και έχει και εκπαιδευτική και κοινωνικοπολιτισμική και τονίζω το κοινωνικοπολιτισμική γιατί σκεφτείτε ότι είμαστε πια μια κοινωνία σύνθετη, δεν είμαστε μόνο Έλληνες, και εμείς ανταποκρινόμαστε στις απαιτήσεις

αυτής της νέας διαμορφούμενης κοινωνίας και φροντίζουμε οι δράσεις να στοχεύουν σε αυτό το θέμα. Να σας πω ότι εδώ είχαμε κάνει μια δραστηριότητα πολύ ενδιαφέρουσα όπου φιλοξενούσαμε μητέρες και παιδιά, και οι μητέρες από διάφορες χώρες πια που ζουν στην πόλη μας και έφεραν χαρακτηριστικά φαγητά των χωρών τους. Και επίσης διαβάσαμε ένα μύθο σε όλες τις γλώσσες τελευταία στα ελληνικά. Και ήταν ο μύθος του Αισώπου, ο Τζίτζικας και ο Μέρμηγκας. Ξεκινώντας, μόνο τα παιδιά που καταλαβαίνουν τη γλώσσα ήξεραν για το μύθο και στο τέλος όλα μαζί είπαν : 'Α, αυτό ήταν! όταν το άκουσαν και στα Ελληνικά. Ήταν μια καταπληκτική εμπειρία για όλους μας.

- **Υπάρχει ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?**

Συνήθως επικοινωνούμε τηλεφωνικά, αλλά πριν γίνει αυτό, στέλνουμε πάντα στην αρχή της χρονιάς τα εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται στα σχολεία γιατί να διευκρινίσω ότι το χειμώνα απευθυνόμαστε στα σχολεία και το καλοκαίρι έχουμε μια εκστρατεία εκπαιδευτική, ψυχαγωγική και φιλιαναγνωσίας που απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες των παιδιών. Και έρχονται τα παιδιά κατά μόνας. Τώρα το χειμώνα έρχονται με τις δασκάλες τους, το τμήμα τους, οι οποίες έχουν ενημερωθεί από πριν από εμάς μέσω Internet για τα προγράμματα, τηλεφωνούν και κλείνουν μέρες. Προσφέρουμε προγράμματα και επιλέγουν ανάλογα τι ενδιαφέρει τα παιδιά. Βέβαια πάντα σε σχέση με την ηλικία τους.

Συνέντευξη προσωπικού Μουσείου (Εφορος, Μουσειοπαιδαγωγοί, Αρχαιολόγοι)

- **Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?**
- 1) Τα παιδιά ανταποκρίνονται ανάλογα με την ηλικία τους, την προετοιμασία που υπάρχει από τον εκπαιδευτικό, το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού προγράμματος, την μεταδοτικότητα του ανθρώπου που παρουσιάζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

- 2) Θέλετε να σας πω ποια είναι η αντίδρασή τους? Λοιπόν, αυτό εξαρτάται καταρχάς και από την ομάδα κοινού, δηλαδή από το προφίλ της ομάδας των μαθητών, από την ηλικία τους, από το γνωστικό τους επίπεδο, από τα κοινοτικά τους χαρακτηριστικά, από την εμπειρία. Εξαρτάται πάρα πολύ απ' την προετοιμασία που έχει κάνει ο εκπαιδευτικός, πριν συμμετάσχουν στην εκπαιδευτική δραστηριότητα, αλλά επίσης εξαρτάται πάρα πολύ και από το άλλο σκέλος, δηλαδή από την παρεχόμενη υπηρεσία. Από την ποιότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος . Εάν πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο είναι σωστά σχεδιασμένο παιδαγωγικά, δηλαδή έχει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που το κάνουν μια εμπειρία δυνατή και ενδιαφέρουσα για την μαθητική ομάδα και μάλιστα όχι μόνο των μαθητών που συνήθως ξεχωρίζουν στο σχολείο για τις επιδόσεις τους, αλλά και εκείνων των μαθητών που θεωρούνται αμελείς, αντιδραστικοί και αδιάφοροι στο σχολικό μάθημα. Δεν ξέρω αν καταλάβατε. Θεωρώ ότι εξαρτάται τόσο από την ίδια την ομάδα, αλλά κυρίως για μένα, σημασία δεν έχει η ομάδα, σημασία έχει αυτό που προσφέρετε εσύ. Αν χτίσεις ένα σωστό πρόγραμμα που να έχει μεστή πληροφορία, συμπυκνωμένη και βασική μόνο, έναν λόγο ελκυστικό για το νεανικό κοινό. Αν ξέρεις να τους απευθυνθείς δηλαδή όπως αρέσει να τους μιλάς στην ηλικία τους, εάν χρησιμοποιείς τη μαιευτική μέθοδο, αν δημιουργείς σωστές ερωταπαντήσεις, αν χτίζεις ωραία το διάλογο σου, εάν χρησιμοποιήσεις παιδαγωγικά εργαλεία που να ζωντανεύουν τη μουσειακή αφήγηση, τότε την κερδίζεις την ομάδα και κυρίως κερδίζεις αυτούς που παραδοσιακά στο σχολείο, δεν ενδιαφέρονται για ζητήματα εκπαίδευσης.
- 3) Πολλά παιδιά ανταποκρίνονται σύμφωνα με τον τρόπο του εκπαιδευτικού προγράμματος και πως το έχει συνθέσει ο εκπαιδευτικός ώστε να αποδίδει. Ερωτήσεις, θεατρικό παιχνίδι γνώσεων ή παρατηρητικότητας ή να υπάρχει φωτοτυπία με το αντικείμενο – έκθεμα. Έχει σημασία ο τρόπος που το μεταδίδει.
- 4) Θεωρώ ότι μπορούν να ανταποκριθούν πάρα πολύ καλά και από ότι έχει δείξει η εμπειρία μου εξαρτάται και από την προετοιμασία που υπάρχει σε κάθε περίπτωση. Δηλαδή παιδιά που έχουν προετοιμαστεί από τους

δασκάλους τους στην τάξη για το τι θέμα θα έχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τι δραστηριότητες μπορώ να κάνω σε ένα χώρο του μουσείου, νομίζω ότι ανταποκρίνονται καλύτερα από άλλα που δεν έχουν εικόνα του τι θα συναντήσουν. Γενικά όμως θεωρώ ότι τα παιδιά επειδή έχουν εκ φύσεως θέληση να μαθαίνουν πράγματα, νομίζω ότι είναι η καλύτερη περίπτωση για εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού συγκεκριμένα.

- **Πως βλέπετε μια επίσκεψη σχολείου στο Μουσείο? Τι αισθήματα σας δημιουργούνται?**

- 1) Είμαστε όλοι οι εργαζόμενοι, όλοι ανεξαρτήτως μόνιμοι και συμβασιούχοι υπάλληλοι, εξαιρετικά θετικοί στην επίσκεψη σχολείων. Τα παιδιά, ειδικά ως την ηλικία των 12 ετών ζωντανεύουν το μουσείο, εκφράζουν με θερμό και αυθόρμητο τρόπο τον ενθουσιασμό τους, έχουν περίεργες ερωτήσεις και απορίες που μας διασκεδάζουν και μας ενεργοποιούν. Τα αισθήματά μας είναι ενθουσιασμός, ικανοποίηση γιατί μπορούμε να τους προσφέρουμε γνώση και ψυχαγωγία, υπερηφάνεια γιατί φροντίζουμε το Μουσείο και καθιστούμε αυτή την εστία πολιτισμού προσβάσιμη στο μέλλον της κοινωνίας μας γιατί τα παιδιά είναι το μέλλον.
- 2) Δεν είναι ζήτημα αισθήματος. Γι εμένα η επίσκεψη του σχολείου στο μουσείο είναι χρήσιμη και για τις δύο πλευρές. Καταρχάς είναι χρήσιμη για το σχολείο γιατί μέσα από την επίσκεψης το μουσείο μπορεί το σχολείο να πραγματοποιήσει τον στόχο του που είναι η εκπαίδευση των μαθητών, με εργαλείο τον υλικό πολιτισμό, δηλαδή η επίσκεψη του σχολείου στο μουσείο, είναι το σχολείο έξω από το σχολικό κτίριο, μπορεί να είναι η εκπαίδευση που γίνεται με αφορμή υλικά τεκμήρια του παρελθόντος. Είναι λοιπόν ένα εργαλείο για να πετύχουν οι εκπαιδευτικοί τον στόχο τους, αλλά είναι χρήσιμο και για το μουσείο από άλλη σκοπιά. Γιατί το μουσείο είναι χρήσιμο και για το μουσείο από άλλη σκοπιά. Γιατί το μουσείο είναι χρήσιμο γιατί πραγματώνεται ο κοινωνικός του ρόλος. Τα μουσεία υπάρχουν για αν

τα επισκέπτονται. Υπάρχουν για να παρουσιάζουν στο κοινό τα εκθέματά τους και να ερμηνεύουν για τους ανθρώπους. Οπότε το κέρδος είναι διπλό.

- 3) Μας αρέσει και θέλουμε να έρχονται σχολεία γιατί μαθαίνουν Ιστορία και βλέπουν.
- 4) Είναι πάρα πολύ ωραίο να βλέπεις νέους ανθρώπους σε ένα μουσειακό χώρο να αλληλεπιδρούν με τα αντικείμενα, να ρωτούν τις δικές τους ερωτήσεις. Και πολλές φορές έχουν ερωτήσεις που ούτε μεγάλος δε θα μπορούσε να τις σκεφτεί πραγματικά πολύ to the point. Για εμάς είναι μεγάλη χαρά να έχουμε παιδιά σε μουσεία. Και μάλιστα συγκεκριμένα και εμείς θέλαμε στον τομέα της συντήρησης, δηλαδή να κάνουμε κάποια εκπαιδευτικά σε μουσειακούς χώρους ή σε αρχαιολογικούς χώρους που να έχουν να κάνουν και με τη συντήρηση. Δηλαδή θεωρώ ότι θα υπήρχε μεγάλη ανταπόκριση.

- **Οι μαθητές έχουν κίνητρο και πειθαρχία κατά την επίσκεψη κυρίως όταν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα από το Μουσείο προς παρακολούθηση ή όχι?**

- 1) Η πειθαρχία των παιδιών εξαρτάται πρώτα απ' όλα από την γενικότερη συμπεριφορά τους εντός της σχολικής τάξης. Υπάρχουν τάξεις που έρχονται προσεκτικά και συντεταγμένα με έναν εκπαιδευτικό συνοδό και δεν δημιουργούν κανένα πρόβλημα και υπάρχουν τάξεις που συνοδεύονται από πολλούς εκπαιδευτικούς και με δυσκολία μπορούν τα παιδιά να τιθασευτούν. Όταν υπάρχει συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και υπάρχει και η ενεργή συμμετοχή του εκπαιδευτικού της τάξης τα πράγματα είναι ευκολότερα. Όταν υπάρχει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα κομμάτι με κατασκευές και δημιουργίες ή με δράση, κίνηση, χορό κ.τ.λ. τα παιδιά ανταποκρίνονται πολύ καλύτερα.
- 2) Ξεκάθαρα, ναι. Καταρχάς το να υπάρχει μια οργανωμένη δραστηριότητα στην οποία έχουν κλείσει το ραντεβού τους για να συμμετάσχουν, τους δίνει ένα κίνητρο. Εκτός από σπάνιες περιπτώσεις που δεν έχει γίνει σωστή προετοιμασία της ομάδας από τους εκπαιδευτικούς, αλλά αυτό πραγματικά

είναι σπάνιο, γιατί συνήθως αυτοί που έρχονται, το θέλουν τόσο πολύ που έχουν προετοιμάσει την ομάδα τους για το τι πρόκειται να ακολουθήσει και το θέμα που θα παρακολουθήσουν και πως πρέπει να συμπεριφερθούν. Αλλά πέρα από αυτό, σε γενικές γραμμές οι ομάδες, το 'πειθαρχούν' δεν μου αρέσει σαν λέξη, θέλω να προσηλώνονται ή αφοσιώνονται στη μουσειοπαιδαγωγική αφήγηση γιατί τους κεντρίζει αυτό που τους παρουσιάζεται. Αν δεν συγκεντρωθούν, για μένα η ευθύνη είναι περισσότερο στην πλευρά του μουσείου. Σημαίνει ότι κάτι δεν κάνουμε εμείς καλά. Δεν έχουμε κατορθώσει να τραβήξουμε την προσοχή τους με τον τρόπο που θα έπρεπε για να είναι και πειθαρχημένοι. Η πειθαρχία δεν είναι το ζητούμενο. Το να κερδίζεις την προσοχή τους και το ενδιαφέρον είναι το ζητούμενο.

- 3) Έχουν κίνητρο και ησυχάζουν, έχει σημασία ο τρόπος μετάδοσης, να είναι οργανωμένα τα σχολεία, έχει σημασία το επίπεδο του δασκάλου, ο τρόπος μετάδοσης του ξεναγού ή του εκπαιδευτικού που προκαλεί πειθαρχία παρακολούθησης.
- 4) Εδώ πάλι εξαρτάται από την προετοιμασία που έχουν αλλά θεωρώ ότι εξαρτάται και πως θα το χειριστείς. Αν υπάρχει το επίπεδο γνώσεων που χρησιμοποιείς, να ανταποκρίνεται στην ηλικία τους, ο τρόπος επίσης που τα παρουσιάζεις είναι πιο απλός, πιο ακατανόητος από τα παιδιά, νομίζω ότι τους τραβάει την προσοχή και έτσι έχουν την πειθαρχία και την προσοχή που χρειάζεται.

- **Θεωρείτε πως τα πολυμέσα περιήγησης και προβολών στο Μουσείο είναι επαρκή?**

- 1) Για τα μικρότερα παιδιά να είναι επαρκή, γιατί οι τάξεις που αποτελούνται συνήθως από 20-25 παιδιά δε μπορούν να παρακολουθήσουν επαρκώς και όλα μαζί την προβολή. Βέβαια οι αίθουσες του Μουσείου της Αρχαίας Κορίνθου αυτή τη στιγμή είναι πολλών ταχυτήτων. Υπάρχει το πρόσφατα ανακαινισμένο τμήμα του Μουσείου, η νότια και ανατολική αίθουσα που είναι απολύτως σύγχρονο με πολυμέσα και βιντεοπροβολές, υπάρχουν οι αίθουσες που έχουν μοντέρνα μουσειολογική αντίληψη, βιτρίνες, εποπτικό

υλικό αλλά καθόλου πολυμέσα και τέλος είναι και η ρωμαϊκή αίθουσα η οποία δεν έχει ανακαινιστεί ποτέ από την αρχική της κατασκευή και λειτουργία, από την δεκαετία του '60 και φυσικά δεν ανταποκρίνεται σε κανένα σύγχρονο πρότυπο. Για τους ενήλικες και τα παιδιά Λυκείου δεν είναι επαρκή τα πολυμέσα.

- 2) Για εκθέσεις ή για εκπαιδευτικά προγράμματα? Δηλαδή αν θεωρώ ότι οι εκθέσεις σήμερα έχουν αρκετά μέσα περιήγησης ή αν χρησιμοποιούνται αρκετοί κατά την εκπαιδευτική δραστηριότητα? Γενικά θεωρώ ότι οι νέες τεχνολογίες είναι απλώς ένα εργαλείο. Ούτε μια κακή έκθεση γίνεται καλή αν της βάλεις νέες τεχνολογίες, αλλά ούτε και πώς να σας πω... αν δηλαδή είναι για ελεύθερη επίσκεψη, εντάξει. Οι νέες τεχνολογίες είναι και αυτές ένα από τα εκθεσιακά εργαλεία. Για μένα δεν είναι το α και το ω. Πιστεύω ότι ο κόσμος πρέπει να έρχεται στο μουσείο για τα αντικείμενα. Δεν είμαι κατά των νέων τεχνολογιών. Πιστεύω όμως ότι πρέπει να έχουν... Υπάρχει ένα όριο στη χρήση τους ούτως ώστε να μην κυριαρχούν μέσα στο χώρο και να μην κυριαρχούν μέσα στο χώρο και να μην πνίγουν τα πρωτότυπα αντικείμενα για τα οποία έρχεται και ο επισκέπτης. Γιατί τις νέες τεχνολογίες μπορείς αν θέλεις να τις απολαύσεις και στο σπίτι σου. Από εκεί και έπειτα όσον αφορά τα εκπαιδευτικά προγράμματα, πιστεύω ότι οι νέες τεχνολογίες είναι κάτι... ένα από τα εργαλεία που μπορείς να χρησιμοποιήσεις. Δηλαδή, όπως στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος μπορείς να χρησιμοποιήσεις τη μαιευτική μέθοδο, μπορείς να χρησιμοποιήσεις την αφή, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το θεατρικό παιχνίδι ή ένα εργαστήριο κατασκευών, έτσι μπορείς να χρησιμοποιήσεις και μια προβολή ενδεχομένως μια οθόνη ας πούμε διαδραστική. Αλλά δε μπορεί αυτό να είναι το κυρίαρχο. Το κυρίαρχο είναι η γνωριμία και η συζήτηση με αφορμή το αντικείμενο του μουσείου. Η τεχνολογία είναι ένας μικρός βοηθός. Ναι, είναι θέμα σχεδιασμού του εκπαιδευτικού προγράμματος. Πάντως για μένα προσωπικά, δεν θα σχεδίαζα ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που να βασίζεται σ' αυτό, καθόλου. Θα έκανα μόνο ένα μικρό κομμάτι. Επίσης, μερικές φορές λειτουργούν και ανταγωνιστικά σε σχέση με τα αντικείμενα. Δηλαδή, οι μαθητές περνούν, πατούν κουμπιά ούτε πολυκαταλαβαίνουν τι βλέπουν ,

ούτε πολυκαταλαβαίνουν τι διαβάζουν, κουράζονται και... προσπερνούν. Θεωρώ ότι όταν πηγαίνεις στο μουσείο, πηγαίνεις για να γνωρίσεις μια μουσειακή αφήγηση με αφορμή τα αντικείμενα. Η τεχνολογία είναι απλώς ένα μικρό εργαλείο για να το κάνεις. Υπάρχουν άλλα πολύ πιο αποτελεσματικά για μένα.

- 3) Υπάρχει video, εποπτικό υλικό στο μουσείο, ευχέρεια χρόνου για ανάγνωση αντικειμένων, περιοχών, ένα ακουστικό σύστημα ή τρισδιάστατο ώστε να βλέπουν το Ναό αρχικά και μεταγενέστερα.
- 4) Σίγουρα τα μουσεία εξελίσσονται, δεν είναι ένας παγωμένος οργανισμός στατικός που μένει ίδιος στ βάθος του χρόνου, οπότε θεωρώ πως όσο εξελίσσεται το μουσείο και βάσει και της νέας τεχνολογίας που κακώς ή καλώς είναι κομμάτι της σύγχρονης ζωής, θεωρώ ότι είναι καλύτερη η αντιμετώπιση, ναι.

- **Νοιώθετε να έχει εκπαιδευτική και κοινωνικοπολιτισμική σκοπιμότητα η επίσκεψη σχολείων?**

- 1) Τα μουσεία δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να φιλοξενούν τις ζωές των ανθρώπων του παρελθόντος. Φιλοξενούν ανθρώπινες ζωές και ανθρώπινες ιστορίες! Αυτό δεν πρέπει ποτέ να το ξεχνάμε!! Και γι' αυτό και η σύγχρονη αντίληψη είναι προσανατολισμένη λιγότερο στο μεγάλο εξειδικευμένο πληροφοριακό κείμενο και στην αφθονία των αντικειμένων και περισσότερο στην ζωντανή παρουσίαση, στο μη επιστημονικό και κουραστικό κείμενο και στην αναπαράσταση ιστοριών. Τα παιδιά μαθαίνουν, εκπαιδεύονται, ανακαλύπτουν ενδιαφέρουσες ιστορίες, συγκρίνουν με την δική τους ζωή, διαπιστώνουν ότι η ανθρώπινη πρώτη ύλη δεν διαφοροποιείται τόσο πολύ από το πέρασμα του χρόνου, οι άνθρωποι πάντα έχουν την ανάγκη να τραφούν, να ντυθούν, να διασκεδάσουν, να αγαπήσουν και να θρηνησουν τους νεκρούς τους. Επίσης, έχει τεράστια κοινωνικοπολιτισμική σημασία και αντίκτυπο κατά την γνώμη μου η επαφή των παιδιών με την τέχνη. Η τέχνη έχει θεραπευτικές ιδιότητες, καλλιεργεί αισθητικά πρότυπα, δημιουργεί

- συναισθήματα. Η επίσκεψη σε ένα ζωντανό μουσείο τροφοδοτεί τα παιδιά με εικόνες, με εμπειρίες, με βιώματα.
- 2) Το μουσείο από την πλευρά του οφείλει να απευθύνεται όχι μόνο στα σχολεία, σε όλες τις ομάδες κοινού, να τις προσελκύσει, γιατί ο λόγος ύπαρξής του είναι οι άνθρωποι που το επισκέπτονται. Από την άλλη , και η εκπαίδευση έχει να κερδίσει πολλά από το μουσείο γιατί τα τρισδιάστατα αντικείμενα πάντα τραβούν το ενδιαφέρον των ανθρώπων, και του νεανικού και του μαθητικού κοινού, οπότε η γνωριμία με διαφορετικά θέματα ιστορικά, αρχαιολογικά, που έχουν σχέση με το φυσικό περιβάλλον ή άλλες επιστήμες, την Τέχνη, μπορεί να γίνει πολύ πιο εύκολα στο μουσείο παρά στο σχολείο μόνο μέσα από τα βιβλία. Στις καινούργιες αίθουσες έχουμε προσπαθήσει να έχει έτσι ένα εκπαιδευτικό χαρακτήρα αλλά παράλληλα λειτούργησαν για ένα χρόνο το 2017 σε σταθερή βάση εκπαιδευτικά προγράμματα, πέρα από το γεγονός ότι η έκθεση από μόνη της έχει έναν εκπαιδευτικό χαρακτήρα και βοηθάει τον επισκέπτη, είναι φιλική. Αλλά εμείς οργανώσαμε και προγράμματα για να γίνει έτσι πιο βαθιά και πιο ζωντανή η γνωριμία των μαθητών με την Αρχαία Κόρινθο.
 - 3) Έχει εκπαιδευτική σκοπιμότητα. Αποκτά κανείς γνώσεις εργασίας στην καθημερινότητα γενικά, τότε και σήμερα, την Ιστορία και τον Πολιτισμό.
 - 4) Σίγουρα εκπαιδευτικός, είναι ο κατ' ουσία ρόλος του μουσείου, και έχει και κοινωνικοπολιτισμική σκοπιμότητα γιατί μπορούν να καταλάβουν από πού προήλθε ο σημερινός πολιτισμός, να θέσουμε ερωτήματα για το πώς βρεθήκαμε εδώ ή τι αντικείμενα χρησιμοποιούμε που είχαν και στο παρελθόν. Τώρα εμείς βρισκόμαστε και σε ένα Αρχαιολογικό Μουσείο, μην ξεχνάμε, γιατί υπάρχουν και πολλά είδη μουσείων. Αλλά θεωρώ ότι σίγουρα μέσα στο πλαίσιο της εκπαίδευσης γενικότερα τα βοηθάει να εντάσσονται καλύτερα στην κοινωνία και τον πολιτισμό σίγουρα.
- **Υπάρχει ηλεκτρονικός διάυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?**

- 1) Όχι δυστυχώς. Στο παρελθόν είχαν γίνει κάποιες ημερίδες ενημέρωσης και συμμετοχής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού. Επίσης υπάρχει συνεργασία με άλλους πολιτιστικούς φορείς της περιοχής, αλλά όλα αυτά είναι αποσπασματικά και όχι συντονισμένα από έναν φορέα. Επίσης, η Εφορεία Αρχαιοτήτων στην οποία υπάγεται το μουσείο, έχει ένα τεράστιο εύρος αρμοδιοτήτων και δραστηριοτήτων, έχει εξαιρετικά μεγάλο φόρτο διοικητικής δουλειάς και δεν υπάρχει, προς το παρόν, ένας υπάλληλος ο οποίος να έχει ως αποκλειστική παρακολούθηση και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τον συντονισμό των φορέων.
- 2) Μιλάμε για το μουσείο της Αρχαίας Κορίνθου ή γενικά? Κάθε μουσείο έχει τη δική του πολιτική. Άλλα μουσεία στέλνουν εγκύκλιο μέσω του Υπουργείου Παιδείας στα σχολεία και ενημερώνουν για τις δράσεις που προγραμματίζουν, ούτως ώστε τα σχολεία τους καλούν και κλείνουν τηλεφωνικά τα ραντεβού τους. Άλλοι τα βάζουν στο διαδίκτυο. Δεν ξέρω, το κάθε μουσείο έχει τη δική του πολιτική. Η εμπειρία μου μέχρι τώρα και επειδή δουλεύω πάνω από 20 χρόνια στον τομέα της μουσειοπαιδαγωγικής στην Ελλάδα, δε νομίζω να υπάρχει κάτι τέτοιο. Δυστυχώς.
- 3) Μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας ανάμεσα στο μουσείο και το σχολείο ή μέσω της πολιτικής το ΚΕΠΑΠ (Κέντρο Πολιτισμού, Αθλητισμού, Περιβάλλοντος) Δήμου Κορινθίων, του διημέρου Πολιτιστικής Κληρονομιάς Μουσείων που οργανώνει η Εφορία και το Λαογραφικό Μουσείο, σε συνεργασία με το Αρχαιολογικό μουσείο και την Αμερικανική Σχολή και την Βιβλιοθήκη.
- 4) Προς το παρόν δεν ξέρω. Από πλευράς μου, δε γνωρίζω αν υπάρχει κάποιος χώρος, παράδειγμα ένας ιστότοπος συγκεκριμένα για αυτό το σκοπό. Θεωρώ ότι προς το παρόν σε προσωπικό επίπεδο πρέπει να γίνονται οι επαφές, ώστε να γνωρίζουν και τα σχολεία τις δράσεις του μουσείου εκπαιδευτικά. Τώρα εμείς σαν δημόσια υπηρεσία δεν ξέρω κατά πόσο μπορούμε να έχουμε τμήμα marketing , ίσως αν υπήρχε κάποιος μουσειολόγος που να ασχολιόταν συγκεκριμένα με αυτό το θέμα θα μπορούσε και να έχει και το κομμάτι της επικοινωνίας με τα σχολεία, σαν γραφείο τύπου ώστε να προβάλλει και προς

τα έξω και να τραβάει στο μουσείο περισσότερα σχολεία, περισσότερο κόσμο γενικότερα.

Συνευτεύξεις Εκπαιδευτικών

- **Είστε ικανοποιημένος/η αν κατά την επίσκεψη σε Μουσείο υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα?**
 - 1) Προφανώς πολύ ικανοποιημένος αν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα για μαθητές στο μουσείο, έτσι δεν είναι? Γιατί με αυτόν τον τρόπο προκαλείται το ενδιαφέρον των μαθητών και μπορούν να παρακολουθήσουν πάρα πολύ καλά εφόσον υπάρχει ένα πρόγραμμα και λαμβάνουν ειδικές απαντήσεις ή γνώσεις κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του.
 - 2) Με εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι πολύ καλύτερα. Εμείς τις εκδρομές στα μουσεία τις κάνουμε με προγράμματα, και είναι πάρα πολύ αποδοτικά, παρά πολύ αποδοτικά, δεν έχουν καμία σχέση απολύτως και η παρακολούθηση εκ μέρους των μαθητών και το πώς εμποδώνουν αυτά τα οποία βλέπουν και ο προβληματισμός που τους δημιουργείται και η συζήτηση που κάνουμε μετά, την επόμενη μέρα στην τάξη.
 - 3) Ασφαλώς, οπωσδήποτε. Γιατί η βιωματικότητα που έχουν αυτά τα προγράμματα και η προσεκτική τους μελέτη έχουν ως αποτέλεσμα και τα παιδιά να φύγουν ευχαριστημένα και να έχουν ωφεληθεί από αυτό το πράγμα που τους συνέβη και να το θυμούνται και αυτό μας λείπει η πείρα μας μέχρι τώρα.
 - 4) Νομίζω ότι βοηθάει. Δεν το έχω συναντήσει λη δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή αν υπάρχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά Λυκείου. Και υπάρχει το εξής πρόβλημα με τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Συνήθως χρειάζονται ραντεβού, χρειάζονται πάρα πολύ έγκαιρο προγραμματισμό. Ίσως δεν είναι πολύ εύκολο. Αλλά βεβαίως νομίζω ότι βοηθάει διότι, άνθρωποι προφανώς ειδικευμένοι και γνώστες του περιεχομένου του μουσείου οργανώνουν με ένα τρόπο που είναι βιωματικός και διαδραστικός ας πούμε για την επαφή των παιδιών και νομίζω ότι αυτό ενδεχομένως θα έχει καλύτερα αποτελέσματα.

- 5) Κάθε χρόνο υλοποιούνται προγράμματα επισκέψεων μαθητών ανά τάξη ή και συνολικά του σχολείου σε μουσεία. Οι επισκέψεις καλύπτονται από εκπαιδευτικά προγράμματα που αναλαμβάνουν εκπαιδευτικοί από την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Αφιερώνονται δύο ώρες την εβδομάδα εκτός σχολικού ωραρίου για την προετοιμασία των μαθητών με παρακολούθηση video, χρήση διαδραστικού πίνακα και φύλλων εργασίας. Το αποτέλεσμα της επίσκεψης στα μουσεία είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και ικανοποιεί μαθητές και εκπαιδευτικούς γιατί συνδέεται πάντα με τον στόχο του προγράμματος και την ξενάγηση από ειδικό ξεναγό.
- 6) Ναι, διότι είναι πιο εύκολο να οργανωθεί ο χρόνος μέσα στον χώρο του μουσείου, να υπάρχει συνοχή στις επισκέψεις του κάθε χώρου, να είναι ευκολότερη η αφομοίωση στους μαθητές.
- 7) Ναι, είμαι πολύ ικανοποιημένος, ειδάλλως θα πρέπει να κάνω προετοιμασία ωρών στο σπίτι.
- 8) Ε, βέβαια. Γιατί δεν είναι μια απλή επίσκεψη όπως κάνουμε παλιότερα με το σχολείο μας. Τώρα είναι διαφορετικά γιατί τα παιδιά είναι και προετοιμασμένα από πριν ,αν έχει προετοιμαστεί ο δάσκαλος. Εκεί κάνουν συγκεκριμένα πράγματα που τους μένουν.
- **Είστε ικανοποιημένος/η να επιλέγετε τον τρόπο επαφής της τάξης σας με τον πολιτισμό? Πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού?**
- 1) Οποσδήποτε ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει τον πρώτο λόγο για την επαφή της τάξης του με τον πολιτισμό. Διότι αυτός είναι που θα κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών, διαφορετικά τα παιδιά θα παρακολουθούν ή θα ακούν με τρόπο όχι θετικό αυτά τα οποία τους λέει κάποιος.
- 2) Σαφέστατα. Τα παιδιά εφόσον έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα από εμάς, έχουν πάντοτε ενδιαφέρον. Πάντοτε. Πάντοτε έχουν ενδιαφέρον. Όταν όμως πηγαίνουν απροετοίμαστα βαριούνται, δεν παρακολουθούν τίποτα και δεν τους μένει τίποτα. Γι αυτό και εμείς επιλέγουμε αναλόγως πως θα κάνουμε την παρουσίαση. Πολλές φορές επιλέγουμε και το να έχουν ως εργασία, να κάνουν τα παιδιά μια εργασία πριν πάμε στο μουσείο και να ασχοληθούν με

συγκεκριμένα τμήματα του μουσείου ή με τομείς ή με αντικείμενα, είτε έργα τέχνης όπου τα παρουσιάζουν κιόλας την ώρα που πηγαίνουμε στο μουσείο, μπροστά από το αντίστοιχο έκθεμα.

- 3) Ναι φυσικά. Φυσικά είμαι ικανοποιημένη, η πείρα μου λέει όμως ότι πρέπει για όλο αυτό το πράγμα, για να φτάσουμε στην ικανοποίηση, να υπάρχει προηγουμένως καλή προετοιμασία. Κυρίως από τους εκπαιδευτές, από τους εμπυχωτές, από αυτούς που κάνουν τα προγράμματα. Και να είναι επιστημονικοί αλλά και να γνωρίζουν και παιδαγωγική και έτσι έχουμε ασφαλώς ιδιαίτερα καλά αποτελέσματα. Γιατί η στοχοποίηση είναι ουσιαστική ανάλογα με την ηλικία τους, ανάλογα με το επίπεδό τους το μορφωτικό και το κοινωνικό ώστε να έχουμε ιδιαίτερα αποτελέσματα.
- 4) Η αλήθεια είναι ότι μπορεί να τα αδικώ τα παιδιά. Αλλά, οι επισκέψεις εκτός σχολείου είναι πάντοτε ευχάριστες για τα παιδιά επειδή υπάρχει το ερώτημα πως ανταποκρίνονται τα παιδιά σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολιτισμού. Είναι πάντοτε ευχάριστα, είναι πάντοτε καλοδεχούμενα, ανταποκρίνονται κ.τ.λ.. Δεν ξέρω σε ποιο βαθμό ανταποκρίνονται γιατί έχουν τέτοιου είδους ενδιαφέροντα ή γιατί προτιμούν να είναι εκτός σχολείου, να μην κάνουν μάθημα, κ.τ.λ.. Εγώ προσωπικά ναι, μου αρέσει να επιλέγω πράγματα, μου αρέσει να επιλέξω ακόμα και το να πάμε να δούμε μια θεατρική παράσταση ας πούμε. Παλαιότερα που τα πράγματα ήταν πιο πρόσφορα, να πάμε να δούμε μια κινηματογραφική ταινία, ίσως και σε χρόνο εκτός μαθήματος. Αυτά όμως είναι πίσω στο χρόνο, δεν είναι τωρινά. Ενδεχομένως το Λύκειο να ενδιαφερόταν και για τα δύο. Και για την ύπαρξη προγράμματος και για την προετοιμασία από τον καθηγητή. Και εδώ ίσως η ποιότητα του προσώπου να παίζει και το ρόλο της ας πούμε. Ένας δηλαδή ξεναγός που θα έχει το χάρισμα και την παιδαγωγική ευχέρεια και να χειριστεί τα παιδιά. Αλλά και ο δάσκαλός τους, αν έχουν καλή σχέση, αν υπάρχει καλή σχέση με το δάσκαλο, ο οποίος δάσκαλος τι πλεονεκτήματα έχει? Για παράδειγμα για το Βυζαντινό Μουσείο. Έχει το πλεονέκτημα ότι γνωρίζει τι έχει συζητηθεί μέσα στην τάξη. Δίνω ένα παράδειγμα: Όταν μέσα στην τάξη στη Β΄ Λυκείου στη Μεσαιωνική Ιστορία συζητάμε για το χρυσό βυζαντινό νόμισμα και πάμε στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας και βλέπουμε ότι υπάρχει μια ολόκληρη

προθήκη με όλα τα βυζαντινά νομίσματα, τα οποία πρώτον: είναι ελκυστικά λόγω του ότι είναι χρυσά, δεύτερον: είναι ενδιαφέροντα γιατί είναι εικονογραφημένα, έχουν πάνω τον αυτοκράτορα με τη σφαίρα, με το σκήπτρο. Ενδεχομένως ένας ξεναγός να μη στεκόταν στα νομίσματα. Ένας δάσκαλος, που αυτό το έχει κάνει και το έχει συζητήσει και έχει μιλήσει για τη βυζαντινή οικονομία τα χρόνια της ακμής θα σταθεί εκεί, λέω ένα παράδειγμα. Η διαφορά είναι ότι ο δάσκαλος που οργανώνει την επίσκεψή του με τα παιδιά του, την προσαρμόζει στις ανάγκες τους, τις γνώσεις τους, τα ενδιαφέροντα τους. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα βεβαίως έχει άλλα πλεονεκτήματα. Δηλαδή λαμβάνει υπόψη του παραμέτρους που ενδεχομένως αγνοεί ο δάσκαλος της τάξης, γιατί δεν είναι ειδικευμένος μουσειοπαιδαγωγός ας πούμε. Και μπορεί να εμπλουτίσει τη σκέψη των παιδιών με καινούργια πράγματα. Δεν είναι υποχρεωτικό δηλαδή και μια επίσκεψη στο μουσείο να απαντάει ήδη και να φωτίζει τις γνώσεις τους. Μπορεί να τους δίνει και άλλα ερεθίσματα. Επομένως θεωρώ ότι και το ένα και το άλλο είναι χρήσιμα.

- 5) Ο εκπαιδευτικός επιλέγει το πρόγραμμα και βέβαια νοιώθω απόλυτη ικανοποίηση από τον τρόπο που χρησιμοποιώ ώστε να έρθουν μαθητές σε επαφή με πολιτισμικά στοιχεία της εποχής, της χώρας ή του είδους που έχουμε επιλέξει. Για παράδειγμα, μουσείο Αρχαίας Ολυμπίας, μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Λαογραφικό, Τεχνολογία Αρχαίων Ελλήνων, Σύγχρονης Μοντέρνας Ζωγραφικής. Οι εμπειρίες, τα συναισθήματα και οι παρεχόμενες από την επίσκεψη στο μουσείο γνώσεις καταγράφονται και αποτελούν τεκμήριο της εξαιρετικής ποιότητας της ξενάγησής τους. Ας τονίσουμε βέβαια πως αντιδρούν και άμεσα εκφράζοντας παράλληλα ότι όμορφο νοιώθουν εκείνη τη στιγμή.
- 6) Ναι, θα πρέπει να έχει επαφή η τάξη με τον πολιτισμό, ώστε να διευρύνονται οι γνώσεις των μαθητών και να μπορούμε να συζητούμε στην τάξη και παραπάνω από ένα απλό μάθημα συγκεκριμένης ύλης. Τα παιδιά ανταποκρίνονται καλύτερα, καθώς υπάρχει τρόπος να κρατά κάτι την προσοχή τους και την σκέψη τους σε εγρήγορση γιατί κάποιες φορές βαριούνται.

- 7) Όχι, προτιμώ από τα εκπαιδευτικά προγράμματα που έχει το μουσείο. Τα παιδιά ανταποκρίνονται θετικά διότι πιστεύουν ότι θα περάσουν το χρόνο τους άνετα και ευχάριστα.
- 8) Ναι, μου αρέσει να ασχολούμαι με τον πολιτισμό και μάλιστα φέτος έχω Ευέλικτη Ζώνη, διδάσκω στους μικρούς Μελέτη Περιβάλλοντος για τον πολιτισμό και τους αρέσει γιατί ο πολιτισμός είναι κάτι ζωντανό που το βλέπουν, το αντικρίζουν. Εκκλησίες, μνημεία, είναι κατή που τους αρέσει και ανταποκρίνονται βέβαια. Πάντα αναφέρουν σε ποιο μουσείο πήγαμε σε κοντινά ή όχι μέρη.

• **Επενδύοντας στη βιωματική μάθηση θα προετοιμάζατε μια επίσκεψη σε Μουσείο?**

- 1) Προφανώς ναι. Γιατί αυτή η βιωματική μάθηση είναι που δημιουργεί ενδιαφέροντα και προκαλούνται στους μαθητές σχετικά ερωτήματα για την επίσκεψή τους στο μουσείο.
- 2) Είναι αυτό που λέμε η βιωματική μάθηση. Είναι εν τοις πράγμασι πλέον στο μουσείο με τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Είναι πάρα πολύ καλά. Και με την εργασία που τους έχουμε αναθέσει όπως ανέφερα πριν.
- 3) Βεβαίως. Και είναι κάτι που το έχω κάνει επανειλημμένως σου δίνει πάρα πολύ μεγάλη ικανοποίηση το να βλέπεις να φεύγουν εκπαιδευτικοί και παιδιά και τραγουδώντας αυτό που ήδη βίωσαν, αυτό που έπαιξαν. Είναι μια εξαιρετική εμπειρία και με απλούς τρόπους μπορείς να κάνεις τα παιδιά ευτυχημένα. Μακράν μιας οποιασδήποτε, έστω και επιτυχημένης επίσκεψης παραδοσιακής σε μουσείο, μακράν καλύτερο και ομορφότερο και παιδαγωγικά ωφέλιμο. Δεν έχω λόγια να πω.
- 4) Βεβαιότατα. Τι θα κέρδιζαν τα παιδιά? Ποιος ξέρει τι θα κέρδιζε το κάθε παιδάκι Ενδεχομένως και μια εικονογράφηση των γνώσεων, σαν το παράδειγμα που είπα πριν. Μιλάς, ας πούμε για τη βυζαντινή οικονομία, βλέπεις τα χρυσά νομίσματα, βλέπεις τα σύμβολα πάνω στα χρυσά νομίσματα κ.τ.λ.. Η προσωπική εμπλοκή νομίζω πάντα βοηθάει, διότι κινητοποιεί το συναίσθημα. Εκεί που κινητοποιείται το συναίσθημα ,

- παράλληλα και συμπληρωματικά με τις νοητικές διαδικασίες, νομίζω τα αποτελέσματα της μάθησης είναι βαθύτερα καλύτερα.
- 5) Έχω ήδη πραγματοποιήσει την επίσκεψη των μαθητών στην Αρχαία Αγορά της Αθήνας, είχε προηγηθεί η παρακολούθηση της τρισδιάστατης θέασης για την Αρχαία Αγορά στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Παράλληλα προετοιμάζω την επίσκεψη μέσω εκπαιδευτικού προγράμματος στην Αρχαία Ολυμπία.
 - 6) Ναι, αν δεν υπήρχε ήδη ένα πρόγραμμα σε εφαρμογή από το Υπουργείο, ναι θα προετοίμαζα μια επίσκεψη.
 - 7) Ναι, αν το μουσείο δεν έχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
 - 8) Ναι, βέβαια. Αλλά θέλει χρόνο. Να προετοιμαστείς και εσύ πριν για το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Βέβαια θα το επέλεγα.
- **Θα χρησιμοποιούσατε οποιοδήποτε τεχνολογικό μέσο ήχου/εικόνας των μαθητών σας ή του Μουσείου για δραστηριότητες? Από τις διηγήσεις των μαθητών νοιώθετε να αντιστρέφεται δημιουργικά το γνωστικό τους φορτίο?**
- 1) Η βιντεο-προβολή θα ήταν το καλύτερο σε αυτή την περίπτωση. Εδώ θα μπορούσαμε να πούμε ότι από τους μαθητές ένα μεγάλο ποσοστό, ένα μεγάλο ποσοστό, όχι όλοι, να το προσέξουμε αυτό γιατί, σε κάποιους μπορεί να φαίνονται ανιαρά, μπορεί να μην τους δημιουργείται το ενδιαφέρον που πρέπει, όμως αρκετοί πραγματικά θα μπορούσαν να μιλήσουν θετικά για αυτήν την επίσκεψη στο μουσείο.
 - 2) Νομίζω ότι δεν θα χρησιμοποιούσα. Η εμπειρία που έχω από τις εκπαιδευτικές εκδρομές μου έχει δείξει ότι συνήθως είναι λίγο ανιαρό γι' αυτήν την ηλικία για τα παιδιά. (Λύκειο) Και δεν υπάρχει αυτό το προσδοκώμενο για εμάς, δηλαδή η συλλογική εμπειρία που μας ενδιαφέρει, το να μοιραστούμε και να αλληλεπιδράσουμε πλέον πάνω σε αυτά τα οποία βλέπουμε. Να συζητήσουμε μπροστά από το έκθεμα. Οπότε όχι, δεν θα χρησιμοποιούσα την τεχνολογία στην εκπαιδευτική εκδρομή. Και αν τώρα έχει το παιδί αποκομίσει κάποιο όφελος είναι πάρα πολύ δημιουργικό, είναι πάρα πολύ άμεσο, αυτά τα οποία και ως αφορμή κάνουμε στο σχολείο,

- έστω και ως αφορμή. Δεν είναι απαραίτητο δηλαδή αυτά που διδάσκονται στο σχολείο να τα βρίσκουμε ακριβώς έτσι σε αυτά τα οποία επισκεπτόμαστε.
- 3) Βεβαίως. Και ήδη το κάνουμε αυτό. Τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα, επειδή αναγκαστικά σας μιλάω και σας εκπαιδεύτρια πια. Το καινούργιο μας πρόγραμμα με συνεργάτιδα εικαστικών όπου τα παιδιά θα παίζουν με κομμάτια από όστρακα, ώστε να συνθέτουν τα 'τερατάκια' που υπάρχουν μέσα στο μουσείο. Κάνουμε διάφορα, ντύνουμε τα παιδιά σε σχέση για παράδειγμα με το πρόγραμμα που έχει να κάνει με το Διόνυσο τα ντύνουμε σάτυρους, τα κοριτσάκια τα ντύνουμε μαινάδες, κρατούν θύρσο, είναι εξαιρετικό. Και χορεύουν, είναι πραγματικά πολύ πολύ ενδιαφέρον και ενθουσιάζονται όλοι. Φεύγουν ενθουσιασμένοι. Έχουμε περιπτώσεις πολύ συγκινητικές, όπου τα παιδιά φεύγοντας μας χαιρετούν εμάς ως εκπαιδεύτριες και τραγουδούν μέχρι το λεωφορείο.
 - 4) Ναι. Οποιοδήποτε μέσο, βέβαια. Ασφαλώς. Εγώ τα χρησιμοποιώ και στην τάξη αυτά. Δηλαδή να προβάλλουμε, να ακούμε ηχητικά ντοκουμέντα σε άλλες περιόδους της Ιστορίας, στη σύγχρονη ας πούμε. Και νομίζω ότι ναι, κινητοποιούνται οι αισθήσεις και κινητοποιούμενες οι αισθήσεις νομίζω ότι η διαδικασία της μάθησης γίνεται βαθύτερη.
 - 5) Πάντα χρησιμοποιώ τα μέσα που διαθέτει το σχολείο, υπολογιστής και διαδραστικός πίνακας υπάρχει σε κάθε τάξη, για προβολή ταινιών και τρισδιάστατων εικόνων, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν δει αυτό που θα βιώσουν αργότερα. Όντως η γνώση γίνεται πολύπλευρη και αυτό το αποδεικνύει η δημιουργική γραφή που ακολουθεί μετά την επίσκεψή τους.
 - 6) Στο Μουσείο δεν θα χρησιμοποιούσα κάποιο τεχνολογικό μέσο ήχου – εικόνας. Θα προτιμούσα να εστιάσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον τους εκεί σαν παρουσία και με την βοήθεια ξεναγού ή δική μου.
 - 7) Θα χρησιμοποιούσα τεχνολογικά μέσα του μουσείου για δραστηριότητες, διότι θα είναι εκπαιδευτικά βιώσιμα. Θα απέφευγα τα τεχνολογικά μέσα των μαθητών, κινητά, ταμπλέτες κ.τ.λ. , επειδή είναι εύκολο να τους αποσπάσουν την προσοχή. Ναι, αντιστρέφεται το φορτίο τους , διότι φαίνεται να θυμούνται ορισμένα πράγματα που τους έκαναν εντύπωση.

8) Εγώ, παρόλο που δεν είμαι ιδιαίτερα της τεχνολογίας, βλέπω ότι αυτό αρέσει στα παιδιά. Η εικόνα, ο ήχος και σίγουρα θα το επέλεγα, θα το χρησιμοποιούσα. Δεν είναι πια η γνώση φορτίο, αλλά είναι κάτι δημιουργικό, γιατί η γνώση είναι χαρά.

• **Έχει σημασία η ανατροφοδότηση στην τάξη μετά την επίσκεψη?**

1) Και μόνο ότι θα πάμε σε κάποιο μουσείο και θα έχουμε κάποια αγάλματα, ή οτιδήποτε άλλο, εν πάση περιπτώσει μνημεία, και οι μαθητές όταν κάνουν παραδείγματος χάρη Ιστορία, πραγματικά μπορεί έχοντας τις εικόνες αυτές στο μυαλό τους να ακούν προσεκτικά ότι τους λέει ο εκπαιδευτικός. Εδώ και μια εικόνα να δουν του Σωκράτη παραδείγματος χάρη, ή του Αισχύλου, του Σοφοκλή, εν πάση περιπτώσει κάποιους από τους αρχαίους ποιητές, φιλοσόφους ή οτιδήποτε άλλο, η τάξη θα λειτουργήσει πολύ καλύτερα, όταν έχουν τέτοιες εικόνες στο μυαλό τους.

2) Ναι, έχει παρά πολλή σημασία. Αλλά υπάρχουν νύξεις μέσα στην τάξη που μετά, με την περιήγηση σε ένα μουσείο ή με ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο κάνουμε, βλέπουν διαστάσεις, βλέπουν οπτικές, βλέπουν άλλες πτυχές.

3) Έχουμε περιπτώσεις όπου τα παιδιά θυμούνται, όταν στο σχολείο κάνουν ένα είδος επισκόπησης αυτού που βίωσαν, το θυμούνται για πολύ καιρό. Έχω πραγματικά τέτοιες μαρτυρίες, που δεν υπήρχε κανένας λόγος να μας τις δώσουν αν πραγματικά δεν είχαν συμβεί.

4) Ασφαλέστατα. Χωρίς αυτό δε μπορούμε ούτε τις επόμενες επισκέψεις να διορθώσουμε ενδεχομένως. Η ανατροφοδότηση είναι με πολλούς αποδέκτες. Και ο δάσκαλος παίρνει ανατροφοδότηση και τα παιδιά παίρνουν ανατροφοδότηση. Και για τις επόμενες επισκέψεις, νομίζω ότι είναι απαραίτητο.

5) Είναι μείζονος σημασίας θέμα η ανατροφοδότηση στην τάξη. Έτσι ακριβώς γίνεται φανερό, αυτό ή αυτά που έχουν αποτυπωθεί έντονα σε κάθε μαθητή. Γι αυτό άλλωστε πάντα προχωρώ μετά την επίσκεψή τους σε παραγωγή και

- προφορικού ή γραπτού λόγου. Και βέβαια στο τέλος παρουσιάζονται συνολικά στην τάξη και η ενσυναίσθηση των μαθητών είναι κοινή.
- 6) Ακριβώς αυτό. Θεωρώ ότι η ανατροφοδότηση στην τάξη θα έδινε μια ακόμη ευκαιρία στα παιδιά να μπουν στη διαδικασία να ξαναθυμηθούν τι είδαν και να συζητήσουν λεπτομέρειες ή απορίες για αυτά. Επίσης, σε αυτούς που δεν ήταν ιδιαίτερα προσεκτικοί δίνεται η ευκαιρία να ακούσουν ξανά και να αφομοιώσουν ότι θα τους έχει φανεί ενδιαφέρον.
- 7) Προφανώς η ανατροφοδότηση στην τάξη θα έχει τεράστια οφέλη για τους μαθητές. Ειδικότερα εάν συνδέεται η επίσκεψη με αντίστοιχο κεφάλαιο μαθήματος, ιστορία, φυσική, χημεία κ.τ.λ..
- 8) Ναι, γιατί κάτι που βλέπουν, εάν μετά δεν το ξαναπεί στην τάξη, δεν το ξαναχρησιμοποιήσεις πιστεύω ότι το ξεχνούν. Ενώ με κάθε ευκαιρία πρέπει να το ξαναφέρνεις στο προσκήνιο, να ρωτάς αν θυμούνται αυτό που κάναμε. Φέτος η γ' και η δ' δημοτικού παρακολούθησαν πρόγραμμα μυθολογίας σχετικά με τους θεούς του Ολύμπου και την αρχαία Ελλάδα.

• **Οι μαθητές σας διηγούνται στην τάξη ή στους γονείς τους τις σχολικές δράσεις?**

- 1) Αρκετοί ναι. Πάντοτε μιλάμε για ένα μεγάλο ποσοστό, γιατί η τάξη δε μπορεί να είναι όλη θετική σε κάποια πράγματα που τους παρουσιάζει ο εκπαιδευτικός. Το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών πιστεύω ότι διηγείται στους γονείς για την τάξη. Έχω την αίσθηση ότι αρκετοί μπορούν να μιλήσουν για αυτό που είδαν κάποια προηγούμενη ημέρα.
- 2) Ναι, διηγούνται. Διηγούνται, δεν είναι μονάχα ότι τις επόμενες μέρες συζητούν οι καθηγητές με τους μαθητές αυτά τα οποία είδαμε, αλλά βλέπουμε ότι και μεταξύ τους τα παιδιά συζητούν και το μεταφέρουν και στο σπίτι τους. Δηλαδή συμμετέχει και η οικογένεια τελικά σε αυτές τις δράσεις.
- 3) Ναι. Είναι κοντά αυτή η ερώτηση στην προηγούμενη και πράγματι σύμφωνα με τις μαρτυρίες των ανθρώπων. Εγώ πάντως σαν εκπαιδεύτρια διηγούμαι στον άνδρα μου μετά το μεσημέρι που γυρίζω ενθουσιασμένη. Και έχω να πω, είναι όντως άξια να μεταφερθούν αυτά. Και προπαντός να εφαρμοστούν.

- 4) Δεν το ξέρω αυτό. Αυτή τη στιγμή δεν έχω κάτι σπουδαίο να πω εδώ. Δεν μου έρχεται κάτι. Δεν ξέρω όμως, αν για παράδειγμα πω κάτι πιο πρόσφατο, μια εκπαιδευτική επίσκεψη στο εξωτερικό. Αυτό δηλαδή που σας λέω τώρα είναι μια επίσκεψη μαθητών Β΄ Λυκείου, λίγων μαθητριών και μαθητών στο Στρασβούργο, όπου είδαν και μουσεία, είδαν και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κ.τ.λ.. ήταν λίγο πιο πλατύ το ενδιαφέρον αυτής της εκδρομής απ' ό,τι μια επίσκεψη σε ένα μουσείο. Ναι, αυτό συζητήθηκε μετά. Εννοώ, ότι δεν είναι, πάω στο μουσείο της Ακρόπολης, πάω στην Ακρόπολη, πάω στους Δελφούς. Ήταν μια επίσκεψη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ναι, οι εκτυπώσεις ήταν ζωντανές και οι συζητήσεις με την οικογένεια μετά ξέρω καλά ότι έγιναν.
- 5) Ήδη, έχει απαντηθεί το πρώτο ερώτημα. Θα ήθελα να προσθέσω ότι η αναδιήγηση τουλάχιστον στο χώρο του σχολείου, κρατά γερά για πολλούς μήνες. Οι γονείς είναι αυτοί που έρχονται στο σχολείο και μου περιγράφουν σχεδόν αναλυτικά τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα των παιδιών τους.
- 6) Οι μαθητές θα πρέπει να διηγούνται στην τάξη τις σχολικές επισκέψεις και ίσως να προτείνουν μια επίσκεψη σε Μουσείο που ήδη γνωρίζουν και να αφηγηθούν και στους υπόλοιπους τι είδαν εκεί. Επίσης και στους γονείς, καθώς μπορούν να επισκεφθούν εκ νέου χώρους Μουσείου με την οικογένειά τους και να δουν από διαφορετική σκοπιά τα εκθέματα του μουσείου. Έτσι, στο μυαλό τους θα αφομοιωθεί ότι μια επίσκεψη στο μουσείο δεν είναι μια συνέχεια απλά του μαθήματος του σχολείου αλλά μια συνολική εικόνα του πολιτισμού.
- 7) Ναι, αν ερωτηθούν από τους δασκάλους ή τους γονείς ή εάν είδαν κάτι το οποίο τους έκανε εντύπωση.
- 8) Τα μικρότερα παιδιά. Τους αρέσει να διηγούνται. Τα πράγματα που έχουν κάνει τα μεταφέρουν. Βλέπω στην Ευέλικτη Ζώνη που μπαίνω σε μικρότερες τάξεις ότι τους αρέσει πολύ να διηγούνται πράγματα. Ακόμη και προσωπικά τους, πόσο μάλλον πράγματα που έχουν κάνει και τους έχουν κάνει εντύπωση, τους έχουν αρέσει.

- **Γνωρίζετε αν υπάρχει ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας που να επικαιροποιείται ανάμεσα στο Μουσείο και το δίκτυο σχολείων?**

- 1) Εγώ δεν το ξέρω αυτό. Οπότε δεν μπορώ να πω. Θεωρητικά ναι, αλλά δεν ξέρω πόσο μπορεί να γίνει στην πράξη αυτό.
- 2) Εννοείτε να μας έρχονται κάποια μηνύματα? Είναι καθαρά δική μας πρωτοβουλία. Καθαρά.
- 3) Δεν ξέρω αν έχει σχέση με αυτό που είπα προηγουμένως, υπάρχει μια προσπάθεια τέτοια από το μουσείο. Δεν γνωρίζω αν την έχουν πραγματικά βάλει σε ισχύ, δεν το γνωρίζω αυτό. Μου την έχουν δείξει, είναι εντυπωσιακή, για εφαρμογή και κυρίως για να ασχολείται το παιδί στο σπίτι. Δηλαδή κουβαλάς στο έξυπνο κινητό σου το μουσείο. Και είναι πολύ ενδιαφέρον.
- 4) Δεν έχω ιδέα. Υπάρχει? Να σας πω και κάτι ακόμα. Μόνος του ο εκπαιδευτικός ψάχνει τι μπορεί να προσφέρεται. Και τι μπορεί να τον ενδιαφέρει και να ενδιαφέρει και τους μαθητές. Και όσο πιο καλά ενημερωμένος είναι ο εκπαιδευτικός, ή έχει τεράστια ενδιαφέροντα, τόσο το ψάχνει, το οργανώνει από την αρχή της χρονιάς. Δηλαδή αν ξέρεις ότι τρέχει μια έκθεση η οποία είναι περιζήτητη, στην Πινακοθήκη για παράδειγμα, θα την οργανώσεις πολύ νωρίτερα. Γιατί οι επισκέψεις των σχολείων είναι επισκέψεις μεγάλου πλήθους. Δεν μπορείς να πας χωρίς ειδοποίηση στο μουσείο, στην πινακοθήκη κ.τ.λ.. Τώρα, αν κάτι έχει αλλάξει κι αν το Υπουργείο δίνει κατευθύνσεις, δεν το ξέρω αυτό. Φαντάζομαι πως όχι όμως. Ούτε και τα ιδιωτικά σχολεία κινούνται διαφορετικά. Και μάλιστα, μπορεί να υπάρχουν πράγματα που σε ενδιαφέρουν και χάνεις τις προθεσμίες γιατί πήρες μια ώρα αργότερα. Είναι προσωπικό το ενδιαφέρον. Δηλαδή, όλα αυτά επαφίενται, όλα, όλη αυτή η διαδικασία επαφίεται στην κουλτούρα και στη διάθεση του εκπαιδευτικού. Λέω στην κουλτούρα γιατί πρέπει να τον ενδιαφέρουν τον ίδιο τον εκπαιδευτικό τέτοια πράγματα και δεύτερον, αν τον ενδιαφέρουν, να εξακολουθεί να έχει τη διάθεση να πολεμά με ανέμους.
- 5) Υπάρχει βέβαια ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ μουσείων και σχολείων. Μας προτείνουν θεματολογία η οποία δεν είναι δεσμευτική, ώρες

λειτουργίας καθώς επίσης και κάθε πληροφορία που χρειάζεται για να οργανωθεί από τον εκπαιδευτικό ένα τέτοιου είδους πρόγραμμα.

- 6) Δεν γνωρίζω αν υπάρχει ηλεκτρονικός δίαυλος επικοινωνίας, άλλα πιστεύω ότι σίγουρα υπάρχει ενδιαφέρον, επικοινωνία και υποστήριξη από τις δύο πλευρές, σχολείου και μουσείου, ώστε να επιτευχθεί όσο το δυνατόν καλύτερα οργανωμένα η επίσκεψη.
- 7) Όχι, δεν το γνωρίζω.
- 8) Τώρα, ξέρω ότι υπάρχει μια επικοινωνία με το Μουσείο, δηλαδή με το μουσείο προς τα έξω πια τώρα προς το κοινό. Με όλα αυτά που βλέπει κανείς στην περιήγηση μέσω του μουσείου, του Διαδικτύου, της εικονικής πραγματικότητας. Δεν τα έχω χρησιμοποιήσει, όμως ξέρω ότι υπάρχουν. Τα μουσεία τώρα σπάνε τα τείχη τους προς το κοινό, προς τα έξω.